

Møte onsdag den 3. mars kl. 10

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n (nr. 59)

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 13)
2. Referat

Presidenten: Den innkalla vararepresentanten for Hordaland fylke, Thorbjørn *Merkesdal*, har teke sete.

Representanten Fridtjof Frank Gundersen vil sette fram eit privat forslag.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg fremsetter herved et Dokument nr. 8-forslag på vegne av Jan Simonsen og meg selv, som går ut på at Stortinget ber Regjeringen prioritere fremleggelsen av et lovforslag som både sikrer arbeidstakere retten til å være organisert og retten til ikke å være organisert.

Presidenten: Forslaget vil bli behandla på den måten reglementet føreset.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok måndag melding frå Statsministerens kontor om at følgjande regjeringsmedlemmer vil møte til munnleg spørjetime:

- statsminister Kjell Magne Bondevik
- statsråd Jon Lilletun
- statsråd Guro Fjellanger

Dei annonserte regjeringsmedlemene er til stades, og vi er klare til å starte den munnlege spørjetimen.

Dei representantane som i tillegg til dei førehandspåmelde ønskjer å stille hovudspørsmål, blir bedne om å reise seg. – Takk.

Då starter vi med første hovudspørsmål, frå representanten Torbjørn Jagland.

Torbjørn Jagland (A): Jeg har et spørsmål til statsministeren.

Bekjempelse av narkotika må være en hovedoppgave fordi den også rammer uskyldige i form av vold og kriminalitet. Våren 1997 informerte arbeiderpartiregjeringen Stortinget om at den ville forhandle om fullt medlemskap i EUs senter for narkotikaovervåking. Hele Stortinget sluttet opp om dette.

Bergens Tidende har denne uken avslørt at Regjeringen har lagt denne saken vekk. Statsråd Meltveit Kleppa i Sosialdepartementet sier til Bergens Tidende at hun har

gitt embetsverket beskjed om at denne saken ikke skal prioriteres, og at hun er skeptisk til medlemskap.

Jeg vil spørre statsministeren om hvorfor dette har skjedd, og om hvorfor Stortinget ikke ble informert om dette i forbindelse med Europa-redegjørelsen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er ikke riktig at Regjeringen har lagt saken vekk. Bekjempelsen av narkotikaproblemet er viktig både nasjonalt og internasjonalt, og Regjeringen er innstilt på å delta i internasjonalt samarbeid om dette både i FN's regi, og i forhold til EUs senter, som representanten Jagland viste til.

Norge har deltatt som observatør etter at Regjeringen tok initiativ til dette i 1994. Samtaler mellom Norge og EU har pågått om en eventuell tilknytningsform. I narkotikameldingen våren 1997 ble Stortinget informert om dette. Det har ikke vært noe nytt å melde etter dette fordi en ikke har kommet fram til en avklaring med EU bl. a. fordi EU ikke har avklart sitt syn på Norges tilknytning til dette senteret. Norge ønsker primært en tilknytning til senteret med hjemmel i og innenfor rammen av EØS-avtalen, som er den naturlige og for Norge den mest gunstige tilknytningsformen. Hvis EU ikke vil akseptere dette – det venter vi på svar på – vil Norge vurdere om det er mulig å få en annen tilknytningsform til dette senteret.

Det er ingen grunn til å mistenke denne regjering for ikke å ville delta aktivt i internasjonalt samarbeid også i forhold til EU når det gjelder bekjempelsen av narkotika-ondet.

Thorbjørn Jagland (A): Da vil jeg referere til hva statsråd Meltveit Kleppa selv sier:

«Jeg gav nok beskjed til embetsverket om at denne saken ikke skulle prioriteres høyt.»

Jeg tror vi må undersøke om det er EU som har skylden for at det ikke har vært framdrift i denne saken, slik statsministeren nå prøver å gi inntrykk av. Det er jo det motsatte inntrykket som er skapt gjennom artiklene i Bergens Tidende. Og dessuten står det en uttalelse der, som riktignok er anonym, men jeg må spørre om det er dette som er ute og går, det en regjeringsskilde sier til Bergens Tidende:

«Det gjelder å la det se ut som om vi er aktive i forhold til EU, selv om vi ikke er det.»

Jeg lurer på om man her har forsøkt bare å utsette og utsette og ikke få saken opp på dagsordenen. Men det er også viktig å få klarlagt hvorfor Stortinget ikke ble informert om dette forholdet – at man var skeptisk, at man hadde gitt beskjed om at dette ikke hadde prioritet – i forbindelse med Europa-redegjørelsen i Stortinget.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det spørsmålet svarte jeg faktisk på i mitt forrige innlegg, nemlig at det ikke var noe nytt å melde etter at dette var redegjort for i narkotikameldingen i 1997. Regjeringen har ikke lagt saken bort, Regjeringen har ikke nedprioritert den, og det forbauser meg at representanten Jagland bygger på anonyme kilder når han stiller et spørsmål til statsministeren. Vi later ikke som i Europa-politikken, vi fører

en aktiv Europa-politikk på basis av folkeavstemningen i 1994, som, som kjent, innebærer mellomstatlig folkerettslig samarbeid. Det har utenriksministeren redegjort for i en omfattende redegjørelse for Stortinget. Den fikk bred tilslutning her i debatten.

Når det gjelder dette omtalte intervjuet, skal jeg ikke skylde på journalister. Jeg vet tilfeldigvis likevel at statsråden da hun fikk opplest dette intervjuet, ønsket endringer i teksten, noe det var for sent å få til. Det har journalisten, etter hva jeg vet, beklaget, men det skal jeg ikke gå nærmere inn på. Jeg har redegjort for Regjeringens syn. Vi ønsker et samarbeid med dette EU-senteret.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Haakon Blankenborg.

Haakon Blankenborg (A): Det er jo ikkje slik at det er anonyme kjelder det dreiar seg om, det dreiar seg om statsråd Meltveit Kleppa, som Jagland var inne på. Kanskje er Meltveit Kleppa sitert upresist, men vi har ikkje fått høyre kva Meltveit Kleppa faktisk meiner, og dermed står det slik som det er sitert i Bergens Tidende:

«Jeg gav nok beskjed til embetsverket om at denne saken ikke skulle prioriteres høyt.»

Og vi ser at statssekretæren i Sosial- og helsedepartementet i dag i same avis prøver å gi inntrykk av at det har vore gjort mykje frå Regjeringa for å delta i det europeiske samarbeidet. Det er ikkje noko forsøk på å rette opp det eventuelle feilsitatet frå statsråden, så det står der. Og dermed må vi vel kunne spørje om det er slik at Regjeringa har ambisjon om full deltaking for Norge i det europeiske arbeidet mot narkotika, og om Regjeringa vil kome tilbake til Stortinget med ein grundig gjennomgang av dette, slik at vi veit kva Regjeringa faktisk meiner.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Representanten Jagland refererte faktisk en anonym kilde i Bergens Tidende, og jeg kommenterte det. Jeg synes ikke det er en måte å føre debatten på.

Når det gjelder statsråd Meltveit Kleppas holdning, er den den som jeg har gitt uttrykk for. Det er Regjeringens standpunkt. Vi ønsker et aktivt samarbeid med dette senteret. EU har ennå ikke sendt oss – etter hva jeg kjenner til – et formelt svar om hvilken tilknytningsform vi kan få. Det har ikke vært noen endring i den norske regjeringens holdning til dette etter regjeringsskiftet. Vi ønsker primært en tilknytning innenfor rammen av EØS-avtalen. Hvis EU svarer at det ikke går, noe vi har indikasjoner på at svaret kan bli, vil vi vurdere spørsmålet om å få en annen tilknytningsform, fordi vi ønsker å ha en tilknytning til dette senterets arbeid. Dette senteret samler og distribuerer statistisk materiale om narkotika. Vi skal ikke undervurdere betydningen av det. Vi skal heller ikke overvurdere betydningen av det. Vi deltar også i annet internasjonalt samarbeid til bekjempelse av narkotika-problemet, bl.a. gjennom FN.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Jan Petersen (H): Mitt spørsmål er faktisk på det samme området, for jeg ble like alarmert som Thorbjørn Jagland av det som stod i Bergens Tidende. Jeg synes det er meget alvorlig, og derfor vil jeg rette fortsatt et spørsmål til statsministeren.

Jeg fikk ikke helt tak i hvilke ambisjoner statsministeren har for dette. Det er nemlig mulig at det kan oppnås et fullt medlemskap i dette samarbeidet. Og da er spørsmålet: Er fullt medlemskap ambisjonen, eller er det ikke det? Og når det gjelder dette med at ingenting har skjedd, skal man også merke seg at det nettopp fra senterets side er reist spørsmål om hvor i alle dager det er blitt av den norske responsen. Og derfor er spørsmålet: Er det så sikkert at man har vært så aktiv som statsministeren nå forsøker å gi inntrykk av?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg har ikke forsøkt å gi inntrykk av noe, jeg har gitt faktiske opplysninger. Holdningen til dette er ikke endret i og med regjeringsskiftet. Regjeringen har søkt å få en avklaring av EUs holdning til vår tilknytningsform. Det har vært vår oppfatning at den burde finne sted innenfor rammen av EØS-avtalen. Så vidt jeg vet, har det heller ikke på det punktet vært noen endring i forhold til den foregående regjering. Hvis svaret fra EU er at det ikke går, må vi søke en annen tilknytningsform, bl.a. det alternativet som Jan Petersen refererer.

For øvrig vil jeg opplyse om at Norge deltar aktivt i EUs program for forebygging av narkotika-problem, et delprogram innenfor EUs satsing for folkehelsen.

Å forsøke å gi et inntrykk av at Regjeringen ikke vil prioritere kampen mot narkotika-ondet også innenfor disse sammenhenger, er en totalt feilaktig framstilling.

Jan Petersen (H): Jeg får nærme meg spørsmålet fra en annen side siden statsministeren ikke var i nærheten av begrepet «full deltagelse». Mener statsministeren nå at vi skal delta så maksimalt som det overhodet er mulig å få til i dette senteret, eller mener han at det er en redusert deltagelse som er målsettingen?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg var i nærheten av begrepet «full deltagelse» når jeg sa at hvis vi ikke får deltakelse innenfor rammen av EØS-avtalen – som jeg trodde det var bred politisk tilslutning til at vi skulle søke – må vi vurdere andre alternativer, bl.a. det representanten Jan Petersen nevnte, og det er full deltakelse, hvis det er mulig. Jeg tror at grunnene for at vi ønsker dette innenfor EØS-avtalens ramme, er nokså åpenbare. Det har bl.a. med økonomiske mekanismer å gjøre. Det trenger jeg ikke si mer om her fra talerstolen nå. Jeg antar at det ikke er noen uenighet om at vi skal søke den tilknytningsformen. Går ikke det – og vi har, etter hva jeg vet, ikke fått svar fra EU på det ennå – må vi søke en annen tilknytningsform.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har et spørsmål til statsministeren.

Så vidt jeg har brakt i erfaring, har vi siden 1915 hatt et system hvor det er kommunestyre som oppnevner folk til å sitte i juryer og som meddommere. Og det er naturlig, og det har, i hvert fall i hele etterkrigstiden, vært fast praksis at når kommunestyre oppnevner slike, oppnevner man fra sine egne medlemslister i partiene, sine egne tillitsvalgte – en fast praksis som for så vidt har vært det helt normale. Denne er nå satt på dagsordenen sammen med eventuelt nye regler for hvem som skal være inhabile til å delta som meddommere og jurymedlemmer.

Vil statsministeren ta et initiativ til å sørge for at det sittende domstolsutvalg, under ledelse av Carsten Smith, får utvidet sitt mandat, slik at de kan se på systemet for oppnevning av dommere og jurymedlemmer, herunder om det også er behov for habilitetsregler som er mer tilpasset dagens situasjon enn situasjonen i 1915?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg registrerer at det er blitt en interessant offentlig debatt om dette spørsmålet, og jeg er enig med representanten Hagen i at det er grunn til å se på regelverket og oppnevningprosedyrene her på nytt. Jeg ser absolutt at en relevant sammenheng å ta det opp i kan være det nedsatte Carsten Smith-utvalget, som ser på domstolenes situasjon. Så det forslaget vil jeg ta med meg tilbake og drøfte med justisministeren, og jeg synes det er en god idé.

For øvrig vil jeg legge til at jeg ser klart betenkelige sider ved den ordningen man har. Det som jeg nok finner aller mest grunn til å sette under debatt, er at representanter i landets nasjonalforsamling, som er vår lovgivende forsamling, skal kunne sitte som jurymedlemmer eller meddommere. Det kan skape et inntrykk av en sammenblanding av to statsinstitusjoner som etter mitt skjønn ikke bør finne sted. Så siden representanten Hagen kanskje av naturlige grunner ikke nevnte det, vil jeg peke på at det synes jeg er det aller mest betenkelige ved dagens praksis.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har ingen problemer med å være enig med statsministeren i det, men jeg har altså ikke den samme mistanke om at stortingsrepresentantene ikke greier klart å skille sine roller. Én ting er det å møte som individ, en annen ting er det å møte som representant for et politisk parti, og jeg tror faktisk de fleste i denne sal skjønner godt forskjellen på det. Hittil har altså dette vært systemet, uten at det noen gang tidligere har vært reist kritikk fra noe hold når det gjelder dette. Man har mistenkeliggjort en lang rekke mennesker som har utført en borgerplikt på en best mulig måte, sett med deres øyne, og den kritikken som er fremkommet, kommer i tilfelle på et relativt sent tidspunkt. Det er systemet det bør ses på.

Jeg vil spørre statsministeren om han vil medvirke til at man innenfor et slikt mandat også vil se på om §§ 127, 128 og 326 i straffeloven kan anses å være tilstrekkelige når det gjelder å hindre at noen søker en helt klart uak-

septabel påvirkning av dommere og prøver å senke terskelen for å avsi skyldig kjennelse?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Når det gjelder alle disse paragrafene som ble nevnt fra straffeloven, har jeg ikke dem foran meg eller present i hodet til å kunne kommentere dem i detalj. Men jeg er enig med representanten Hagen i at en må unngå en praksis hvor f.eks. politiske partier – eller deres kvinnebevegelse – søker å påvirke dommerne i en bestemt retning. Jeg regner med at det er det omdiskuterte tipsheftet fra Arbeiderpartiets kvinnebevegelse representanten Hagen her hadde i tankene. Jeg har registrert at høyesterettsjustitiarius har uttalt seg meget skarpt til han å være om den praksis som Arbeiderpartiets kvinnebevegelse her begav seg inn på, og der tror jeg høyesterettsjustitiarius absolutt har et poeng.

Når det gjelder mistanken mot stortingsrepresentanter som måtte være meddommere eller jurymedlemmer, har jeg ingen grunn til å mistenke noen bestemt. Men jeg tror at selve prinsippet er uheldig, fordi Stortinget tross alt er vår lovgivende myndighet, og da tror jeg ikke representanter derfra bør sitte i den dømmende myndighet. Det kan skape en unødig mistanke.

Presidenten: Sylvia Brustad – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvia Brustad (A): Jeg vil for det første sterkt avvise at Arbeiderpartiets kvinnebevegelse har søkt å påvirke dommerne i enkelte saker.

Jeg vil håpe at statsministeren i motsetning til en del andre som har uttalt seg om denne saken, faktisk har lest vårt tipshefte, som ble laget i 1996. Dokument 2 på TV2 denne uka var et intervju fra i fjor som var sauset sammen med en annen viktig debatt, nemlig om politikerens deltakelse i juryen generelt. Jeg synes tipsheftet er opphøyet. Det består av tips for å skolere folk, praktiske tips om hvordan en retts sak foregår, og så er det noen tall og fakta i forhold til voldtektssaker, som vi er opptatt av. Dette er noe annet enn at vi skal inn og dømme, slik som enkelte har framstilt det.

Vi har fått mange henvendelser fra kvinner rundt omkring i landet som vil ha mer kunnskap om og mer skoleing i det å være legdommer. Det har vi tatt på alvor. Når kvinnene har spurt rettsvesenet om å få mer informasjon, har de fått til svar at det er deres eget ansvar å bidra til.

Jeg vil spørre statsministeren om ikke han mener det er viktig at de som sitter i juryen, er skolert for det.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er jo umulig å svare nei på et sånt spørsmål. Selvsagt er det en fordel at de som sitter der, er best mulig skolert for den oppgaven de har påtatt seg. Spørsmålet er hvordan det skjer, om det kan skje på en måte som kan påvirke deres utøvelse av det vervet de tar på seg.

Jeg håper i hvert fall at representanten Brustad synes det er grunn til ettertanke at landets høyesterettsjustitiarius, som vanligvis er meget lavmælt og nyansert, gikk ut

med en så vidt skarp uttalelse som han gjorde. Det er også registrert at en del forsvarsadvokater har gjort det samme. Utover det skal jeg ikke blande meg inn i denne debatten, for dette er én sak, en annen sak er den som går på oppnevning av kommunestyrerepresentanter og lokalpolitikere i juryer og som meddommere, og en tredje sak er spørsmålet om stortingsrepresentanter, medlemmer av landets lovgivende myndighet, bør sitte i en dømmende myndighet. Det siste synes jeg for min del er det mest prinsipielt betenkelige. Dette trenger vi en debatt om, og det kan godt hende at den rammen for debatten som representanten Hagen antydet, vil være tjenlig.

Presidenten: Inge Lønning – til oppfølgingsspørsmål.

Inge Lønning (H): Det har fremkommet i medieopplagene om oppnevning av legdommere at det ikke bare er en del representanter for den lovgivende myndighet som figurerer på de listene, men også en statsråd. Så for sikkerhets skyld vil jeg gjerne be statsministeren om å bekrefte at hans prinsipielle syn på forholdet mellom den lovgivende og den dømmende myndighet også omfatter forholdet mellom den dømmende myndighet og den utøvende myndighet.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, det er selvsagt et like klart prinsipp å skjelne mellom de to myndighetene – den dømmende og den utøvende. Jeg er ikke kjent med den opplysningen representanten Lønning gir nå, men hvis så er riktig, er det prinsipielt like galt. Jeg antar som en selvfølge at vedkommende aldri ville finne på å møte som meddommer eller jurymedlem i den tid vedkommende er statsråd – men uansett skal slikt ikke finne sted av prinsipielle grunner.

Presidenten: Astrid Marie Nistad – til oppfølgingsspørsmål.

Astrid Marie Nistad (A): Mitt spørsmål til statsministeren i samband med dette går på bakgrunnen for heftet. På kva måte kjenner han til dette heftet om skolering som er gått ut frå kvinnerørsla? Det eg veit, er at dette heftet er utarbeidd av juristar. Det er utarbeidd med bakgrunn i at det skal kunne skolere. Ut frå det svaret som han gav representanten Brustad, lurer eg litt på om han har lese heftet eller om han bygger på anonyme kjelder når han kunne svare så suverent sett i forhold til at dette ikkje er eit skoleringshefte.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg bygger ikke på anonyme kilder, men jeg bygger på mediens omtale av dette, som også har gjengitt ting fra heftet. Men jeg går ikke nærmere inn i en detaljdebatt om heftet. Jeg har registrert at landets høyesterettsjustitiarius har uttalt seg skarpt om det. Det regner jeg med gir grunn til ettertanke. Utover det har jeg ikke tenkt å sette meg til noen dommer over dette heftet, det har jeg ikke bakgrunn for og heller ingen interesse av. En skolering av jury-

medlemmer og meddommere er utmerket. Jeg vil bare generelt si, uten å ta stilling til heftet, at det må skje på en måte som ikke påvirker deres utøvelse av vervet.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Grete Knudsen (A): Jeg vil stille spørsmål til statsministeren.

Fra flere hold er verdier satt på dagsordenen, og det er nødvendig. Men kanskje den aller viktigste jobben er å sørge for en endring med hensyn til hvordan samfunnet vårt behandler minoriteter og ulikheter – der har vi som samfunn ingen god historie.

Nå viser en sjokkerende undersøkelse at én av fire unge homofile har forsøkt å ta sitt eget liv. Årsakene kan nok være mange, men vi som samfunn kan ikke rømme unna det faktum at de selv oppgir at de har følt seg uønsket og har utviklet et negativt selvbilde.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hvordan vil Regjeringen rydde opp, slik at vi som samfunn kan fremstå som både aksepterende, menneskelig og ikke minst anstendig?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er enig med representanten Grete Knudsen i at denne rapporten som er gitt til Barne- og familiedepartementet, er alarmende. I tillegg til den skremmende opplysningen om selvmordsforsøk viser også rapporten at mange homofile og lesbiske sliter med psykiske problem, det er avdekket store rusproblem, og mange er utsatt for vold og trusler.

Regjeringen tar denne rapporten alvorlig. Vi ønsker på ulike måter å medvirke til at disse problemene kan bli redusert. Barne- og familieministeren har derfor innkalt Landsforeningen for Lesbisk og Homofil frigjøring til et møte i departementet for å drøfte med foreningen en oppfølging av rapporten og hva man kan gjøre på ulike hold for å redusere dette problemet. Jeg tror f.eks. at skoleverket i så måte er viktig, for der når vi alle unge mennesker.

Grete Knudsen (A): Jeg takker statsministeren for svaret.

Det er positivt at det vil bli avholdt et møte, men det aller viktigste, tror jeg, samfunnet nå kan bidra med, er å si at man aktivt skal gjøre noe både vis-à-vis den enkelte og også gjennom kampanjer enten det gjelder skoler, helse eller barne- og ungdomsorganisasjoner, at en aktivt fra samfunnets side sier at her har vi faktisk gjort en feil, vi sier unnskyld. Det er ikke for sent å endre oppfatningen, som samfunnet også har skyld i.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er enig i at det skal gjøres noe aktivt innenfor alle de sammenhenger representanten Knudsen her nevnte. Men for at dette arbeidet skal bli best mulig, tror jeg det er klokt å ha et møte med foreningen som organiserer mange i den gruppen det gjelder. Derfor har statsråden ønsket å ha en direkte dialog med dem før vi går videre med hvordan dette arbeidet skal gjøres på en mest mulig effektiv måte.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – frå Grethe G. Fossum.

Grethe G. Fossum (A): Historien forteller at Kristelig Folkeparti har ført en sterk kamp mot homofiles rettigheter – de burde kanskje i ettertid ha dårlig samvittighet for det – fra 1973 hvor man gikk imot økonomisk støtte til informasjon om homofili, til dagens problemstilling hvor Kristelig Folkeparti går imot at homofile og lesbiske i partnerskap får adgang til vigslende stillinger.

Å være usikker på sin egen seksualitet er vanskelig for en ungdom. Enda vanskeligere blir det når det ledende regjeringsparti i sine holdninger så klart tar avstand fra at homofile og lesbiske skal ha de samme rettigheter som alle andre mennesker i Norge.

Informasjon er viktig for unge mennesker. Vil statsministeren på bakgrunn av det alvorlige problemet som her er dukket opp, gå inn for mer informasjon gjennom de homofiles og lesbiskes organisasjoner? (Presidenten klubbar.) Og er han ikke redd for at Kristelig Folkepartis motstand mot homofile og lesbiske legger sten til byrden for de unge homofile?

Presidenten: Presidenten vil be om at ein held taletida.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg hadde jo håpet at denne debatten ikke endte opp med at en skulle gi bestemte politiske partier skylden for de problemer som er avdekket i denne rapporten – det synes jeg blir for enkelt. Det må heller ikke bli slik at dersom en ikke er enig i det standpunkt i ulike politiske spørsmål som f.eks. de homofiles organisasjoner inntar, skal en dermed stemples som fordomsfull og som den som påfører dem problemer. Det må være lov til å være uenig om kirkepolitiske spørsmål og de kirkelige organers holdning til hvem som kan inneha vigslende stillinger. Det må være lov til å være uenig i partnerskapsloven, uten at en dermed skal stemples som en som påfører de homofile store problemer.

Jeg forbeholder meg retten til å ha mine politiske standpunkt i slike spørsmål, men jeg vil aktivt være med og motarbeide diskriminerende holdninger. Jeg tror f.eks. det som ofte blir sagt på folkemunne, flåsete bemerkninger i dagliglivet, også er med på å legge sten til byrden.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – frå Ågot Valle.

Ågot Valle (SV): Jeg vil gjerne følge opp med et spørsmål til statsråd Jon Lilletun.

Det som nå er kommet fram om de problemene som de homofile og lesbiske har, handler om sosial utstøting på mange arenaer, både i Kirka, på skolen og i helsevesenet. Statsråd Jon Lilletun har offentlig gått ut og beklaget at Siri Sunde har fått tilbake jobben sin i Kirka. Mener ikke statsråden at dette er å sende signaler om at de homofile og lesbiske ikke har det samme menneskeverdet

som oss andre? Mener han ikke at dette er med på å legge stein til byrden for de homofile og lesbiske?

Statsråd Jon Lilletun: Det er viktig kva som er sagt i denne saka. Det eg har gjort, er å seie to ting: Det eine er at når eit kyrkjemøte samrøystes har gått inn for ein måte å handtere slike saker på, som er eit indre kyrkjeleg tilhøve, synest eg det er viktig at alle dei som har vore med på det, held seg til det til eventuelt nytt vedtak er fatta. – Det har eg gitt uttrykk for.

I tillegg har eg sagt at eg tek saka til orientering, og at eg ventar på Kyrkja si behandling. Det å halde seg ryddig til prosessar i Kyrkja og respektere Kyrkja som trussamfunn og dei indre tilhøva der, er frå mi side slett ikkje uttrykk for nedvurdering av nokon som helst.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til statsministeren. Han har jo nå fått seg et minutt pause og kan gå løs med nye krefter!

Det sitter mange lærere rundt omkring i landet i disse dager og teller på knappene om de skal søke seg bort fra skolen eller om de skal gå på et år til. Det sitter mange lærerstudenter og lurar på om de skal prøve å finne seg en annen jobb og ikke satse på skolen.

Dårlig kommuneøkonomi har ført til at det særlig er barns og unges hverdag som rammes av innstramminger. Og fordi vi vet at skolen er en viktig del av ethvert kommunebudsjett, er det på skolesektoren mange innstramminger har kommet.

Nå lurar vi i SV på om Regjeringen jobber med en beredskapsplan i forhold til de innstramminger som har skjedd på skolesektoren, og i forhold til det som er barns og unges virkelighet rundt omkring i kommunene, og om den i så fall kan legges fram i revidert nasjonalbudsjett slik at man kan sende et signal til barn og unge om at de er viktige og at vi har tenkt å satse på dem, og at de voksne – særlig lærerne som jobber i forhold til dem – får signal om at de gjør en viktig jobb.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er jo ikke så lenge siden Stortinget vedtok budsjettet for 1999. Og sagt i en parentes, tillat meg det, begynner vi nå virkelig å se virkningene av Regjeringens økonomiske politikk. Jeg har i dag fått melding om en ny rentenedsettelse på 0,5 pst. Den vil også virke gunstig for kommunene og deres økonomi. Vi håper at det kan fortsette på denne måten, fordi vi også har fått i stand et inntektspolitisk samarbeid som kan gi grunnlaget for et svært moderat oppgjør som kan trekke i samme retning.

Så tilbake til budsjettet og lærerne og situasjonen når det gjelder skolen. Vi har ikke for øyeblikket konkrete planer om tilleggsbevilgninger eller endringer av det vedtatte utdanningsbudsjettet for inneværende år. Det er klart at vi vurderer alltid alle viktige komponenter i et budsjett når vi reviderer det om våren. Vi vil også senere i vår få tall med hensyn til utviklingen både når det gjelder skolefritidsordningen og andre deler innenfor skole-

verket. Det kan selvsagt gi grunnlag for tiltak, men vi har for øyeblikket verken grunnlag for eller planer om det.

Kristin Halvorsen (SV): Statsministeren er stolt over de gode effektene av statsbudsjettet. Og det er jo gledelig hvis renten kan gå ned – ikke bare 0,5 pst., men mer enn det. Problemet er at det er dokumentert andre virkninger av det forliket som sentrum, Høyre og Fremskrittspartiet inngikk i høst, nemlig at det er de yngste som betaler prisen for innstrammingene rundt omkring i Kommune-Norge, at det er skolen som tar en stor del av støyten for dette. Og på dette området har vi liten tid.

Hvis det er sånn at mange lærere ikke har nødvendig pedagogisk utdanning, at mange flere enn før ikke har de kvalifikasjonene de skal ha, at mange gode lærere nå lurer på om det er noen vits i å slite fletta av seg i en skole som ikke resten av samfunnet satser på, da burde barn og unge og skolen behandles på en helt annen måte av statsministeren, nemlig at man sa: Oj, det har kommet noen kjempekutt i forhold til barn og unge, det må vi gjøre noe med! På mange andre områder i samfunnet hadde dette betydning ramaskrik.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For det første må jeg gjøre oppmerksom på at det er en del misvisende tallmateriale ute og går i debatten. For eksempel når det gjelder skolefritidsordningen, har det vært vanlig hvert år at en har en reduksjon i antallet som deltar fra høstsemesteret og inn i vårsemesteret, slik at tallene på nyåret gjerne er noe lavere enn i høstsemesteret. Men det vil vi få klarere rapporter om senere.

Når det gjelder lærerrekuttering, vil det komme en handlingsplan for lærerutdanning, som Regjeringen ser som et viktig redskap for å rekruttere til læreryrket. Jeg er helt enig med representanten Kristin Halvorsen i at det å ha utdannede lærere er viktig for kvaliteten i skolen, og det setter Regjeringen høyt. Med bred penn å fastslå at det er de yngste som betaler for budsjettforliket, er statsministeren ikke enig med Kristin Halvorsen i. Jeg mener tvert om at vi har fått i stand budsjetter som har vært gode for barn og unge.

Presidenten: Rolf Reikvam – til oppfølgingsspørsmål.

Rolf Reikvam (SV): Mitt oppfølgingsspørsmål går til kirke-, utdannings- og forskningsministeren – statsministeren trenger kanskje en pause.

Andelen lærere uten godkjent utdanning har økt de siste årene, det er noe vi vet. Vi vet også at nyutdannede ikke begynner i skolen. Ifølge Vårt Land i dag velger hver femte nyutdannet ikke å gå inn i skolen. De universitetsutdannede velger ikke å ta pedagogisk utdanning, spesielt gjelder dette realister.

Lønnsstatistikken for lærergruppene viser at de er blitt lønnstapere utover på 1990-tallet. Statistikken fra Det tekniske beregningsutvalg viser at også i 1998 ble lærergruppene lønnstapere. I løpet av perioden 1990-98 har lærerne hatt en lønnsutvikling som er 10 pst. lavere enn

det andre store grupper har hatt. Mitt spørsmål til statsråden er: Ser statsråden en sammenheng mellom det å rekruttere til læreryrket og den dårlige lønnsutviklingen for lærergruppene?

Statsråd Jon Lilletun: Eg har registrert at representanten Reikvam har stilt ein interpellasjon til meg om det same spørsmålet. Eg har òg registrert at leiaren i Høyre og ein del andre politikarar har reist denne debatten om skikkelege lærarlønningar.

Eg er heilt samd i at det er viktig at lærarar vert verdsette, og det er klart at lønn er ein del av den verdsetjinga. Eg meiner at lønnsoppgjeret for 1998 òg tok høgde for at lærarane var ei av dei gruppene som kom best ut. Representanten Reikvam veit òg at det ikkje er mitt departement som er ansvarleg for forhandlingane om lønn i staten, og det ville vere heilt gale av meg her å seie kva vi kjem til å gjere i lønnsoppgjeret som no kjem.

Eg vil berre kome med den avrundande kommentaren at eg synest det har vore sagt mykje verre ting frå dei representantane som har vore med i denne debatten, enn det dei har sagt om lærarlønningar.

Presidenten: Inge Lønning – til oppfølgingsspørsmål.

Inge Lønning (H): Jeg har to korte spørsmål, men det første tror jeg ikke utdanningsministeren har tyngde nok til å svare på, så jeg må be statsministeren om å ta det.

Jeg la merke til at statsministeren i sitt svar i sted viste til at Regjeringens budsjettopplegg har gitt meget gode resultater, nemlig nedsatt rente. Mener statsministeren at det samme ville ha vært tilfellet dersom Regjeringen hadde fått gjennomslag for sitt eget budsjettforslag i fjor?

Og det annet spørsmål er: Er statsministeren enig i at blant alle de faktorer som avgjør kvaliteten i skolen, er lærerne desidert den mest avgjørende og den eneste uunnværlige? Og kan statsministeren forsikre at Regjeringens handlingsplan for rekruttering til læreryrket virkelig vil ta konsekvensen av dette?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nå har statsråd Lilletun stor tyngde på opptil flere måter, så han kunne nok svart på både det ene og det andre spørsmålet. Men statsministeren skal ta det.

Når det gjelder renten, var opposisjonen inklusive Høyre, alltid veldig raskt på pletten med å gi Regjeringen hovedæren, for ikke å si hovedskylden, hver gang den gikk opp med 0,5 eller 0,25 pst. Så tillat meg den litt spøkefulle bemerkningen at det selvsagt forventes at opposisjonen alltid er like raskt på plass også med å adressere dette når renten går ned. Hvorvidt den hadde gått like mye og like raskt ned hvis Regjeringens opprinnelige budsjett hadde blitt vedtatt, er umulig å si. Det er en hypotetisk diskusjon, men jeg for min del tror det. Det var etter vårt skjønn en balansert innstramning mellom privat og offentlig sektor som hadde virket gunstig på nedkjølingen av økonomien.

Jeg kan stort sett svare ja på det siste spørsmålet. Handlingsplanen skal ta høyde for at lærerne er de viktigste i skolen.

Presidenten: Vi går då til neste hovudspørsmål.

Jan Tore Sanner (H): Mitt spørsmål går til miljøvernministeren.

Statens forurensningstilsyn har gitt en utslippstillatelse til Naturkraft som i realiteten innebærer at det ikke vil bli bygd gasskraftverk i Norge på svært mange år. I ytterste konsekvens betyr utslippstillatelsen at all industriutvikling i Norge som medfører klimagassutslipp, stopper opp. Dette påpekes bl.a. i et brev fra Statoil til miljøvernministeren. Det har skjedd mye positivt og lovende på teknologifronten, men pr. i dag finnes det ikke kommersiell teknologi for CO₂-fjerning. Resultatet av SFTs holdning vil fort kunne bli at Norge må importere stadig mer kullkraft fra Danmark, og at ny industriutvikling i Norge stopper opp.

Ser statsråden en fare for at SFTs holdning kan få negative miljøkonsekvenser og hindre ny industriutvikling i Norge?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov til å si, som representanten Sanner helt sikkert er kjent med, at det nå ligger en klage på statsrådets bord som hun skal ta stilling til, hvilket betyr at jeg selvsagt ikke kan gå inn i den klagebehandlingen. Jeg har lyst til å si at det foreligger klage fra to hold. På den ene siden klage fra miljøbevegelsen, som har anket vedtaket fordi de mener at vedtaket i for stor grad åpner for at man kan delta i kvotehandel og dermed kjøpe seg fri for å foreta rensing på hjemmebane. På den andre siden klage fra Naturkraft og andre som mener at vilkårene fra SFT er for strenge.

Vilkårene fra SFT innebærer som kjent at Naturkraft blir pålagt å redusere CO₂-utslippene med 90 pst. og NO_x-utslippene med 50 pst. Jeg har lyst til å understreke at SFTs behandling av denne utslippssøknaden har foregått ut fra faglige vurderinger og på fullstendig fritt grunnlag.

Det som nå skjer, er selvsagt at klagen fra flere hold vil bli grundig vurdert, og jeg tar sikte på å komme fram til en avgjørelse i saken før sommeren. Utover det synes jeg det er vanskelig å kommentere konsekvensene av SFTs pålegg både fra den ene og den andre siden så lenge klagebehandlingen pågår.

Jan Tore Sanner (H): Jeg takker for svaret. Jeg setter pris på at statsråden nå setter en tidsfrist for sitt eget arbeid. Jeg vil påpeke at en regjering som mener at det skal settes klare tidsfrister i offentlig forvaltning, også burde kunne sette fristen noe tidligere, slik at vi kunne få en avklaring.

Det er enighet om at klimagassutslipp skal foregå innenfor rammen av Kyotoprotokollen, og da burde det være fullt mulig for statsråden å gi utslippstillatelse under forutsetning av at man kjøper kvoter når den tid kommer. La meg også understreke at det i Stortinget er et

flertall for at det skal kunne bygges gasskraftverk i Norge, og det er også et flertall som har sagt at når Kyoto-mekanismene er på plass, skal ikke SFT lenger gi utslippstillatelse for klimagasser.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun vil vurdere en ordning hvor det kan gis utslippstillatelse under forutsetning av at man kjøper kvoter når den tid kommer.

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg vil ikke på noen måte forskuttere klagebehandlingen. Men jeg har lyst til å understreke, noe som jeg vet at representanten Sanner også kjenner til, at Kyotoprotokollen i tillegg til å åpne for de fleksible mekanismene slår fast at dette skal komme som et supplement til de tiltakene som skjer nasjonalt. Det betyr at vi både må gjøre ting på hjemmebane og samtidig delta i et internasjonalt system.

Jeg har også lyst til å understreke at det var Olje- og energidepartementet under den forrige regjeringen som bestemte at SFT her skulle ta stilling til utslippene fra de to gasskraftverkene. Det er det som nå har skjedd.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Ursula Evje (Frp): Jeg har et spørsmål til statsråd Lilletun. Det dreier seg verken om homofili eller lærerlønninger denne gangen – tvert imot noe så trivielt som skolens ytre miljø. Jeg tenker da på veier i tilknytning til skoler og barns skolevei.

Dette har vært diskutert mange ganger, men det ble aktualisert i forrige uke, da det i en av landets aviser, under overskriften Radarfri sone, ble påpekt at selv med en fartsgrense på 30 km i timen, ønsker ikke politiet å foreta fartskontroller. Kjører en bilist 42 km i timen, vurderer de å inndra førerkortet, og er farten 50 km i timen, mister sjåføren lappen.

Jeg vil da spørre statsråden om han kan tenke seg å ta noen form for «action» i forhold til statsråd Dørum for å få samordnet dette.

Statsråd Jon Lilletun: Eg må erkjenne at eg ikkje kjenner saka, eg har ikkje sett det avisoppslaget. Men mitt departement og Samferdsledepartementet har hatt eit nært samarbeid ved skulestart for å sikre at politiet får ekstra mannskap som skal syte for trygge skuleveggar for dei minste. Dessverre viser det seg at det at foreldra ynskjer å ta godt vare på borna sine ved å køyre dei til skulen, skapar så mykje trafikk at det i seg sjølv vert eit problem.

Men den argumentasjonen som representanten Ursula Evje no refererte til, verkar òg underleg på meg, så eg skal love representanten Ursula Evje at eg skal setje meg inn i denne saka og ta den opp med statsråd Odd Einar Dørum som rette vedkomande, som ansvarleg. Det kan eg hermed love.

Ursula Evje (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg vil vise til at det ikke bare er politiet som har disse noe spesielle holdningene. Kommunene selv – ganske mange kommuner på landsbasis – syns ikke de kan an-

legge fartsdumper i 30 km-sonene nettopp fordi det vanskeliggjør busstrafikk, det vanskeliggjør vintervedlikehold av veier etc. Men ganske mange barn kan unngjelde dyrt for disse unnlattelsessyndene. Jeg håper virkelig at statsråden gjør noe med dette.

Statsråd Jon Lilletun: Det er viktig at vi gjer det som gjerast kan. Det at vi andre får ein del ulemper både med dumpar og vanskelegare brøyting, er noko vi må leve med. Eg deler difor representanten Evje sitt syn. Samstundes må eg minne om at vi har sjølvstyre lokalt, så korkje statsråd Jon Lilletun eller statsråd Odd Einar Dørum kan påleggje dei noko. Men i eit god samvirke mellom dei sentrale styresmaktene og Vegvesenet og kommunane bør vi kunne gjere meir enn vi gjer.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Bent Hegna (A): Jeg har et spørsmål til miljøvernministeren.

Strømforbruket i Norge øker kraftig år etter år, og vi bygger ikke ut ny produksjon. I flere år på rad har vi nå i Norge vært avhengig av å importere strøm. I fjor importerte vi så mye som kanskje tilsvarende to gasskraftverk. Det vi importerer, er strøm produsert i kullkraftverk.

Tidligere var Norge kanskje det land i verden med den reneste energien – vannkraft. Nå er vi i den situasjonen at vi hele tiden må importere kraft produsert ved det minst miljøvennlige alternativet, nemlig kullkraft. Vi importerer altså strøm hele tiden, og det vi importerer, er kullkraft.

Mitt spørsmål til miljøvernministeren er: Hva betyr det for miljøutslippene, og særlig for utslipp av klimagasser, at vi importerer så mye kullkraft til Norge?

Statsråd Guro Fjellanger: Selvsagt er det uheldig for klimagassutslippene å bruke kullkraft enten det skjer i Norge eller andre steder. Som representanten Bent Hegna pekte på, har vi store utfordringer innenfor energisektoren. Vi ser at strømforbruket øker, og at det spesielt øker i husholdningene. Jeg tror det er viktig at vi når det gjelder energibruken framover, diskuterer to ting: Hvordan vi kan få mest mulig miljøvennlig dekning av energibehovet og, vel så viktig, hvordan vi kan få forbruket ned.

Vi bruker svært mye energi i Norge, og vi er på verdenstoppen når det gjelder elektrisitetsforbruk. Ikke minst ved å prøve og få gjort noe med forbruket har Regjeringen i ulike sammenhenger fremmet forslag om å øke elavgiften.

Ellers vil jeg vise til at Regjeringen går inn for en kraftig økning når det gjelder satsing på alternativ og fornybar energi. Jeg vil også vise til at Regjeringen før påske vil legge fram energimeldingen.

Bent Hegna (A): Først vil jeg si at det er feil det som statsråden hevder, at vi bruker svært mye energi i Norge. Norge bruker omtrent like mye energi som det landene rundt oss bruker. Vi bruker mer elektrisitet, men det samlede energiforbruket er omtrent det samme.

Statsråden var inne på enøk, som det har vært satset på gjennom flere år. Resultatet er at vi bruker mer strøm år etter år. I fjor brukte vi 5 pst. mer enn vi brukte året før. Utviklingen av ny teknologi og teknologi for utnyttelse av alternativer er dyrt, og det er uansett små mengder kraft som kan produseres ved hjelp av alternativer som vind, sol osv.

Jeg vil da spørre: Hvor lang tid vil det ta, med den utviklingen innen enøk vi ser, og med utviklingen av alternativene, før vi er uavhengig med hensyn til å importere kullkraft?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov til å avvise at det er små mengder kraft vi her snakker om. Vi vet at det er et stort potensial både innenfor energiøkonomisering og innenfor bl.a. vindkraft. Dette er konkrete ting som Regjeringen vil komme tilbake til i energimeldingen. Der vil vi også berøre det spørsmålet som Bent Hegna tar opp, nemlig hvordan Norge i framtiden skal dekke sitt energiforbruk.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Kristin Halvorsen.

Kristin Halvorsen (SV): Regjeringen, miljøvernministeren og SV er i et dilemma når det gjelder spørsmålet om gasskraftverk og energi framover, fordi det er et massivt flertall i Stortinget for å bygge gasskraftverk, og det kan materialisere seg på et tidspunkt. Derfor har vi et intenst ønske om at Regjeringen for det første vil komme mye mer offensivt ut når det gjelder energiøkonomisering – som ikke er noe pusleri som dreier seg om at noen hver av oss skal bytte ut et par panelovner – det er et kjempepotensial for å frigjøre energi fra husholdningene, kanskje til industri.

For det andre dreier det seg om de nye fornybare energikildene. Vindkraft kan kanskje dekke 10 pst. av Norges energibehov i løpet av kort tid, hvis det satses skikkelig på det.

Kan vi vente oss at Regjeringen kommer med noe som det virkelig er smell i, noe som gjør at hele denne debatten endres slik at stortingsflertallet fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre blir stumme i sine krav om gasskraftverk og blir kjørt på defensiven i forhold til energiøkonomisering?

Statsråd Guro Fjellanger: Som jeg sa i mitt forrige svar, kommer det en energimelding før påske, og hva Regjeringen kommer tilbake til av økonomiske satsinger, vil selvsagt bli presentert i budsjettssammenheng – slik det skal.

Men jeg er helt enig med representanten Halvorsen i at det er et stort potensial både innenfor energiøkonomisering og fornybar alternativ energi. Selv om representanten Halvorsen her velger å påstå at det som har skjedd hittil under Regjeringen, er puslete, må jeg få lov til å si at en økning på 40 pst. ikke er så aller verst i først omgang. Men Regjeringen ser seg ikke ferdig med sin oppgave.

Jeg har også lyst til å si at det Regjeringen bl.a. har gjort, er innenfor egen virksomhet å kreve at offentlige bygg over en viss størrelse i framtiden skal ha fleksible energisystemer. Det er nettopp ved selv å kunne gå foran med et godt eksempel, man kan vise hva slags muligheter vi har.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Jens Stoltenberg.

Jens Stoltenberg (A): Jeg er litt usikker på om statsråden forstår Alvoret. Den økende norske kraftimporten fra våre naboland fører til dramatisk økning i utslippene av klimagasser. Danmark hadde som målsetting å redusere sine utslipp med 20 pst., istedenfor har de, som et resultat av eksport av kullkraft til Norge og til Sverige, vokst med 20 pst. Det som er dramatisk, er at det er mye kullkraft, den er billig og derfor utkonkurrerer den andre alternative mer miljøvennlige energikilder.

Arbeiderpartiet har lansert et opplegg for å begrense importen av dansk kullkraft gjennom kvoter. Det har de nordiske sosialdemokratene sluttet seg til. Spørsmålet er om Regjeringen har gjort noe som helst for å følge opp forslaget på nordisk plan, fordi det haster med å få fram tiltak som kan begrense importen av svært billig kullkraft fra Danmark, som konkurrerer ut all annen mer miljøvennlig kraft.

Statsråd Guro Fjellanger: Vi har vært i kontakt med Danmark for å få kunnskap om situasjonen der, ikke minst for å få kunnskap om det prissystemet som miljøvernminister Svend Auken nå har lansert i Danmark. I den forbindelse har vi også vært inne på spørsmålet om et nordisk kvotesystem.

Jeg er helt enig med representanten Stoltenberg i at dersom vi skal få bukt med miljøproblemene, både i Norden, i Europa og globalt, må vi komme fram til et prissystem på energi som avspeiler miljøkostnadene. Det betyr at vi må komme fram til et system hvor kullkraft kommer prismessig dårligere ut enn ren og fornybar energi.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til statsministeren. Det går på at ungdommer ned til 16 år kan registrere seg som fiskere, de kan kjøpe båt, de kan drive fiske, selge fisk og kreve inn moms. Men når det kommer dit hen at de skal registrere seg i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, treffer de på tre problemer:

1. Næringsdepartementet regulerer regelverket i registrene.
2. Justisdepartementet regulerer vergeloven.
3. Finansdepartementet krever inn avgifter og skatter.

Her er det tre departementer som ikke kan samarbeide.

Problemet som guttene står overfor, er at de ikke får registrere seg, verken i Enhetsregisteret eller i Foretaksregisteret, fordi vergemålsloven setter grenser. De må

være 18 år for å få lov til å registrere seg der. Her må det gjøres en endring, slik at det gis unntak for 16-åringer som har rett til å registrere seg som fiskere og drive yrkesaktivt fiske, få unntak i vergemålsloven (presidenten klubbar), slik at de kan få lov til å utøve sitt yrke (presidenten klubbar). Vil statsministeren gjøre noe med det?

Presidenten: Presidenten ber representanten om å spekulere taletida. Statsministeren får velje om han vil svare på eit så detaljert spørsmål.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg får vel gjøre det mer generelt. Men hvis det er tre departementer som ikke kan samarbeide, som representanten Bastesen sa, er det noe for statsministeren å gripe fatt i, for departementer skal samarbeide.

Jeg har ikke nok kunnskap om akkurat den stengslen som representanten Bastesen her pekte på, som gjør at fiskere som ellers kan drive fiske når de er over 16 år, ikke kan foreta den nødvendige registrering på grunn av vergemålsbestemmelser. Det lover jeg å ta opp med rette vedkommende.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsministeren for svaret.

Det er en meget prinsipiell og viktig sak det dreier seg om. Alle gutter som er mellom 16 og 18 år, kan levere fisk, de får betaling for fisken på vanlig måte, de er nødt til å kreve inn moms, og de er nødt til å ta imot 11,11 pst. moms. De kan selvfølgelig ikke underslå pengene, for da kommer de i fengsel. Det er ubetinget fengsel for å underslå moms. Det er klart at man må sette pengene på en eller annen konto. Men hvor skal de gjøre av pengene?

Presidenten: Presidenten er noko i tvil om statsministeren veit kvar ein skal sette pengane, men ...

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg vet stort sett hvor man bør sette dem, og jeg er ikke ute etter å kaste folk i fengsel. Jeg skal love å ta dette opp. Det er en åpenbar motsetning representanten Bastesen påpeker. Hvis de tillates å drive fiske, levere fisken og få betalt for den, bør de også være registrert der fiskere skal være registrert. Jeg skal ta dette med tilbake til de tre departementene og håper at de vil samarbeide.

Presidenten: Då går vi til neste hovudspørsmål.

Synnøve Konglevoll (A): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsminister Jon Lilletun:

Fra Stortinget har det flere ganger vært fokusert på det fysiske forfallet og dårlige vedlikeholdet i mange grunnskoler og videregående skoler. Det har i lengre tid pågått en utredning i departementet om en arbeidsmiljølov for elever, og statsråden har tidligere varslet at han vil legge fram for Stortinget en sak om dette omtrent samtidig med stortingsmeldinga om nasjonalt vurderingssystem og spørsmål om likeverdig skoletilbud, i tråd med enhets-

skolens prinsipper. Denne stortingsmeldinga er varsla i mars.

Mitt spørsmål til statsråden er om han vil holde sitt løfte og legge fram en sak om elevenes arbeidsmiljø og en arbeidsmiljølov for elever, sånn at Stortinget får anledning til å behandle det parallelt med stortingsmeldinga om nasjonalt vurderingssystem.

Statsråd Jon Lilletun: Det eg har sagt tidlegare, er at eg vil kome tilbake til Stortinget med ei vurdering av om denne saka best vert løyst i den helse- og miljøforskrifta som tredde i kraft 1. januar i år, eller om det trengst ei eiga lov. Vi held no på i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet, som er hovudansvarleg for den lova eg akkurat nemnde, å innhente eit oversyn over korleis det ser ut ute i kommunane etter at forskrifta tredde i kraft. Det vil gje oss ein bakgrunn.

Akkurat slik som eg har sagt, vil dette verte omtalt i den stortingsmeldinga som representanten Konglevoll refererte til. Eg har aldri sagt at eg kjem til å leggje fram eit forslag til lov på det tidspunktet, men eg har sagt at sjølve problemstillinga vil kome til å verte omtalt. Den arbeidsgruppa som representanten Konglevoll òg refererte til, er i avslutninga av sitt arbeid no.

Synnøve Konglevoll (A): I spørretimen 20. januar sa statsråden at han først ville vurdere om en forskrift var nok. Men tidligere, altså før det, har statsråden sagt at denne gjennomgangen av lovverket skulle Stortinget få behandle på samme tid som stortingsmeldinga om nasjonalt vurderingssystem. Forskriften om miljøretta helsevern har jo statsråden kjent til lenge, for kommunene hadde som kjent tre år på seg for å oppfylle kravene i denne. Og oppdraget med en gjennomgang av lovverket har Stortinget gitt Utdanningsdepartementet, så det oppdraget lå på pulten til Lilletun da han ble statsråd for et og et halvt år siden.

Det virker som om statsråden har blitt litt svakere i sine løfter siden sist når han nå sier at han først skal vurdere om en forskrift er nok, når Stortinget faktisk har bedt om en gjennomgang av lovverket.

Statsråd Jon Lilletun: Det som er mitt poeng, er at vi må klare å sjå til at vi ikkje gjer fleire ting på ein gong som berre forvirrar. Når ein gjekk inn i forskrifta og såg på det som begynte å kome både frå Barneombodet og frå ein del andre undersøkingar, var det grunn for oss til å gå tungt inn i og undersøkje denne saka.

Eg meiner at di lenger ein arbeidde med saka, jo klarare vart det at ein fyrst må sjå korleis dette fungerer, og så må ein sjå kva som eventuelt ikkje er dekt ved forskrifta. For det er heilt opplagt at vi skal sikre eit betre arbeidsmiljø, som eg er heilt samd med representanten Konglevoll i at er viktig. Men samstundes er det viktig at vi ikkje lagar så mange forskjellige lover på same tidspunktet at den eine på ein måte slår den andre i hel.

Dette vil kome tilbake til Stortinget i den rekkjefylgja som eg orienterte om fyrst.

Presidenten: Då går vi til siste hovudspørsmål.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg vil stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

Selskapet Naturkraft fikk nylig utslippstillatelse av SFT for sine to planlagte gasskraftverk på Kårstø og Kollsnes. I utslippstillatelsen fra SFT stilles det krav om at 90 pst. av CO₂-utslippene fra gasskraftverkene må fjernes, eventuelt at det må anskaffes kvoter for utslippene. Konsekvensen av SFTs krav er at gasskraftverkene ikke lar seg realisere i henhold til konsesjonsbetingelsen, fordi det i dag ikke finnes kommersiell teknologi for fjerning av CO₂, og innføring av et nasjonalt og internasjonalt kvotesystem ligger langt fram i tid og er høyst usikkert.

Som kjent har Norge et betydelig underskudd av kraft, og mitt spørsmål blir derfor: Vil statsråden sørge for at Naturkraft får en midlertidig tillatelse til utslipp inntil kvotesystem og andre mekanismer er på plass, slik at vi unngår å importere sterkt forurensende dansk kullkraft?

Statsråd Guro Fjellanger: Hvis jeg nå kommer i skade for å gjenta meg selv, kan det ha sammenheng med at spørsmålet er relativt likt noe jeg allerede har svart på. Jeg kan ikke svare så veldig annerledes nå.

Som representanten er kjent med, behandler vi altså nå en klage på SFTs avgjørelse på Naturkrafts utslipps-søknad. Som jeg tidligere har sagt, har vi på det fått klager fra flere hold.

Det er viktig for oss at klagen blir skikkelig behandlet. Vi tar sikte på å komme fram til en avgjørelse på dette før sommeren. Det er fra min side verken mulig eller ønskelig å foregripe klagebehandlingen fra talerstolen her i dag.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, og da vil jeg stille et spørsmål på prinsipielt grunnlag.

Etableringen av kvotesystemet er myndighetenes ansvar. Etter Fremskrittspartiets syn vil det være helt feil at industrien skal bære den belastningen som det er å vente på en gjennomføring av en eventuell ny Kyoto-avtale. Hvis utslippstillatelse ikke kan gis før et kvotesystem er innført, vil det kunne få som konsekvens at industriutvikling i Norge som medfører klimagassutslipp, og hvor reduksjonsmulighetene i eget anlegg er begrenset, vil stoppe opp i mange år fremover. Hva er statsrådets syn på den prinsipielle problemstillingen?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få si at når det gjelder etableringen av kvotesystemer, skal det kvoteutvalget som er satt ned her hjemme, legge fram sin innstilling ved årsskiftet. Så vil det være opp til det videre arbeid i regjering og ikke minst storting når et slikt kvotesystem kan være på plass. På samme måte er det meningen at det internasjonale kvotesystemet skal være på plass høsten 2000. Når det tar litt tid å få på plass et kvotesystem, er det fordi det er store og vanskelige utfordringer vi står foran. Vi skal bl.a. ta stilling til hvordan

man skal kunne sertifisere kvoter, og vi skal ta stilling til hvordan den private sektor kan delta i et system hvor det er landene som er forpliktet. Derfor må det ta tid. Det som er viktig, er at industrien forholder seg til to ting: Det ene er at vi også må sette i verk tiltak på hjemmebane. Det andre er at kvotene vil få en pris, og at forpliktelsene vil bli strengere i framtiden.

Presidenten: Tida for den munnlege spørjetimen er no omme, og vi går over til den ordinære spørjetimen.

Ordinær spørretime.

Presidenten: På grunn av det høge talet spørsmål som skal svarast på, finn presidenten å måtte meddele at han med heimel i forretningsordenens § 53 nr. 3 siste ledd har bestemt at det berre vil bli gitt høve til eitt tilleggsspørsmål etter at hovudspørsmålet er svara på. Dette blir sett på som nødvendig for at dagens kart skal kunne ferdigbehandlast innafor den tida som er fastsett for føremiddagens møte.

Vidare vil presidenten meddele at det blir nokre endringar i den oppsette spørsmålslista, og viser i den samanhengen til den oversikta som er omdelt på representantane sine plassar i salen.

Presidenten gjer framlegg om at dei føreslåtte endringane i dagens spørjetime blir godkjende. – Presidenten ser det som vedteke.

Endringane var desse:

Spørsmål 2, frå representanten Unn Aarrestad til kulturministeren, er trekt tilbake.

Spørsmål 16, frå representanten Jan Johnsen til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Bent Høie.

Spørsmål 17, frå representanten Inge Myrvoll til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Rolf Reikvam.

Spørsmål 20, frå representanten Øivind Skjerve til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren, vil bli svara på av kommunal- og regionalministeren som rette vedkomande. Etter oppmoding frå kommunal- og regionalministeren blir dette spørsmålet flytta og svara på etter spørsmål 10, som skal svarast på av same statsråd. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Rolf Reikvam.

Spørsmål 41, frå representanten Siri Frost Sterri til utvikelings- og menneskerettsministeren, vil bli svara på av utanriksministeren på vegner av utviklings- og menneskerettsministeren, som er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Per-Kristian Foss (H): Jeg ønsker å stille statsministeren dette spørsmål:

«Vi har den senere tid sett flere eksempler på at norske selskaper ser seg nødt til å flytte virksomheter ut av landet på grunn av dårlige norske rammevilkår.

Hva er Regjeringens strategi for å skape mer konkurransedyktige vilkår for norsk næringsvirksomhet i Norge?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er enig med representanten Foss i at det er viktig at norsk næringsliv har konkurransedyktige vilkår. Regjeringen fører en politikk med dette som siktemål. Finanspolitikken er rettet inn mot å legge grunnlaget for lavere rente. Det begynner å virke. Inntektspolitikken tar sikte på å bringe pris- og lønnsveksten ned på nivået hos våre handelspartnere. Det er derfor også gledelig at det regjeringsoppnevnte Arntsen-utvalget, som leverte sin innstilling i går, viser at det er bred tilslutning til dette også blant arbeidstakerorganisasjonene.

Det kan være flere årsaker til at noen norske selskaper i det siste har flyttet, eller vurderer å flytte, deler av sin virksomhet til andre land. En hovedårsak er at selskapene i økende grad har blitt internasjonale i sin virksomhet. For mange norske selskaper er det ønskelig å etablere deler av virksomheten utenlands, f.eks. for å oppnå større nærhet til industrielle miljø i andre land eller til viktige markeder for produkter. Et selskap vil normalt ha ett hovedkontor. Når selskapene slår seg sammen over landegrensene, må nødvendigvis et av landene miste sitt hovedkontor. Det er neppe mulig for et lite land som Norge å bevare hovedkontorene innenlands for alle større selskaper.

Det er en krevende oppgave å legge til rette for lokalisering av næringsvirksomhet i Norge i en tid der vi står overfor økt kapitalmobilitet og økende konkurranse mellom land når det gjelder å tiltrekke seg investeringer. Den grunnleggende utfordringen er derfor å sikre at Norge fortsatt skal være et attraktivt og gunstig land å drive næringsvirksomhet i. Regjeringen har både i næringsmeldingen og i eierskapsmeldingen presentert hovedelementene i sin næringspolitiske strategi i fire forhold:

1. Det skal bli enklere å starte og drive bedrifter i Norge.
2. Det skal satses på kunnskap og kompetanse.
3. Det skal legges til rette for et allsidig og miljøvennlig næringsliv i hele landet.
4. Det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi.

Hva som avgjør næringslivets valg av lokaliseringssted, er sammensatt. Sammenlignet med våre viktigste handelspartnere mener Regjeringen at rammebetingelsene i Norge på en rekke områder er gode. Men det kan også være forhold som trekker i negativ retning. For å belyse disse spørsmål vil Regjeringen nedsette en kommisjon som skal drøfte strategier for sysselsetting og verdiskaping i et langsiktig perspektiv. Fristen for utvalgets arbeid blir 1. juli 2000. Dette er bl.a. en oppfølging av NHOs initiativ til en lokalisering – Norge-kommisjonen.

Det har i mediene vært fremholdt at skatteregler er en viktig årsak til at hovedkontor legges andre steder enn i Norge. Men det har ofte ikke vært presisert hvilke skatteregler som skal være årsaken. Norske aksjonærer vil normalt få høyere skatt på utbytte dersom hovedkontoret flyttes til utlandet. Det skulle derfor ikke være noen motivasjon i dette for å legge det til utlandet. Også selve bedriftsbeskatningen er relativt lav i Norge i internasjonal sammenheng – den er som kjent 28 pst. av utbyttet. Men

vi er villige til å gjennomgå skatte- og avgiftsreglene bl.a. på nordisk nivå for å sikre at det blir mest mulig attraktivt å lokalisere bedrifter til Norge.

Per-Kristian Foss (H): Jeg takker statsministeren for svaret. Jeg oppfattet intet nytt i dette svaret når det gjelder strategi fra Regjeringen, men jeg oppfattet visse nyanser av åpning for iallfall å vurdere om vår selvforherligende beskrivelse av at vi er best på de fleste områder i verden, faktisk stemmer. Det er vel praksis som egentlig avgjør om det er slik, ikke utredninger, og jeg konstaterer at våre naboland for tiden handler og gjør noe med sine rammebetingelser mens denne regjeringen utreder. Det kan bli en kostbar utredningstid. Jeg registrerer bl.a. at i Danmark har man nå innført et nytt skattesystem som vil lokke mange bedrifter til landet, og det konstateres at for de multinasjonale bedriftene vil Danmark fremstå som et skatteparadis. I Sverige har man også erkjent at behov for å forbedre rammebetingelsene er til stede. At dette er to sosialdemokratiske regjeringer, skulle ikke være noen hindring for at en sentrumsregjering i Norge kunne være vel så djerv. (Presidenten klubbar.) Mitt spørsmål er, avslutningsvis, om ikke statsministeren også legger vekt på at landets største forsikringsselskap mener at det lettere kan selge norske forsikringer fra Sverige enn fra Norge.

Presidenten: Presidenten vil allereie så tidleg i spørjetimen minne om at taletida er 1 minutt ved spørsmål.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Som jeg sa mot slutten av mitt svar, er vi villige til å gå konkret gjennom skatte- og avgiftsregler og sammenholde dem med de som nå også utvikles i andre land. Når det gjelder den generelle bedriftsbeskatningen i Norge, er det faktisk vår oppfatning at den ikke er dårlig sammenlignet med i andre land, ei heller i de andre nordiske. Skattesatsen på overskudd i Norge på 28 pst. er faktisk lav i internasjonal sammenheng.

Vi har også bestemmelser, RISK-regler og andre regler, på dette området som gjør at en normalt i Norge unngår en dobbeltbeskatning, som aksjonærer i andre land kan bli utsatt for.

Vi har også registrert at det foregår ting bl.a. i Danmark. Dette vil vi ta tak i, og jeg tror det kan være en fordel å få en størst mulig harmonisering av regelverket i de nordiske land, slik at en ikke får en ugunstig utvikling våre land imellom. Regjeringen er også villig til, som vi har sagt før, å vurdere også avgifts- og skatteregler, som bl.a. går på investeringsavgift og formuesskatt, i en slik sammenheng.

S p ø r s m å l 2

Frå representanten Unn Aarrestad til kulturministeren:

«I Aftenposten 23. februar 1999 står det at idretts- og ungdomsleiarar må bruka mykje tid og energi på byråkrati i tilknytning til lag og organisasjonar. Mange foreldre ynskjer også å engasjera seg, men ikkje med å fylla ut skjema.

Kva vil statsråden gjera for å redusera skjemaveldet som frivillige organisasjonar nå opplever?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

S p ø r s m å l 3

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Statsråden har flere ganger uttalt at ved innføring av kontantstøtteordningen så vil det være viktig for Regjeringen at foreldrene faktisk er hjemme med barna sine når de tar ut kontantstøtte. Hvis ikke ordningen førte til mer tid mellom foreldre og barn, ville Regjeringen se på dette på nytt.

Har Regjeringen nå endret oppfatning, slik at det ikke er mer tid mellom foreldre og barn som er det avgjørende for Regjeringa i denne saka?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er ikkje sikker på kva for ei utsegn frå mi side representanten Bekkemellem Orheim siktar til når ho spør om Regjeringa har endra oppfatning.

Eg vil fyrst få minna om at vi hadde tre hovudmål med kontantstøtta. Ho skulle medverka til at familien fekk meir tid saman til sjølv å kunna ta omsorg for eigne born, familiane skulle få større valfridom når det gjaldt omsorgsform for borna sine, og det skulle bli ein større likskap i dei statlege overføringane til barnefamiliane med og utan barnehageplass.

Det er rett at Regjeringa ynskjer at småbarnsfamiliar skal få høve til å bruka meir tid saman med eigne born som fylgje av kontantstøtta. Dette er eitt av dei spørsmåla vi også vil sjå på i evalueringa av ordninga.

Før kontantstøtta vart innført, gjorde Statistisk sentralbyrå ei spørjeundersøking av 3 500 mødre med born under skulealder, der ein spurde om planlagd yrkesdelta-king og omsorgsform etter innføringa av kontantstøtta. Blant dei yrkesaktive mødrene var det 38 pst. som rekna med å redusera yrkesarbeidet, og heile 80 pst. av desse meinte at kontantstøtta gjorde dette mogleg. Det var også 18 pst. av dei yrkesaktive mødrene som meinte at dei ville bli heimearbeidande etter innføringa av kontantstøtta, og over halvparten meinte at det var kontantstøtta som gjorde at dette var mogleg. Ut frå same undersøkinga er det heller ingen teikn til at fedrane vil auka si yrkesdelta-king. Undersøkinga tyder dermed på at foreldra vil bruka meir tid saman med borna sine.

Ei ny undersøking som skal gjerast i april i år, vil visa korleis foreldra faktisk innrettar seg så langt. Denne undersøkinga vil bli viktig i den vidare evalueringa, men endå viktigare blir den tredje oppfylgingsrunden etter at kontantstøtta har fungert ei tid. Då vil vi klarare sjå om foreldra har endra omsorgsmønster. Dersom det på sikt viser seg at foreldra ikkje brukar meir tid på barneomsorg, vil eg vurdere ein gjennomgang av regelverket. Regjeringa har som kjent ein avtale med Høgre og Framstegspartiet om kontantstøtta i denne stortingsperioden, og den har vi sjølvsagt tenkt å halda. Det inneber at vi vil

drøfta eventuelle endringar i ordninga med desse to partia.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Bakgrunnen for spørsmålet er uttalelser statsråden har kommet med til diverse aviser den siste tiden. Regjeringens hovedbegrunnelse for kontantstøtten er etter min oppfatning på viken de front. Hovedbegrunnelsen har vært å sikre småbarnsfamiliene mer tid til å være hjemme sammen med barna, og at en på den måten kunne få en mindre stresset hverdag både for ungene og for foreldrene. Vi har også hørt at dette har vært et verdiargument fra Regjeringen.

Synes virkelig barne- og familieministeren at det er riktig å bruke flere milliarder kroner på en ordning som kanskje vil vise seg å ikke gi mer tid mellom foreldre og barn? Hvis det er slik at undersøkelser fra Bodø og Akershus skulle være riktige, er det så mange som 70 pst. som fortsetter i sitt arbeid. Og da er ikke dette en ordning som gir mer tid, men der man får en gullkantet sjekk fra det offentlige til å bruke på hva man vil. Nå er det ikke mer tid og verdien av det, som er en familiepolitisk ordning, som er det viktigste for Regjeringen, men nettopp prinsippet om at en vilkårlig frihet skal gjelde.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det vart ikkje noko spørsmål i denne oppfylgingsrunden, men eg skal prøva å svara på det eg trur ville blitt spørsmålet.

Eg sa i svaret mitt at det er tre målsetjingar her. Den eine av desse, som er å gje foreldra og borna meir tid saman, er sjølv sagt viktig, men dei to andre er faktisk òg viktige. Det er ikkje snakk om at dette med å bruka meir tid er på vikande front. For meg er det kanskje det viktigaste. Men eg har lyst til å understreka at dei to andre målsetjingane òg er viktige i den store samanhengen.

Eg har også lyst til å seia at eg vil nok venta ei stund med å ta avgjerd om vi må endra ordninga fordi åtferda ikkje endrar seg. Eg trur at kontantstøtta må fungera ei tid for å setja seg, og for å sjå om foreldra endrar åtferdsmønster. Som eg òg sa i mitt svar: Dersom vi, ikkje no i fyrste omgangen, men etter at kontantstøtta har fungert ei tid, ser at det ikkje har gitt noko meir tid mellom born og foreldre, skal eg vera med på å diskutera kva ein skal gjera. Men eg ynskjer ikkje å seia at det skal skje til hausten, for det er for tidleg. Då har ikkje kontantstøtta fått sett seg skikkeleg enno.

S p ø r s m å l n r . 4

Ågot Valle (SV): Jeg har dette spørsmålet til barne- og familieministeren:

«Ifølge en ny undersøkelse om lesbiske og homofiles levekår viser det seg at lesbiske og homofile fremdeles utsettes for stor grad av diskriminering på ulike områder i samfunnet. Mye må gjøres for at denne gruppen opplever at de har akkurat samme menneskeverd og blir behandlet likt med andre i samfunnet. Statsråden uttalte i radio 26. februar 1999 at homofiles måte å leve på har hun ikke noe med.

Betyr dette at statsråden mener at Regjeringa ikke har noe ansvar for å gripe fatt i denne undersøkelsen?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg må seia eg vart litt overraska over spørsmålet frå representanten Valle. Eg trur at dersom eg hadde sagt eg hadde noko med deira private liv å gjera, ville kanskje spørsmålsstillinga blitt endå hardare frå same representanten. Eg svarte slik som eg gjorde i det programmet, nettopp for å gi til kjenne ei inkluderande haldning til lesbiske og homofile, og når det galdt deira privatliv, var det dei sjølve som måtte velja kva liv dei ville leva; det er ikkje eg som skal ta dei vala for dei. Men eg har òg lyst til å understreka at det er ikkje akseptabelt at lesbiske og homofile blir trakasserte. Dei har det same menneskeverdet og skal sjølv sagt behandlast på same måte som alle andre.

NOVA si undersøking, Levekår og livskvalitet blant lesbiske kvinner og homofile menn, er eit nybrottsarbeid. Det er den fyrste store undersøkinga om levekår blant homofile og lesbiske her i Noreg og den største i sitt slag i Norden. Undersøkinga gir oss god og nødvendig kunnskap. Den viser at det har blitt meir positive haldningar i folket. Dei lesbiske og homofile har gjennomgåande høg utdanning og god inntekt. Dei fleste har eit godt forhold til familien sin og har fortrulege vener der dei bur. Mange opplever diskriminering på arbeidsplass og studie-plassar, blir det òg sagt, men talet har gått ned sidan 1970-talet trass i at mange i dag er meir opne om si seksuelle legning. Dette er positive trekk, som vi òg må ha med oss i det vidare arbeidet og i debatten vidare.

Men det er likevel dei skremmande og alarmerande sidene ved rapporten som eg er mest opptatt av. Dei lesbiske og homofile slit med psykiske problem. Mange unge har prøvd å ta livet sitt. Det er avdekt store rusproblem, og mange er utsette for vald og truslar. Overfor desse problema må det handlast, og det seier eg i dag, som eg òg har sagt i nesten kvart einaste intervju eg har gitt sidan fredag, men det er ikkje alle som har oppfatta det.

Eg ar no invitert Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring – LLH – til eit møte i departementet for å drøfta oppfølging av rapporten. Eg ynskjer ein konstruktiv dialog med LLH om kva som kan gjerast frå det offentlege og frå organisasjonen sjølv, for både å sjå på årsakssamhengane og å betra levekåra til dei lesbiske og homofile.

Departementet vil no gå gjennom alle sider ved rapporten og vurderer kva som kan gjerast frå vår side. LLH har alt fremma ein del forslag som vi òg sjølv sagt vil vurderer, utan at eg i dag skal seia korkje ja eller nei til nokon av desse forslaga. Når det gjeld tiltak innanfor skular og helsevernet, som eg meiner er ganske viktige aktørar her, viser eg til svar frå helseministeren og kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren seinare i spørjetimen i dag.

Ågot Valle (SV): Jeg takker statsråden for svaret, og jeg er glad for at statsråden understreker menneskeverdet til de homofile og lesbiske.

Det som gjorde meg urolig sist fredag, var at statsråden kom med flere signaler om at levekåra til de lesbiske

og homofile var en sak for psykiatrien og rusomsorgen, mens vi her snakker om oppvekstvilkåra til de unge lesbiske og homofile.

Jeg har hørt lite om at de rystende levekåra til homofile og lesbiske skyldes diskriminerende holdninger med derpå manglende støtte og sosial utstøting og trakassering. Det er vårt alles ansvar å gjøre noe med diskriminerende holdninger, men det er i aller høyeste grad et ansvar for barne- og familieministeren, som har ansvar for rammene rundt oppvekstvilkåra til alle unge, også de lesbiske og homofile. Jeg syns det er flott at statsråden nå vil ha en dialog med LLH, men rapporten gir oss god nok kunnskap til å vite at her må vi gjøre en samordnet innsats, og det kan gjøres gjennom en stortingsmelding. Vil statsråden ta initiativ til det?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg vil nok seia at akkurat i denne saka tør eg ikkje angripa representanten sine øyre, men ein del andre sine ynske om og vilje til å høyra kva som blir sagt, og òg ein del medium sine ynske om å ta inn alt som blir sagt i diverse intervju. Då eg vart konfrontert med denne rapporten fredag morgon, var nokre av hovudmomenta dei psykiske problema og rusproblema som mange lesbiske og homofile har. Då var det ganske naturleg for meg å peika på dei reformene som vi allereie har i gang. Dei må fanga opp òg denne problemstillinga.

Så er eg heilt einig i at eg har min del av ansvaret i forhold til det som er mitt departements ansvarsområde når det gjeld tiltak for denne gruppa, og det ansvaret skal eg ta. Eg håpar eg får ein konstruktiv dialog med LLH om kva dei kan gjera, og kva vi frå styresmaktene si side kan gjera. Eg har ikkje tatt standpunkt til om vi treng ei stortingsmelding eller ikkje. Det vil bli vurdert, for eg føler nok at eg treng litt meir tid til å gå gjennom rapporten før eg trekkjer endeleg konklusjon. Men det er i alle fall ikkje meininga frå mi side å fråskrive meg det ansvaret som eg har for den problemstillinga som vi er blitt kjende med.

S p ø r s m å l 5

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Tenker statsråden å innføre kontraheringstilskudd på fiskebåter og ferger i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 1999 eller i budsjettet for år 2000?»

Statsråd Lars Sponheim: Jeg vil først ta for meg spørsmålet angående kontraheringstilskudd til fiskebåter.

Fra 1. januar 1997 trådte det i kraft et nytt EU-direktiv for fiskeriene. Det setter forbud mot at det gis industri-støtte til verft som bygger fiskebåter for levering i EU-området. I henhold til dette direktivet skal det bare ytes fiskeristøtte som faller innenfor EUs fiskeristøtteprogram, og denne støtten kan bare gis til fiskebåtrederen, som selv skal stå fritt til å bestemme hvor i EU-området fartøyet skal bygges. Både EU-kommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan, ESA, vurderte saken slik at dette også

måtte gjelde internt i EØS-området. Dette er reflektert i det nye skipsbyggingsdirektivet, det 8. direktiv, som eksplisitt sier at dette gjelder kun for fiskebåter til eksport utenfor EØS-området. Dette ble nærmere omtalt i Nærings- og handelsdepartementets budsjettproposisjon for 1998 og også vist til i departementets budsjettproposisjon for 1999.

Byggetilskudd eller kontraheringstilskudd for innenlandsleveringer av fiskefartøyer kan derfor bare gis under de fiskeripolitiske virkemidlene og da bare som tilskudd til rederen, som må stå fritt til å velge hvor i EØS-området han ønsker å bygge.

Når det gjelder ferger, var det fram til 1. april 1996 slik at en del ferger ikke fikk byggetilskudd fordi fergeselskapet fikk offentlig kompensasjon for å drive det fergesambandet som fergen ble satt inn i. Men etter dette har norske verft fått utbetalt byggetilskudd ved bygging av ferger, på samme måte som ved bygging av andre tilskuddsberettigede fartøyer. Jeg viser i denne sammenheng til Stortingets behandling av St.prp. nr. 15 for 1996-97.

Dersom Stortinget slutter seg til Regjeringens forslag i St.prp. nr. 35 for 1998-99 Om støtta til skipsbyggingsindustrien, vil tilskuddet bli økt til 9 pst. for fartøyer med en verdi over 10 mill. euro og 4,5 pst. for øvrige fartøyer.

Det er klart det er grunn til bekymring når det gjelder utviklingen i verftsindustrien. Det er nettopp derfor vi nå har fremmet forslag om en vesentlig heving i satsene for verftsstøtten. Når det gjelder spørsmål om kontraheringstilskudd for fiskefartøyer og for ferger, er det foretatt grundige vurderinger, som jeg har redegjort for i dette svaret. Regjeringen vil selvfølgelig følge utviklingen i disse markedene nøye videre framover.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg er klar over at vi har både EU-direktiv og et EØS-regelverk å forholde oss til.

Bakgrunnen for mitt spørsmål var et utspill fra representanten Leif Helge Kongshaug fra Sponheims eget parti om at verftsstøtteordningen også måtte gjelde for fiskefartøy og ferger. Som kjent er deler av vår fiskeflåte og fergeflåte av en svært høy alder. I landets største fiskeri- og fergefylke, Møre og Romsdal, har fergeflåten en gjennomsnittsalder på 21 år. Videre er det en veldig stor underkapasitet som skaper store problemer for trafikkavviklingen. Norske verft har også gode og lange tradisjoner for bygging av ferger.

Kongshaugs utspill har skapt store forventninger i verftsindustrien, som nå som kjent opplever en stor ordretørke og dermed store konsekvenser for sysselsettingen i bl.a. Møre og Romsdal. Det er etter min oppfatning viktig at Regjeringen får en rask avklaring, og statsråden har jo gitt sitt svar på det i dag. Det verste som kan skje, er at industrien ikke vet hva slags rammebetingelser den har å jobbe etter. Derfor var utspillet til Kongshaug uhel-

dig hvis det var slik at dette ikke var Regjeringens ønskede politikk.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg deler replikantens syn på problemstillingen knyttet til verftsindustrien og nødvendigheten av å sette inn tiltak. Derfor handlet også Regjeringen veldig fort ved å fremme et forslag som nå ligger til behandling i Stortinget, om å øke verftsstøtten. Det så vi på som et strakstiltak. I tillegg har Regjeringen varslet, og sagt ved ulike anledninger, også i forbindelse med spontanspørretimen osv., at vi ser grundig på ulike andre tiltak for verftsindustrien som kan bøte på en situasjon hvis utviklingen nå blir slik som mange varsellamper tilsier. Det gjelder både den delen av verftsindustrien som er underleverandører til oljesektoren, og det gjelder den øvrige skipsbyggings-/verftsindustrien – også de som bygger fiskebåter. Det er et sett aktuelle tiltak som ligger på Regjeringens bord og som vurderes. Men de må være EØS-legale, slik som jeg redegjorde for i mitt svar. Forslaget om forsering av fergebygging osv., er et forslag som løpende vurderes av Regjeringen, og som gir mulighet til å se nærmere på dette. Men det er ingen presedens for at man begynner med budsjettlekkasjer i spørretimen noen måneder før budsjettet legges fram.

S p ø r s m å l 6

Jørgen Holte (Sp): Jeg vil stille fylgjende spørsmål til finansministeren:

«Skattedirektoratet sine vurderingar og forslag til framtidig organisering av likningsforvaltninga er teken opp i ein rapport som er til intern høyring i skatteetaten.

Er Telemark fylkesskattekontor sitt vedtak om å lokalisere tre likningskontor i Midt-Telemark i Bø kommune i tråd med dei lover og reglar som gjeld, og er det aktuelt å gjennomføre tilsvarende omorganisering ved andre likningskontor før den nemnde rapporten har vore behandla politisk?»

Statsråd Gudmund Restad: Etter ligningsloven skal det være et likningskontor for hver kommune, men plasseringen av hvert kontor er ikke lovbestemt. Samlokalisering er således tillatt i henhold til dagens regelverk, men det er krav om at det opprettholdes et separat kontor for hver kommune. Det er behov for lovendring dersom likningskontorer skal legges ned eller slås sammen til ett felles likningskontor for flere kommuner.

Det aktuelle spørsmålet må ses i en større sammenheng, og jeg vil i den anledning henvise til mitt brev av 9. desember 1997 til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite, inntatt som vedlegg til Innst. S. nr. 67 for 1997-98. Her beskrives ganske inngående Finansdepartementets mål, opplegg og premisser for den organisasjonsgjennomgang av landets likningsforvaltning som nå finner sted i regi av Skattedirektoratet, etter initiativ av min forgjenger, Jens Stoltenberg. All den stund det dreide seg om en utredning eller gjennomgang, hvor konklusjonene skal trekkes senere, fant jeg ingen grunn til å stoppe saken da jeg tiltrådte som finansminister høsten 1997.

Skattedirektoratets rapport med eventuelle forslag til varige endringer i organiseringen av likningsforvaltningen forventes å være departementet i hende ca. 1. april i år. Jeg presiserer for ordens skyld at jeg ikke har tatt stilling til om det er formålstjenlig med noen omorganisering av likningsforvaltningen, eller hvilken framtidig organisasjonsmodell jeg i så fall vil anbefale. Direktoratets rapport vil bli vurdert i et bredt perspektiv, der mange hensyn må avveies mot hverandre, og rapporten vil bli sendt på høring til berørte instanser.

Som ledd i gjennomgangen av organiseringen av likningsforvaltningen er Skattedirektoratet bedt om bl.a. å prøve ut alternative organisasjonsløsninger for likningskontorene som er forenlige med gjeldende lov. Formålet er å vinne erfaring med praktisering av f.eks. samledelse og samlokalisering av kontorer, slik at man vet mer om virkningene av slike tiltak både lokalt og i en større sammenheng. Initiativet til en slik utprøving er overlatt til fylkesskattekontorene, som har den direkte administrasjon av likningskontorene i hvert fylke.

Det aktuelle forsøket med samlokalisering av tre kontorer i Midt-Telemark er med andre ord både innenfor regelverket og innenfor Stortingets og Finansdepartementets forutsetninger for organisasjonsgjennomgangen, jf. Innst. S. nr. 157 for 1996-97 og forannevnte innstilling med vedlegg. Tilsvarende forsøk gjøres også i andre fylker, men samlet sett i et relativt beskjedent antall. Tiltakene er foreløpige og har karakter av prøveordninger. Den varige organisering av likningsforvaltningen vil i alle tilfeller bero på utfallet av den politiske behandlingen av Skattedirektoratets rapport om organisasjonsgjennomgangen. Jeg har for øvrig bedt Skattedirektoratet om ikke å igangsette flere forsøk med samlokalisering utover dem som allerede er kommet i gang, i påvente av at rapporten blir politisk behandlet. Det skjedde i et møte jeg nylig hadde med Skattedirektøren.

Jørgen Holte (Sp): Eg takkar statsråden for svaret og oppfattar det slik at det som har skjedd i Midt-Telemark, er eit ledd i ei forsøksordning og ikkje ein mal for ei framtidig ordning.

Eg vil gjerne understreke at eg meiner effektiv ressursutnytting i likningsforvaltninga vår er rett, at vi må ha kompetent og vel grunnitt god likning, og at likningsbehandlinga må vere slik at vi har kort ventetid. Men likningskontora skal også vere ein etat i folk sitt nærmiljø. Det med nærkontakt med folk og næringsliv er viktig. Derfor har vi, slik det vart sagt, ei lovfesting av kontor i alle kommunar.

Eg er heller ikkje avvisande til det statsråden seier om samordningstiltak, som går fram av denne rapporten, men eg ynskjer ei innretning og ein modell som ikkje svekkjer den lokale tilknyttinga til likningsetaten, og eg ynskjer at likningsetaten skal ha kontor i alle kommunar. Og eg vil gjerne spørje: Deler statsråden dette synet?

Statsråd Gudmund Restad: Ja, som jeg redegjorde for i mitt hovedsvar, er det som nå foregår i Midt-Telemark og for øvrig også i enkelte andre fylker, forsøksord-

ninger for å høste erfaring, og er ledd i denne gjennomgangen som man nå har i regi av Skattedirektoratet. Når rapporten derfra kommer inn til departementet etter en intern høring i etaten, omkring 1. april, vil den bli vurdert grundig, og den vil bli sendt på høring så alle berørte instanser skal få lov til å komme fram med sitt syn.

Jeg er enig med representanten Holte i at nærkontakt med miljøene er av stor betydning, og at det derfor skal veldig mye til før man får et opplegg som ikke inkluderer at det finnes representanter for likningsforvaltningen i hver eneste kommune. Men konklusjonene får vi vente med. Jeg har for min del ennå ikke tatt noen stilling til hvordan man skal organisere likningsforvaltningen for framtida. Det vil jeg vente med til jeg ser rapporten – omkring 1. april.

S p ø r s m å l 7

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille finansministeren følgende spørsmål:

«Svært mange forhenværende bileiere venter på utbetaling av vrakpanten, enkelte så langt tilbake som oktober 1998. Grunnen til denne forsinkelsen er i henhold til Toll- og avgiftsdirektoratet problemer med nytt datasystem.

Synes statsråden dette er god nok unnskyldning, og hva akter statsråden å gjøre for å rette opp for dem som uskyldig rammes av dette?»

Statsråd Gudmund Restad: Jeg vil innledningsvis presisere at vrakpant utbetales av toll- og avgiftsetaten i henhold til Miljøverndepartementets forskrift om utbetaling av vrakpant for biler og beltemotorsykler. Vrakpant og driftstilskudd til godkjente oppsamlingsplasser utbetales av toll- og avgiftsetaten på vegne av miljøvernmyndighetene, som har ansvaret for å fastsette kriterier for utbetaling mv.

I forbindelse med overgang til nytt edb-system for håndtering av bl.a. motorvognavgifter ble toll- og avgiftsetatens gamle motorvognavgiftssystem, MASYS, tatt ut av ordinær drift i begynnelsen av oktober 1998. Systemet, som skulle erstatte det gamle, ble iverksatt i begynnelsen av november 1998. Overgangen til det nye systemet har hittil gått som forutsatt, med unntak for den delen som skal behandle vrakpanten. Resultatet er at toll- og avgiftsetaten har hatt store problemer med å foreta utbetaling av vrakpant og driftstilskudd for godkjente vrakmeldinger på grunnlag av vrakmeldinger som er mottatt fra 1. oktober 1998.

Testingen og iverksettelsen av den nye løsningen for utbetaling av vrakpant og driftstilskudd til oppsamlingsplassene har tatt lang tid, og overgangen til nytt system har gitt flere og større utfordringer enn det de gjennomførte forhåndstestene skulle tilsi. Det har således oppstått en betydelig mengde feil i iverksettelsesperioden. Samtlige feil som har oppstått, har vært raskt behandlet og rettet opp fra etatens side, men det betydelige omfanget har bidratt til at opprettingsarbeidet dessverre har trukket ut i tid.

En godkjent vrakmelding skal normalt utløse utbetaling av vrakpant til kjøretøyets eier og et driftstilskudd til den oppsamlingsplassen som har mottatt kjøretøyet for vraking.

Det er foretatt ca. 10 000 utbetalinger av vrakpant hittil i år. Disse omfatter samtlige vrakmeldinger fra perioden oktober til og med første halvdel av desember 1998 som har vært korrekt utfylt av kjøretøyets eiere og oppsamlingsplassene.

1. mars ble det gitt utbetalingsoppdrag for ca. 10 000 driftstilskudd til oppsamlingsplassene. Disse utbetalingene dekker innkomne meldinger for perioden oktober til og med første halvdel av desember 1998. Hvis bankenes utbetalingsrutiner går som forutsatt, vil refusjonene være på mottakernes konto senest ved utløpet av dagen i dag – altså onsdag den 3. mars.

Ved punching av vrakpantmeldinger avvises ca. 40 pst. av disse på grunn av mangler ved de mottatte data. Totalt utgjør slike tilfeller for perioden oktober – desember 1998 ca. 8 000 vrakmeldinger. Når vrakmeldingene er mangelfulle, må feilen rettes opp manuelt av toll- og avgiftsetaten. Saksbehandlingen for disse vrakmeldingene skjer hovedsakelig ved at kundene tilskrives. Når svar mottas fra den enkelte kunde, legges vrakmeldingen inn manuelt i det nye systemet. Dette er en tidkrevende oppgave, men det tas sikte på at samtlige gjenstående refusjoner for 1998 skal være effektivt i løpet av mars 1999.

Det er noe igjen av hovedsvaret, president. Kan jeg velge å ta det i tilleggssvaret eller eventuelt få et halvt minutt ekstra nå?

Presidenten: Statsråden kan ta det i tilleggssvaret.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som forklarer hvorfor disse forsinkelsene har forekommet.

Jeg registrerer med noe forbauselse – men positivt – at det i svaret fra statsråden vises til ca. 10 000 utbetalingsoppdrag for driftstilskudd til bilopsamlingsplasser pr. 3. mars 1999, dvs. i dag, når dette spørsmålet besvares, og at det jobbes aktivt for å komme à jour så snart som mulig.

Vil statsråden kunne se på et rentetilskudd til dem som har hatt penger til gode, alt fra kr 1 500 – f.eks. til bilopsamler Stein Skogsberg, som i Aftenposten den 25. februar 1999 hevder å ha 306 000 kr til gode? Det kan ikke være riktig at privatpersoner og firma skal bli skadelidende økonomisk når etaten har problemer. Når det gjelder den motsatte veien, som f.eks. for sent innbetalt årsavgift, kreves det et fast straffegebyr på 250 kr fra første dag.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg er enig i at det er svært beklagelig at problemer med edb-anleggene i toll- og avgiftsetaten har påført privatpersoner betydelige økonomiske problemer. – Men jeg må bruke resten av svartiden for å bli ferdig med det jeg opprinnelig skulle ha sagt.

Når det gjelder vrakmeldinger fra annen halvdel av desember 1998, er disse blitt mottatt av etaten i januar og

(Statsråd Restad)

februar i år, og refusjonene knyttet til disse vil kunne bli ca. 14 dager forsinket i forhold til det som tidligere har vært ordinær saksbehandlingstid.

For en rekke kunder har etaten utbetalt refusjoner på manuelt grunnlag, mer eller mindre fortløpende, når kundene pr. telefon eller brev har oppgitt at det har oppstått likviditetsmessige problemer som følge av at refusjonene har uteblitt. Slike utbetalinger vil fremdeles bli gitt prioritet inntil etaten er à jour med samtlige utbetalinger knyttet til 1998.

Jeg vet ikke om den navngitte personen, som spørren spesielt nevnte, hadde gjort oppmerksom på likviditetsproblemer og eventuelt kunne ha fått – om jeg skal kalle det – forskutteringer.

S p ø r s m å l 8

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg har følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Telenor AS søker for tiden 300 lærlinger over helsides annonser i dagspressen. «Vi oppfordrer spesielt jenter og ungdom med flerkulturell bakgrunn å søke», lyder teksten. § 55 A i arbeidsmiljøloven inneholder bestemmelser om at det ved utlysning og overfor søkere i arbeidslivet ikke skal forskjellsbehandles ut fra rase, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse.

Betyr nevnte annonsekampanje at flerkulturell ungdom kan bli foretrukket foran annen ungdom ved opptak av lærlinger i Telenor AS?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Arbeidsmiljøloven § 55 A annet ledd gir et generelt forbud mot etnisk diskriminering ved ansettelse av arbeidstakere, med mindre det kan anses å være saklig begrunnet. Det må foretas en konkret vurdering i forbindelse med den enkelte ansettelse. I forarbeidene framgår det at det kreves svært mye før en forskjellsbehandling skal anses saklig begrunnet. Det framgår videre at tilfeller av forskjellsbehandling som kan tenkes å være i samsvar med saklighetskriteriet, er såkalt positiv diskriminering, f.eks. ansettelse av en person som tilhører en fra før underrepresentert etnisk gruppe. Dette betyr at selv om det ikke er gitt regler om positiv forskjellsbehandling, vil det ved konkrete ansettelser være rom for å ta visse slike hensyn i forhold til saklighetskravet.

Svaret på spørsmålet fra representanten Torbjørn Andersen er således at flerkulturell ungdom kan bli foretrukket foran annen ungdom ved opptak av lærlinger i Telenor AS dersom dette kan anses saklig begrunnet etter en helhetsvurdering i det enkelte tilfellet.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg vil presisere at jeg finner utformingen av teksten i den helsides annonsen, som har vært presentert i flere aviser, uheldig.

Det er ingen som leser denne annonsen, som vil være i tvil om at det søkes etter mennesker med en bestemt etnisk eller kulturell bakgrunn, og det kan neppe sies å

være i samsvar med intensjonene i arbeidsmiljølovens bestemmelser på dette området. Denne annonsen bærer et klart preg av at den vil foretrekke bestemte kategorier mennesker ut fra deres spesielle kulturelle bakgrunn. En fikk nå bekreftet fra statsråden at det kan skje.

Jeg synes det er underlig når statens eget selskap, Telenor, ikke klarer å opptre mer korrekt i forhold til et lovverk som staten selv skal forvalte. Svaret fra statsråden bar preg av å forsvare Telenors rett til å bruke denne annonsen, og det betyr at vi altså ikke trenger å ta arbeidsmiljølovens bestemmelser på dette området særlig alvorlig lenger. Det var en grei avklaring.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Etter de vurderinger som er gjort i vår avdeling, er Telenors annonse ikke ukorrekt utformet. Som jeg sa, har Telenor full mulighet til etter en samlet vurdering i de enkelte konkrete ansettelser å foretrekke en med fremmedkulturell bakgrunn hvis de ellers mener at det er riktig å gjøre.

Jeg vil få minne om at når det gjelder statens rolle som arbeidsgiver, viser det seg at blant de statlige ansatte er folk med flerkulturell bakgrunn langt underrepresentert. Det er Regjeringens mål å føre en ansettepolitikk som gjør at folk med fremmedkulturell bakgrunn skal ha de samme muligheter og rettigheter til å bli ansatt i statlig sektor på alle nivåer. Det er også viktig for meg, som har ansvar for integrering, at folk får jobb og kan klare seg selv.

S p ø r s m å l 9

Ågot Valle (SV): Jeg skal fortsette med spørsmål til kommunal- og regionalministeren som gjelder inkludering i det norske samfunnet og hvor viktig det er.

«Blant de 8 000 som sitter i asylmottak, er det mange krigsskadede barn og foreldre med store traumer. Flere av de enslige asylsøkerne har vært barnesoldater. Uten tidlig hjelp vil de ha vansker med å takle livet og fungere i samfunnet. Ifølge flere kilder får ikke barna og foreldrene deres den hjelpa som trengs. Blant annet er det viktig at barnevernet tar et koordineringsansvar.

Hva mener statsråden må til for at barn og foreldre skal få nødvendig hjelp slik at de lettere kan inkluderes i samfunnet?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Innledningsvis vil jeg understreke at det ikke er slik at flertallet av de enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge, har vært barnesoldater. Mange kommer fra krigsrammede land, og mange har hatt vonde opplevelser. Det som gjør dem spesielt sårbare, er imidlertid at de kommer til Norge uten foreldre eller andre med foreldres ansvar. De som i tillegg kommer uten følgepersoner, som eldre søsken eller andre slektninger, er særlig utsatt.

De barna som kommer helt alene, plasseres i asylmottak i plasser som er øremerket for disse. Det er særskilte krav knyttet til disse plassene. I tillegg starter man prosessen med å få dem bosatt i en kommune umiddelbart etter at de har kommet. Målsettingen er at de skal være bosatt innen tre måneder etter at de eventuelt har fått inn-

vilget oppholdstillatelse. Det utarbeides også en individuell plan for hvert barn, som påbegynnes i mottaket og deretter overføres til bosettingskommunen.

Det er ingen tvil om at rask bosetting i en kommune er en bedre løsning for disse barna enn et lengre opphold i mottak. Av den grunn kan de, etter en individuell vurdering, bosettes i en kommune før de eventuelt har fått innvilget oppholdstillatelse. Et flertall av de enslige mindreårige omfattes av denne ordningen, og flere kommuner har etter hvert gjort avtaler om å ta imot enslige mindreårige. Dessverre har det vært vanskelig å få nok plasser i kommunene. Samtidig er antallet enslige mindreårige som kommer til Norge, nær fordoblet det siste året. Mange enslige mindreårige får derfor et lengre opphold i mottak enn det som er ønskelig.

Denne situasjonen har gjort det nødvendig å foreta en vurdering av tilbudet for enslige mindreårige i mottak. Kommunal- og regionaldepartementet arbeider derfor med dette i samarbeid med de øvrige departementer.

Når det er sagt, vil jeg gjerne understreke at for disse barna er rask bosetting i en kommune å foretrekke framfor et lengre opphold i et asylmottak. Jeg vurderer derfor arbeidet med å få avtaler med kommunene om bosetting av enslige mindreårige som svært viktig.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret, og jeg deler statsrådens bekymring for alle dem som kommer uten foreldre eller eldre søsken. Men jeg vil understreke at også foreldre har erfaring fra krig og tortur, noe som gjør det vanskeligere å være foreldre i en situasjon hvor de skal være på mottak eller bosette seg i et fremmed land.

Jeg er enig med statsråden i betydningen av rask utplassering. Det har kommet noen alarmerende signaler i morges. Spesielt for barn med traumer, for dem som skal få tilbud om hjelp, kan en ikke fortsette å akuttopprette asylmottak i kommuner der det tilfeldigvis er ledig hotellkapasitet eller en nedlagt folkehøyskole. Det må lages et nettverk av paratkommuner som vet hva de skal gjøre og som har den kompetanse som trengs. Dette er statens ansvar. Vil statsråden gjøre det SV har foreslått, nemlig å ta initiativ til å opprette et slikt nettverk av paratkommuner?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: For det første er jeg enig med representanten i at det også er mange voksne, foreldre, som har mange vonde og vanskelige opplevelser bak seg som gjør at også de trenger spesiell oppfølging, og det blir forsøkt gjort.

Så til det med opprettelse av asylmottak. Det er UDI som har ansvaret for å opprette asylmottak i den – en kan si – størrelsesorden som vi trenger til enhver tid. Det er vanskelig å gjøre dette på en slik måte at vi samtidig tar høyde for at det er store variasjoner fra år til år når det gjelder behovet for asylmottak. Men UDI prøver så langt det er mulig, og etter pålegg fra vårt departement, å kontakte kommunene i god tid før det opprettes et asylmottak.

Når det gjelder den nettverksløsningen som SV har foreslått, må vi se nærmere på det, uten at jeg kan si over bordet nå hvordan det eventuelt kan følges opp.

S p ø r s m å l 1 0

Sylvia Brustad (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Den 22. februar 1999 uttalte statssekretær Per N. Hagen til NRK at rasjonalisering og omorganisering i statlige etater bør stanses inntil et nytt regelverk som skal føre til at man får en samlet oversikt over virkningene for distriktene, er på plass. Uttalelsene ble gjentatt i Nasjonen 23. februar 1999.

Er statsråden enig i at alle omorganiseringsprosesser i staten nå skal stanses, og hvor lenge skal Regjeringen eventuelt vente med å effektivere allerede vedtatte omstillingsprosesser?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Regjeringen forutsetter at vedtatte omstillingsprosesser innenfor den statlige forvaltningen skal effektiviseres. Regjeringen er imidlertid bekymret for utviklingen ved at statlige arbeidsplasser legges ned i distriktene og sentraliseres til de største pressområdene. Regjeringen vil derfor følge nøye med i de pågående strukturendringene innenfor statlige etater som lignings- og trygdekontorene, politiet og domstolsapparatet. Innenfor alle disse områdene vil det foreligge rapporter og innstillinger om strukturendringer i løpet av våren 1999. Hver for seg kan eventuelle strukturendringer innenfor disse etatene være godt begrunnet, men Regjeringen ønsker så langt det er mulig å unngå at det er de samme lokalsamfunn som blir rammet når flere statlige etater rasjonaliserer samtidig.

Det har lenge eksistert retningslinjer med krav om at «det ved alle nyetableringer, omorganiseringer og rasjonaliseringer av statens virksomhet skal foretas en bred vurdering, hvor hensynet til den regionale fordeling av arbeidsplasser skal tillegges vesentlig vekt». Det er nettopp dette vi nå ønsker å gjøre ved å se på de pågående prosessene i sammenheng, slik at vi ikke får en utilsiktet og uakseptabel sentralisering som setter vår målsetting om et variert og desentralisert bosettingsmønster i fare.

Det at befolkningen i distriktene både opplever at statlige arbeidsplasser forsvinner, og at de får en dårligere tilgang til offentlige tjenester, tolker jeg dit hen at de eksisterende retningslinjene ikke har vært gode nok. Jeg arbeider derfor med å revidere disse så raskt som mulig, og forhåpentligvis vil dette arbeidet være klart slik at jeg kan legge det fram i den distriktpolitiske redegjørelsen for Stortinget den 20. april. Jeg vil da også komme nærmere tilbake til hva Regjeringen vil gjøre for å sikre en god regional fordeling av de statlige arbeidsplassene samt sikre at befolkningen i distriktene har god tilgang til offentlige tjenester. Jeg har derfor som ambisjon at staten skal få en helhetlig lokaliseringspolitik for sin virksomhet.

Sylvia Brustad (A): Jeg synes det var litt betryggende å høre svaret fra statsråden, som er noe annet enn det statssekretær Per N. Hagen har uttalt i diverse medier – det blir i hvert fall understreket at vedtatte omstillingsprosjekter skal gå sin gang.

Jeg aner likevel en viss nyanse mellom det Regjerin- gen nå sier, og det Arbeiderpartiet står for. Vi har nemlig sagt helt klart fra om at når det gjelder enhver omstilling, endring, eller rett og slett justering av det som skjer ute i kommunene i tråd med den virkeligheten vi lever i, er det brukernes interesser som må stå i sentrum. Det er det vi må prøve å forholde oss til også når vi snakker om eventuell samlokalisering eller sammenslåing av offentlige kontorer. Og noe av det jeg oftest blir møtt med når jeg er ute og prater med folk, er at folk er veldig lei av å gå fra det ene offentlige kontoret til det andre og fortelle livshistorien sin på nytt og på nytt, f.eks. på arbeidskontoret, trygdekontoret eller sosialkontoret. Jeg tror vi har alt å tjene på å få gjort dette om til én dør, slik at man har én person å forholde seg til. Jeg vil spørre om statsråden er enig i dette.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: For det første: Det svaret jeg har gitt, er nøyaktig det samme som det min statssekretær har uttalt, jeg viser bl.a. til de innlegg han har hatt i avisene – bare så det er slått fast.

Så til det med samlokalisering, eller servicekontor, som vi også velger å kalle det. Dette arbeider Regjerin- gen aktivt med. Koordineringen av det ligger hos min kollega i Administrasjonsdepartementet, som etter mitt skjønn har ført en veldig aktiv linje på det området. Vi er alle, tror jeg, enige om at brukernes hensyn skal veie tungt, men det utelukker ikke at Regjeringen må føre en samlet politikk når det gjelder statlige arbeidsplasser, og sikre at vi også har statlige arbeidsplasser i distriktene. Det er derfor ingen motsetning mellom det arbeidet som skjer i Administrasjonsdepartementet, og det arbeidet vi driver med i Kommunaldepartementet.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 20.

S p ø r s m å l 2 0

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Øivind Skjerve til kirke-, utdannings- og forskningsmi- nisteren, vil bli besvart av kommunal- og regionalmini- steren som rette vedkommende.

Spørsmålet tas opp av representanten Rolf Reikvam.

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren som rette vedkommende:

«I statsbudsjettet 1999 ble det satt av 50 mill. kroner til fordeling til grende- og småskoler. Nå viser det seg at enkelte grunnskoler i Telemark og Hordaland må legges ned, fordi disse midlene er brukt på annet i disse områdene. Vil statsråden påse at midlene faktisk vil gå til opprettholdelse av disse grende- og småskolene?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg ser det slik at grendeskolen er et knutepunkt i mange lokalsam- funn. Mange steder er grendeskolen viktig for å opprett- holde bosettingen. Ikke minst er det vanskelig å få barne- familier til å bli på et sted uten en skole i nærmiljøet.

Dette er bakgrunnen for at vi nå har fordelt 50 mill. kr i ekstra skjønnsmidler til kommuner med svak økonomi og små skoler som følge av spredt bosetting. Her har vi også tatt hensyn til om kommunen taper mye på bortfall av selskappsskatten. Disse midlene ble satt av i statsbud- sjettet som økte frie inntekter til kommuner som sliter med å opprettholde tjenestetilbudet. Med de ekstra mid- lene ønsker Regjeringen å bidra til at kommuner med stram kommuneøkonomi skal få en mulighet til å opp- rettholde nedleggingsstruede grendeskoler. Det er en klar forventning fra min side at midlene faktisk blir brukt til dette.

Jeg har likevel en grunnleggende tillit til at lokale folke- valgte kan foreta fornuftige prioriteringer, og at de kom- munene som nå får ekstra midler, bruker disse på en god måte. Midlene er gitt som frie inntekter. Det gjør at jeg formelt sett heller ikke kan gripe inn. Det er de lokale folkevalgte som her må stå til ansvar overfor lokalbe- folkningen for de valg de gjør.

Rolf Reikvam (SV): Grunnleggende tillit til lokalpo- litikere har nok de fleste av oss. Men når vi som politike- re på Stortinget velger å bruke øremerkede midler – nå kan man jo diskutere hvor øremerkede disse midlene er – når man velger å sette inn midler til bestemte tiltak, er det veldig viktig at Stortinget og i dette tilfellet Regjerin- gen, departementet, følger opp for å påse at midlene går til det de egentlig var forutsatt å gå til. I dette tilfellet har vi eksempler på at midler som i utgangspunktet var tenkt til opprettholdelse av skoler, ikke er gått til det – skolene er blitt nedlagt til tross for at de har søkt om og også fått disse midlene, som i utgangspunktet var rettet inn mot å forsvare små skoler og grendeskoler.

Mitt tilleggs spørsmål til statsråden blir: Vil statsråden gå inn og se på dette og følge det opp for å få en oversikt over om pengene går til det de egentlig var forutsatt å skulle gå til?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Som jeg sa: Midlene er ikke øremerkede, de er gitt som frie midler, men de er gitt med tanke på å hjelpe de kommunene som sliter tyngst økonomisk, med å opprettholde grendesko- lene.

Det er fylkesmennene som fordeler disse midlene. Og som jeg sa: Jeg forventer at de kommunene som får til- delt ekstra midler, bruker pengene til det som de er ment å skulle gå til. Men dette er altså ikke øremerkede midler, noe som gjør at vi ikke kan gå inn og kontrollere på den måten som jeg forstår at representanten gjerne ønsker at vi kunne.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 11.

S p ø r s m å l 1 1

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følg- jande spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Sjølvs om målet er å auke andelen menn i kvinne-dominerte yrke, skjer det motsette. I Stavanger auka kvinneandelen i grunnskulen frå 72,3 pst. i skuleåret 1996-97 til 74,1 pst. i inneverande skuleår. Me veit alle at det meste av forklaringa er dei urimelege skilnadene i lønn mellom manns- og kvinnedominerte yrkesgrupper.

Vil statsråden sørgje for at det blir avsett ein likelønns-pott ved lønnsoppgjøret, eventuelt kva blir gjort for å sikre likelønn og fleire menn i kvinnedominerte yrke?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Regjeringa er opptatt av likelønnsprosjekt, både ut fra sitt helhetlige samfunns-ansvar og i sin funksjon som arbeidsgiver. Det er imid- lertid partene som har hovedansvaret for gjennomføring og utforming av lønnsoppgjørene.

Staten som arbeidsgiver legger vekt på å ivareta like- lønnspolitiske hensyn på alle nivåer i tariffoppgjørene og nærmer seg likelønnsproblemstillinger med forskjellige typer virkemidler. I forkant av et lønnsoppgjør ønsker jeg selvfølgelig ikke å ta stilling til hvilke enkeltvirkemidler, som f.eks. likelønns-pott, partene bør ta i bruk. Jeg ønsker imidlertid å orientere om hva partene sentralt i det statlige tariffoppgjøret har bidratt til når det gjelder likelønn på 1990-tallet.

I tariffoppgjørene på 1990-tallet har de sentrale parte- ne i større grad enn tidligere ivaretatt likelønnspolitiske hensyn på alle nivåer. Dette har gitt positive resultater, og utviklingen i det statlige tariffområdet går i riktig retning. Følgende tall viser likelønnsutviklingen:

Et forskningsprosjekt som er gjennomført av Institut- tet for samfunnsforskning, viser at lønnsforskjellene mellom kvinner og menn er klart mindre for perioden 1991-96 enn for perioden 1987-90. Utviklingen i lønnsforskjeller mellom kvinner og menn med lik utdanning, yrkeserfa- ring og arbeidstid er redusert fra 9,4 pst. i 1991 til 7,3 pst. i 1996. Når det kontrolleres for stilling, er lønnsforskjelle- ne innen samme stilling stabil på ca. 1 pst. i samme perio- de. Analyser viser at lønnsutviklingen over tid innen sam- me etat er noenlunde lik for kvinner og menn. Lønnsfor- skjellene oppstår i hovedsak som forskjeller i begynner- lønn for kvinner og menn i samme virksomhet.

De sentrale føringene til fordel for kvinner ble i fjorår- ets hovedtariffoppgjør forsterket. I Hovedtariffavtalen i staten 1. mai 1998 – 30. april 2000 sies det at likelønn på alle nivåer skal ivaretas i sentrale forhandlinger i første avtaleår. Jeg siterer også følgende:

«Kvinner og skoleverket skal ha en større andel av lønnsmidlene enn en prorata fordeling tilsier.»

Hensynet til likestilling er også tatt med som et punkt før de lokale forhandlingene begynner, og de sentrale partene tilrår følgende:

«Partene lokalt kartlegger eventuelle kjønnsbetingede lønnsforskjeller på alle nivå, og forhandlingene skal bidra til å fjerne disse.»

Jeg vil også vise til følgende resultater fra de siste åre- ne: Det sentrale justeringsoppgjøret i staten pr. 1. august 1998 gav kvinnene 53 pst. av lønnsmidlene, mens de ut- gjorde 44 pst. av lønnsmassen. Tilsvarende tall for 1997 viser 46 pst. av lønnsmidlene til kvinnene, med en kvin-

neandel på 44 pst., og i 1996 47 pst. av lønnsmidlene til kvinnene, med en kvinneandel på 42 pst.

Som nevnt foran, tyder forskning på at lønnsforskjel- len oppstår i den enkelte statlige virksomhet, fordi kvin- ner og menn ser ut til å bli tilsatt i ulike begynnerstillin- ger, selv om de har samme type utdanning. Her har parte- ne lokalt et arbeid å gjøre, og det har de sentrale partene gitt klare føringer for.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret.

Regjeringa er opptatt av likelønn og likestillingspro- blematikk, hevdar statsråden. Ja, men då er vel første skritt å vurdere korleis ein kan gjera noko meir med det enn det ein gjer nå. Det å ha særbehandling av menn i forhold til likestillingsloven, det å prøva å påverka menn gjennom utdanningssystemet, held jo ikkje mål. Samti- dig må me jo òg seia til desse som skal rekrutterast til desse yrka: Du går inn i eit yrke der lønna blir dårlegare år for år, fordi det ikkje går an å gjera noko med det. Det er eit sentralt forhandlingsprosjekt, seier Regjeringa, som altså er opptatt av likelønn. Denne passiviteten sy- nest eg er sørgjeleg.

Me veit at det er ei mengd ledige stillingar for sjuke- pleiarar, hjelpepleiarar, førskulelærarar og lærarar – det er eit stort behov for nye folk. Då må ein gripa til tiltak, og det viktigaste tiltaket er å heva lønna.

Men lat meg få utfordra statsråden, som ikkje vil setja av ein likelønns-pott: Kva meiner statsråden om Høgre sitt utspel når det gjeld lønnsheving for lærarar?

Statsråd Eldbjørg Løwer: For det første har jeg ikke konkludert når det gjelder representantens spørsmål, og for det andre finner jeg det helt umulig for meg i den situasjonen vi er i, å kommentere utspill av den karakter som Høyres leder har kommet med. Det tror jeg det er forståelse for.

Jeg har lyst til å supplere mitt svar med noen tiltak som vi tross alt iverksetter for å få minsket forskjellen i lønn mellom kvinner og menn. Det er nå mulig etter like- stillingsloven å særbehandle menn for å få en bedre ba- lanse mellom menn og kvinner i kvinnedominerte yrker. Denne forskriften trådte i kraft 17. juli 1998. Her er sær- behandling spesielt nevnt i forhold til å oppfordre menn til å søke stillinger og utdanning samt å gi menn for- trinnsrett til stillinger og studieplasser.

For øvrig har også kirke- og undervisningsministeren gjort en stor innsats for å påvirke ungdommens utdan- ningsvalg, for å medvirke til endringer på det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Vi hørte også at det i den muntlige spørretimen i dag ble nevnt at det kommer en handlings- plan for rekruttering til lærerutdanningen.

Selvfølgelig er lønnsprosjektet en del av dette, men det vil jeg altså ikke gå inn på nå.

S p ø r s m å l 1 2

Sylvia Brustad (A): Jeg vil få stille følgende spør- mål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Vi hører nå daglig om oppsigelser, permitteringer og konkurser i næringslivet. Spesielt utsatt er olje- og verftsindustrien og bygge- og anleggssektoren. I tillegg regner 62 pst. av kommunene med bemanningsreduksjoner i løpet av 1999, ifølge Kommunal Rapport.

Hvor mange arbeidsplasser må gå tapt før Regjeringen vil foreta seg noe?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: De siste månedene har ledigheten vært stabil på et lavt nivå. I februar var den registrerte ledigheten på 2,7 pst. Dette viser at det varslede omslaget på arbeidsmarkedet ennå ikke har kommet. Det er bare Luxemburg og Island av industrilandene som har en lavere ledighet enn Norge. Dagens situasjon kjennetegnes ved mangel på arbeidskraft innenfor flere sektorer, herunder helse og utdanning. Samtidig ser vi tegn til at enkelte næringer vil kunne oppleve et fall i sysselsettingen.

Spesielt innen verkstedindustrien er det varslet ytterligere permitteringer, og det kan i løpet av 1999 forventes en del oppsigelser. Også innenfor bygge- og anleggsbransjen er det forventet redusert aktivitet gjennom 1999 og 2000.

Verkstedindustrien er i stor grad konsentrert langs kysten og utgjør i noen grad hjørnesteinsbedrifter i lokalsamfunn der alternative sysselsettingsmuligheter ofte er svært begrenset. For å sikre like rammevilkår for norsk verftsindustri sammenliknet med utenlandske konkurrenter har Regjeringen foreslått å øke skipsbyggingsstøtten til de maksimalsatser som EØS-avtalen tillater.

Regjeringen følger også utviklingen innen bygge- og anleggssektoren nøye. Ved en vesentlig svekkelse av etterspørselen etter arbeidskraft i denne sektoren vil det bl.a. kunne være aktuelt å forsere en del statlige byggeprosjekter.

Som vist i nasjonalbudsjettet for 1999 er det betydelig usikkerhet rundt den videre utviklingen i norsk økonomi. Regjeringen tar denne usikkerheten alvorlig, bl.a. gjennom en tett oppfølging av utviklingen på arbeidsmarkedet. Det innebærer for det første at arbeidsmarkedsetaten overvåker utviklingen og kartlegger behov hos arbeidsledige. For det annet legger arbeidsmarkedsetaten vekt på å formidle arbeidsledige til ledige stillinger. Dagpenge-regelverkets krav om yrkesmessig og geografisk mobilitet vil også i tiden framover bli strengt praktisert når dette er nødvendig for å fylle ledige stillinger.

For å avhjelpe spesiell geografisk ubalanse prioriteres områder med høy ledighet ved fordeling av plasser under arbeidsmarkedstiltakene. Behovet for endringer i budsjettoplegget for inneværende år – herunder tiltaksnivået for 2. halvår 1999 – vil spesielt bli vurdert i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Sylvia Brustad (A): Jeg er bekymret for utviklinga på arbeidsmarkedet, men det virker ikke som Regjeringa er like bekymret. Regjeringa har også med støtte fra høyrepartiene her i huset mer enn halvert arbeidsmarkedstiltakene fra i fjor til i år, og det virker ikke som om Regjeringa har særlig stor beredskap for å møte den ledigheten som så å si alle faginstanser sier vil komme.

Jeg vil også si at Regjeringa har ført en økonomisk politikk som har gitt svært høye renter med påfølgende problemer også for næringslivet. I alle fall er det slik at det nå hver dag i mange fylker både er oppsigelser og permitteringer, og permitteringsvarslene er økende. Når Arbeidsdirektoratet sier at ledigheten høyst sannsynlig vil øke med 15 000 gjennom året, syns jeg det er grunn til å sette inn kreftene på å forebygge økende ledighet, som er en mye bedre medisin enn å reparere hvis ledigheten biter seg fast på et høyere nivå.

Jeg har lyst til å spørre statsråden: Hva har statsråden tenkt å gjøre? Vil statsråden reversere kuttet i arbeidsmarkedstiltakene? Vil Regjeringa sette i verk tiltak som kan bidra til å møte den truende nedbemanninga i industrien langs kysten? Vil Regjeringa også bidra i lønnsoppgjøret for å få på plass en viktig etter- og videreutdanningsreform?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg vet ikke om Regjeringen er like bekymret som representanten, men vi er i hvert fall veldig opptatt av den utviklingen som skjer på arbeidsmarkedet. Og vi har hele tiden ment at det viktigste bidraget for å hindre økt arbeidsledighet, er rentenivået – å drive en finanspolitikk hvor renten går nedover. Det ser ut til å gå i riktig retning.

Tallene for ledighet og permitteringer har til nå ikke økt, men faktisk holdt seg ganske stabile. Vi har hatt møter med den delen av industrien som har signalisert størst tall for permitteringer og eventuelt oppsigelser, olje- og verkstedindustrien, og de har sagt at hvis det ikke endres på rammebetingelser, kan det komme til å skje noe i tredje kvartal i år. Det betyr at vi til revidert nasjonalbudsjett faktisk har mulighet til å gjøre det vi har sagt vi skal gjøre: følge nøye med og eventuelt komme tilbake med tiltaksnivå i revidert budsjett. Da er det spesielt med tanke på å bruke tiltakene i de lokalmiljøene der disse skadene eventuelt skjer.

S p ø r s m å l 1 3

Karin Andersen (SV): «Meldinger og varsler om oppsigelser i verfts- og skipsindustrien er økende. Det er viktig at distrikt som opplever dette, ikke tappes for arbeidskraft, og at folk som blir ledige raskt får kvalifiserende tilbud.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at arbeidsmarkedsetaten har tilstrekkelig med ressurser til å møte denne situasjonen og kan tilby nødvendig kvalifisering, omskolering og tiltak for de som blir ledige?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg viser til mitt svar som jeg nettopp gav til representanten Sylvia Brustad, der jeg nevnte ulike virkemidler som et omslag på arbeidsmarkedet vil bli og er blitt møtt med.

Representanten Karin Andersen uttrykker i sitt spørsmål frykt for at distriktene skal bli tappet for arbeidskraft. Min erfaring er at den enkelte arbeidssøkers primærønske er å få jobb. Mange av dem som vil kunne omfattes av oppsigelser i verkstedindustrien, har solid arbeidserfaring og kompetanse. Flere av disse vil derfor re-

lativt raskt kunne gå inn i ledige jobber uten behov for nye kvalifikasjoner og uten bistand fra arbeidsmarkeds-etaten. I andre tilfeller vil det være ønskelig at arbeidsmarkeds-etaten forsøker å formidle den enkelte til jobb selv om dette måtte innebære flytting. I sin bistand til arbeidssøkerne tar etaten utgangspunkt i mulighetene på det lokale arbeidsmarkedet. I noen tilfeller vil det imidlertid være nødvendig å gå utenfor lokalområdet for å tilby jobb.

I dagpengeregelverket stilles det krav til at en skal ta arbeid der det tilbys, selv om dette innebærer flytting. På visse vilkår, som f.eks. alder og omsorgsfunksjoner, kan imidlertid en arbeidssøker registreres som lokal arbeidssøker.

Når det gjelder tiltaksnivået for 1999, foreslo Regjeringen i St.prp. nr. 1 for 1998-99 gjennomsnittlig 8 000 plasser. Dette ble redusert til 7 000 ved behandlingen av budsjettet. Regjeringen gjorde det videre klart at tiltaksnivået for annet halvår 1999 vil bli vurdert nærmere i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet. Dette vil Regjeringen følge opp.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for svaret.

Det er etter SVs syn helt på det rene at nivået på tiltakene i utgangspunktet er for lavt, slik at man i mindre grad enn ønskelig tilbyr kvalifiserende tiltak av ulike slag.

Når det gjelder virkningene på distriktene og kravet om mobilitet, synes jeg Regjeringa tar litt lett på at kompetansemiljøer som er bygd opp gjennom mange år rundt omkring i landet, gjennom en slik nedgangsperiode kan rives opp og vanskelig kan etableres igjen. Derfor synes jeg at arbeidsmarkeds-etatens virkemidler skulle ha en mer aktiv innretning på slike situasjoner der man kunne gå inn.

Da får jeg komme med et konkret spørsmål: Er det slik at statsråden kunne tenke seg å gi muligheter for at arbeidsmarkeds-etaten kunne bruke mer av ramma første halvår hvis det skulle vise seg å være nødvendig, slik at man kan komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett for å øke ramma annet halvår? For det er slik at når bedrifter legges ned og folk blir ledige, må a-etaten være parat og ikke vente i uke- og månedsvis for å gå inn med det alle mener er de nødvendige tiltakene.

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg tror det er viktig å opprettholde en mobilitet på arbeidsmarkedet. Norge er ett arbeidsmarked, og det er ikke fornuftig bruk av ressurser å beholde ledig kvalifisert arbeidskraft ett sted når det er behov for den samme arbeidskraften et annet sted. Det går an å gjøre noen unntak, som jeg nevnte i svaret mitt, men jeg tror at vi i størst mulig grad skal ha den felles målsettingen at arbeidskraften skal brukes når den finnes.

Så hadde representanten et spørsmål til, om det var tenkelig å bruke deler av ramma for annet halvår i første halvår. Det er et teknisk spørsmål som sikkert kunne vært ordnet, men vi har altså ikke til nå funnet behov for å komme til Stortinget med forslag om en slik omdispo-

nering av de midlene som Stortinget har bevilget for et helt år. Men hvis det er nødvendig, er det én måte å gjøre det på å fange det opp før revidert nasjonalbudsjett.

S p ø r s m å l 1 4

Astrid Marie Nistad (A): Eg tillèt meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I samband med fylkesårsmøtet til Sogn og Fjordane Venstre uttalte statsråden at det må ei radikal nytenking til for å sikre rasutsette strekningar i landet. Undersøkingar syner at Sogn og Fjordane fylke har flest farlege og rasutsette vegar. På måndag 14. februar 1999 var det ras på mange vegar i fylket, og det mest alvorlege på Rv 55 i Fatla mellom Leikanger og Sogndal.

Kva legg statsråden i si eiga uttale, og vil han peike ut Sogn og Fjordane fylke til eit såkalla «symbolfylke»?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Rassikring er et av Regjeringens satsingsområder, og det er lagt opp til en betydelig satsing på rassikringstiltak i 1999. Dette gjelder både på stamvegnettet og på det øvrige riksvegnettet. I tillegg er det satt av midler til særskilte rassikringstiltak. Jeg viser også til at Samferdselsdepartementet om kort tid legger fram Nasjonal plan for rassikring. Det vil her bli gitt en mer konkret og detaljert beskrivelse av aktuelle rassikringstiltak enn det som er naturlig i mer generelle proposisjoner og meldinger. Rassikringsplanen vil være grunnlag for arbeidet med kommende statsbudsjett og for arbeidet med Nasjonal transportplan 2002-2011.

Men satsingen på rassikringstiltak er også i sterk grad avhengig av hvordan lokale myndigheter prioriterer bruken av vegmidlene i det enkelte fylke. Siden rassikringsstrekningene i stor grad tilhører det øvrige riksvegnettet, vil lokale myndigheter med det nye styringssystemet for Statens vegvesen måtte avveie satsingen på rassikringstiltak i forhold til andre viktige vegtiltak.

Kostnadene ved rassikringstiltak er svært høye. For eksempel er kostnadene ved bare å sikre utsatte steder i Sogn og Fjordane anslått til 1,4 milliarder kr. I lys av de trange rammene på vegbudsjettet står vi derfor overfor store utfordringer i rassikringspolitikken. Det er i denne forbindelse særlig viktig at lokale myndigheter tenker gjennom dette når de tar stilling til prioriteringen av riksvegmidlene.

Områder med rasproblemer finnes i alle fylker. Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nordland og Troms er likevel mest utsatt. Jeg har ikke så langt tenkt at det er riktig å peke ut ett fylke som såkalt symbolfylke, slik representanten Nistad uttrykker det. Men jeg vil i forbindelse med prosessen omkring Nasjonal transportplan gå nøye gjennom slike utfordringer i fylkene.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar for svaret. Det var ikkje så mykje radikal nytenking i det, etter det eg oppfatta, men det er jo ikkje det same å svare i stortings-salen som å vere på fylkesårsmøte.

Eg har merka meg at det vart sagt at ein kunne tenkje seg at det vart tatt ein prosent av kommunebudsjetta. Men no viser statsråden til at det ikkje vert noka høgare ramme, og at det vert dei lokale styresmaktene som må tenkje radikalt. Og når ein då høyrer at det må til 1,4 milliardar kr for at Sogn og Fjordane skal klare å sikre vegane sine, trur eg at dei vil få problem når dei skal prioritere på kommunebudsjetta. Då trur eg ikkje at det vert mykje radikal tenking, slik forventingane var etter statsrådens besøk på Sogn og Fjordane Venstre sitt årsmøte.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg vet godt hva jeg sa på fylkesårsmøtet i Sogn og Fjordane Venstre. Jeg sier ikke forskjellige ting forskjellige steder, så jeg sa ikke noe annet om statsbudsjettet der enn jeg gjør her.

Men i tillegg sa jeg noe som jeg gjerne kan gjenta fra Stortingets talerstol. Jeg sa at etter vedtak av samferdselsbudsjettet for i år sitter alle store partier igjen med like trang ramme, det være seg regjeringspartiene, Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet. Det gir en betydelig utfordring.

Så inviterte jeg til følgende høyttenkning, på tvers av geografiske skiller og partiskiller: Hvis man på tvers av disse skillene kunne tenke på vegsatsing som en del av næringsssatsingen, ble det kanskje skapt rom på en måte som vi ikke har i dag. Og hvis det var mulig i debatten om den generelle kommuneøkonomi, f.eks. i samtalen mellom Kommunenes Sentralforbund og staten, å tenke i slike baner, kunne det skapes rom.

Grunnen til at jeg tok dette opp, er selvfølgelig at infrastrukturentiltak er livsviktige for livet rundt omkring i landet, spesielt i kommuner som er knyttet sammen i meget sårbare bo- og arbeidsmarkedsregioner. Disse tankene står jeg selvfølgelig inne for fullt ut, og jeg gjentar dem svært gjerne fra Stortingets talerstol. Jeg har gitt uttrykk for dem her tidligere, og jeg gjentar dem gjerne i dag.

S p ø r s m å l 1 5

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Lunner kommune, Lunner allmenning og naturvernorganisasjoner har i lengre tid bedt om at tunnelen for Rv 35 kan bli 250 meter lengre, blant annet for å unngå ei 17 meter høy steinfylling midt i et fint friluftsområde. Vegvesenet/departementet har avvist tanken på grunn av stram økonomi, men de samme etatene vil nå påføre prosjektet 50-60 mill. kroner i renter for å få anlegget ferdig ett år tidligere.

Er det ikke da også rom for ca. 10 mill. kroner til litt lengre tunnel for bedre miljø og trafikkåre til Gardermoen?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg vil vise til at premissene for utbygging og delvis bompengefinansiering av ny Rv 35 på strekningen Lunner-Gardermoen er lagt gjennom stortingsbehandlingen av St.prp. nr. 85 for 1997-98, Om delvis bompengefinansiering av ny Rv 35

Lunner-Gardermoen i Oppland og Akershus. Som omtalt i proposisjonen, er det tatt hensyn til miljøforhold i planene for prosjektet.

Det framgår av bompengeproposisjonen at endelig planavklaring for parsellen fra Grealia til fylkesgrensen mellom Oppland og Akershus kom høsten 1997. Etter innsigelse fra Statens vegvesen Oppland til Lunner kommunes vedtak om lang tunnel gjorde Miljøverndepartementet i oktober 1997 vedtak om statlig reguleringsplan for parsellen. I vedtaket går det fram at strekningen skal ha kort tunnel. Senere forslag om omgjøring av denne beslutningen ble avvist av Miljøverndepartementet i februar 1998.

Jeg er kjent med at bompengeselskapet arbeider med forskotteringsspørsmålet. Samferdselsdepartementet er i utgangspunktet villig til å vurdere forskottering. Forskottering må imidlertid vurderes i hvert enkelt tilfelle i henhold til gjeldende retningslinjer og ut fra behovet for å innfri øvrige forpliktelser. En eventuell forskottering må ha basis i lokale vedtak, og departementet avventer derfor at lokale myndigheter eventuelt tar opp denne saken.

Etter mitt syn er det imidlertid ikke riktig å stille økte utgifter for å få tidligere nytte av vegen opp mot dyrere planløsninger.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Rv 35 i Jevnaker kan bli om lag 50-60 mill. kr billigere om en går bort fra linjen gjennom sentrum, der en må flytte/krysse jernbanelinjen tre ganger. Påstanden om at det er lokalsamfunnet som har bestemt det, er feil. Når det gjelder tunnelen i Lunner, går et stort flertall i kommunestyret inn for lang tunnel. Hvis det er krav om at kommunestyret skal fatte et tilleggsvedtak, tror jeg ikke det er det som er problemet i denne saken.

Jeg ber statsråden se nærmere på dette og finne den beste løsningen både for miljøet og økonomien.

Statsråd Odd Einar Dørum: Kjernen i problemet, for å holde meg til representantens uttrykksmåte, er at Stortinget har fattet et vedtak. Statsråder skal følge stortingsvedtak, spesielt når de i saksbehandlingen har gjort rede for de konflikter som ligger til grunn, og som er avklart ved saksbehandlingen i Stortinget.

Det spørsmålet representanten tar opp, er et forsøk på omkamp i en sak som er reist gjentatte ganger. Det er det lov til å gjøre, men til sjuende og sist kan man ikke sette seg til doms over stortingsvedtak når sakene er framlagt og behandlet på en skikkelig og ryddig måte. Det hører også med til historien at jeg som statsråd, på vegne av Regjeringen, la fram det forslaget som ble vedtatt, og som fikk bred tilslutning her i Stortinget. Det er utgangspunktet. Andre planløsninger for andre parseller får komme i sin tur senere – dersom og når dette skulle bli aktuelt.

S p ø r s m å l 1 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Jan Johnsen til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Bent Høie.

Bent Høie (H): Jeg vil stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Den 15. februar 1999 ble utfordringsdokumentet til den nasjonale transportplanen presentert. Dette var på samme dag som høringsfristen utgikk. Folkevalgte organer har dermed ikke hatt muligheten til å komme med sine synspunkter før viktige premisser er lagt.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at det nasjonale utfordringsdokumentet tar opp i seg de lokale synspunktene og prioriteringene?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Arbeidet med Nasjonal transportplan skjer med utgangspunkt i retningslinjer fra Samferdselsdepartementet og Fiskeridepartementet. Høringsfristen som representanten Høie refererer til, gjelder de fylkesvise utfordringsdokumentene, som ble lagt fram 15. desember 1998. Fristen for den fylkespolitiske behandlingen av de lokale utfordringsdokumentene var 15. februar, så her har lokale myndigheter hatt god anledning til å uttale seg.

Det nasjonale utfordringsdokumentet ble lagt fram 15. februar. Det er tilfeldig at det nasjonale utfordringsdokumentet ble lagt fram på samme dagen som høringsfristen for de fylkesvise utfordringsdokumentene gikk ut.

De fylkesvise utfordringsdokumentene og det nasjonale utfordringsdokumentet er utarbeidet av henholdsvis transportetatene lokalt og sentralt etter retningslinjer fra departementene. Utfordringsdokumentene skal bidra til et faglig grunnlag for en offentlig debatt om sentrale utfordringer og virkemiddelbruk innenfor transportsektoren. Samtidig skal de være et viktig grunnlag for etatenes videre planarbeid. Det nasjonale utfordringsdokumentet gir m.a. innspill til departementenes arbeid med stortingsmeldingen, men det skal ikke sendes ut til formell høringsbehandling. De lokale synspunktene og prioriteringene skal komme fram i de fylkesvise utfordringsdokumentene og i den politiske prosessen som følger.

Videre skal etatene pr. 1. oktober legge fram et felles landsomfattende plandokument for departementene, samtidig som det sendes til fylkespolitisk høring. Til den fylkesvise høringen skal det legges ved et mer detaljert vedlegg om hva planen innebærer for det respektive fylket.

Ikke minst av hensyn til den lokalpolitiske forankring av transportplanen hadde det vært ønskelig å bruke noe mer tid i planprosessen. Jeg vil imidlertid minne om at stortingsflertallet mot Regjeringens råd har bedt om at planen fremmes ett år tidligere enn «ordinær» rullering skulle tilsi. Som det framgår av denne gjennomgangen, mener jeg likevel at opplegget som er valgt for planprosessen, sikrer at de lokale synspunktene og prioriteringene blir hørt.

Bent Høie (H): Jeg vil takke statsråden for svaret. Jeg er enig i at den prosedyren som Regjeringen og Høyre ønsket, ville gitt større sikkerhet for at den lokale forankring ble tatt opp i transportplanen. Men likevel konstaterer jeg at statsrådets svar innebærer at de lokale synspunktene ikke er blitt ivaretatt i det nasjonale utfor-

dringsdokumentet. I forbindelse med presentasjonen av utfordringsdokumentet uttalte vegdirektøren seg klart om enkeltprosjekter, bl.a. til Stavanger Aftenblad den 16. februar i år.

Hva vil statsråden gjøre for å rette opp inntrykket av at de statlige vegmyndighetene allerede har trukket viktige konklusjoner før lokale myndigheter i det hele tatt har fått uttale seg i saken?

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er ingen grunn til å konstatere at de statlige vegmyndighetene har trukket noen som helst konklusjon – det har de ikke skullet gjøre, og det har de heller ikke gjort. De har lagt fram synspunkter på nasjonalt plan, og også lokale eksempler til åpen debatt. I den debatten kan alle delta, og den bør de delta i. Jeg vil selvfølgelig sikre at plandokumentet, som sendes ut til høsten, parallelt går til fylkene, slik at fylkene får en sjanse til å si hva de mener om synspunktene som foreligger. De synspunktene vil da komme til Regjeringen samtidig med det som kommer sentralt, slik at det er et parallelt grunnlag for å sikre at Stortinget får dette før det legges fram våren 2000. Det var det beste vi kunne oppnå. Men det vegmyndighetene har gjort nå, er å legge fram noe til debatt – de har ikke konkludert.

S p ø r s m å l 1 7

Presidenten: Dette spørsmål, fra representanten Inge Myrvoll til samferdselsministeren, tas opp av representanten Rolf Reikvam.

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Døve og hørselshemmede har etter 1. januar 1997 fått sterke begrensinger i adgangen til å ta utvidet førerkort. Dette kan føre til at enkelte mister arbeid på grunn av krav til utvidet førerkort. Denne praksisen har en negativ innvirkning på døves rettigheter og livskvalitet.

Vil statsråden ta initiativ til å endre praksis?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Bestemmelsene om erverv og utvidelse av førerkort er som kjent harmonisert innen EØS-området i henhold til rådsdirektiv 91/439/EØF om førerkort. De nødvendige tilpasninger i førerkortforskriften trådte i hovedsak i kraft 1. januar 1997.

Direktivet inneholder i vedlegg III spesifikke bestemmelser om «minstekrav med hensyn til fysisk og psykisk skikkethet til å føre motorvogn». Krav til hørsel ved utstedelse og fornyelse av førerkort i de tyngre klassene og eventuelt for kjøreseddel er imidlertid tillagt de nasjonale myndigheter å fastsette. Kravene skal fastsettes på bakgrunn av uttalelse fra kompetent medisinsk myndighet, som i Norge er Statens helsetilsyn.

Fra Helsetilsynets retningslinjer siteres følgende:

«Til tross for synets store betydning, er hørselen ikke uten betydning for evnen til å bli oppmerksom på hendelser i trafikken. Av hensyn til passasjersikkerheten stilles det strenge krav til sanseevne hos fører av buss og minibuss. Føreren bør dessuten kunne høre

passasjerene. Førerkortforskriftene krever derfor at talestemme skal oppfattes på 4 meters avstand uten høreapparat for førerkort i klassene D1(E), D(E) og kjøreseddel. For de andre klassene er det ikke spesifikke krav til hørsel.»

Klasse D1 og D er henholdsvis minibuss og buss, eventuelt med tilhenger.

Kravet er i overensstemmelse med praksis også før 1. januar 1997. Dispensasjonsmyndigheten er tillagt fylkeslegen og med klagemulighet til Statens helsetilsyn.

Som uttalt i tidligere brev fra Samferdselsdepartementet til Norges Døveforbund, er helsebestemmelsene i førerkortforskriften fastsatt for å ivareta trafikksikkerhetsmessige hensyn. Dette er hensyn som må tillegges stor vekt i praktisk politikk. Jeg kan vanskelig se at det nå er grunnlag for å endre den aktuelle bestemmelsen.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret. Det var vel ikke så veldig oppløftende i forhold til det som var utgangspunktet mitt i alle fall. Jeg hadde vel håpet det skulle være en viss vilje til å se på den praksis som er etablert. Vi vet at praksis er annerledes f.eks. i Danmark, som er et EU-land. Der er det vesentlig lettere for døve å få førerkort i klasse D og D2, som er minibuss. Det er ganske klart at de innskjerpingene som er foretatt, har gjort det vesentlig vanskeligere for døve å skaffe seg f.eks. minibuss til eget bruk. Det kan jo være at de har stor familie, og at de har bruk for en minibuss for å kunne transportere familien. Heller ikke det er mulig for døve med den praksis som er etablert, som er en innskjerping. Dette setter klare begrensninger både i forhold til deres yrke og privatliv. Jeg vil gjerne gjenta mitt spørsmål: Er det ingen vilje hos statsråden til å gå inn og se på den praksis som er etablert, for å vurdere om den er urimelig?

Statsråd Odd Einar Dørum: Så lenge helsemyndighetene fastsetter slike regler, og dette gjøres med begrunnelse i trafikksikkerhet, har jeg ingen som helst vilje til å se på dette. Hvis det kan dokumenteres at ting er urimelig, skjer det gjennom klagebehandling. Jeg følger så strenge krav når det gjelder trafikksikkerhet, at det er overordnet. Det forventes også av meg i hele den nasjonale politikken om trafikksikkerhet. Klagebehandlingen gir mulighet, dersom det kan vises urimelighet i dette, og det er klart at jeg skal holde meg orientert om hva slik klagebehandling medfører, for å se om det i den sammenheng kommer fram synspunkter som jeg bør lytte til. Men så langt har jeg ikke fått slik kunnskap.

S p ø r s m å l 1 8

Rune E. Kristiansen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Under Stortingets behandling av Innst. S. nr. 78 (1998-99), jf. St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen, fikk regjeringspartiene med støtte av Høyre og Fremskrittspartiet flertall for at voksne ikke skal gis juri-

disk rett til videregående opplæring. Ifølge Dagsavisen 18. februar 1999 er statsråd Lilletun i ferd med å endre sitt standpunkt.

Hva er bakgrunnen for denne endringen?»

Statsråd Jon Lilletun: Under behandlinga av stortingsmeldinga om kompetansereforma den 19. januar i år var det ikkje fleirtal i Stortinget for Regjeringa sitt framlegg om å gje fylkeskommunane ei lovfesta plikt til å tilby vidaregåande opplæring til vaksne som ikkje har slik opplæring frå før. Det var heller ikkje fleirtal for framlegget frå Arbeidarpartiet og SV om å gje vaksne ein individuell rett til vidaregåande opplæring. Heilt på slutten av debatten vart eg spurd av representanten Grete Knudsen korleis eg ville gå vidare med denne saka. Eg svarte då at eg ville kome attende til Stortinget med denne saka i samband med ei melding om evaluering av Reform 94 til våren.

Det er viktig for Regjeringa at alle dei vaksne som manglar og ynskjer vidaregåande opplæring, skal få høve til å ta slik utdanning. Evalueringa av Reform 94 har vist at vaksne ikkje har kome så godt ut som intensjonane var. Til Dagsavisen 18. februar sa eg m.a. at det kan vere mykje som talar for at ein lovfesta rett til vidaregåande opplæring for vaksne kan vere ein veg å gå. Men dette spørsmålet er ikkje tilstrekkeleg utgreidd, og det kan òg vere andre løysingar for å gjere Reform 94 til ei god reform også for vaksne.

Vi arbeider no i departementet med ei stortingsmelding om vidaregåande opplæring som skal leggjast fram i vår, og der evaluering av Reform 94 vil vere ein viktig del. I denne meldinga vil eg skissere ei vidare framdrift for arbeidet med desse spørsmåla. Eg vonar at representanten Kristiansen har forståing for at eg ikkje kan seie meir om denne saka her og no.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg takker for svaret, som jeg oppfatter som klare positive signaler og holdninger knyttet til retten til videregående opplæring for voksne. At statsråden har stor forståelse for å sikre retten til videregående opplæring for voksne, har jeg fått en viss følelse av, både i debatten om kompetansereformen og ut fra dagens svar.

Det er nå kjent at inntektsoppgjøret vil ha etter- og videreutdanning som et av de høyest prioriterte områder, og jeg oppfatter det slik at det er viktig at det gis signaler til partene i arbeidslivet. Jeg vil bare få bekreftet det statsråden gav uttrykk for i Dagsavisen, nemlig at Regjeringen ikke er avvisende til å vurdere retten til videregående opplæring for voksne.

Statsråd Jon Lilletun: Det er heilt rett som representanten Kristiansen seier, at dette òg er eit sentralt tema for Arntsen-utvalet og i den innstillinga som dei gledeleg nok samrøystes har overlevert til Regjeringa. Det er òg heilt klart at representanten Kristiansen og Regjeringa har eit felles mål i forhold til at alle skal få ei moglegheit til vidaregåande opplæring. Når det gjeld realiteten i saka, vil eg vise til det eg sa om i kva rekkjefølgje det vil

come til Stortinget, og vidare bekrefte at det sjølvsagt vil vere eit viktig tema for Regjeringa i oppfølginga av Arntsen-utvalet.

Presidenten: Presidenten vet ikke riktig om hun ble beroliget eller ei, men vi får vente og se.

S p ø r s m å l 1 9

Anneliese Dørum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Prestene i Bjørgvin bispedømme blir oppfordret til å skrive under på et opprop mot biskop Rosemarie Köhn. Det er 11 av de 12 prostene i Bjørgvin som står bak henvendelsen til prestene. Etter planen skal oppropet og underskriftene offentliggjøres.

Hvordan ser statsråden på en slik fremgangsmåte, og mener han det er i tråd med god personbehandling at overordnede på denne måten presser ansatte på et lavere nivå til å innta et bestemt standpunkt?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg har, som representanten Dørum, merka meg at 11 prostar i Bjørgvin bispedømme har teke initiativ til eit opprop der det vert retta kritikk mot Köhn, og der biskopane vert bedne om å rydde opp i den situasjonen som har oppstått i Kyrkja etter Köhn si avgjerd om å la Sunde gå tilbake til stillinga som kapellan.

Eg forstår at mange prestar og lekfolk no opplever tilhøva i Kyrkja som vanskelege. Eg har òg merka meg at det har vore fleire opprop i samband med denne saka som gjev uttrykk for ulike syn. Dette er ikkje ein uvanleg måte å ytre seg på i eit demokrati.

Ytringsfridomen er både ein sentral menneskerett og ein grunnleggjande føresetnad for demokratiet. Det ville vere lite klokt av statsråden å refse prostar i Bjørgvin, like lite som i Hamar, for å bruke den fridomen dei har etter § 100 i Grunnlova til å ytre sine egne meiningar og til å råde andre til å ytre seg.

Anneliese Dørum (A): Jeg takker for svaret. Jeg er ikke overrasket over svaret, men jeg må si at jeg er skuffet, fordi jeg ser på statsråden som ansvarlig for arbeidsforholdene i Kirken. I denne saken er det klart at overordnede presser folk på et lavere nivå til å ta standpunkt i et kontroversielt spørsmål. Jeg har merket meg at mange av prestene selv reagerer svært negativt på dette, de føler seg presset til å måtte ta stilling i denne saken, og de føler det som om man nå skal kartlegge presteskapets teologiske meninger om homofilis spørsmålet. Det burde ansatte være spart for. Jeg tror ikke dette er en god måte å behandle sine ansatte på. Jeg vil spørre statsråden om han, som ansvarlig for arbeidsforholdene i Kirken, vil ta affære i denne saken.

Statsråd Jon Lilletun: Det går sikkert an å argumentere for klokskapen i underskriftsaksjonar i forskjellige høve, og det kan sikkert òg diskuteras på kva måte ein slik aksjon best vert organisert. Men eg vil likevel halde

fast på svaret mitt, fordi nestkommanderande i Hamar bispedømme, domprosten, tok initiativ til eit opprop som støtta ei bestemt løysing av denne stridssaka i Hamar.

Det var ei støtte til den løysinga som òg vart vald til slutt. Eg ytra ikkje kritikk mot at det skjedde, og eg fekk heller ikkje spørsmål i spørjetimen frå representanten Dørum om korfor eg ikkje kritiserte det. No er det nokon som meiner det motsette, som har laga ein underskriftsaksjon, og då ville det vere merkeleg om eg no skulle gripe inn og refse. Eg står derfor fast på mitt fyrste svar.

Presidenten: Spørsmål 20 er allerede behandlet.

S p ø r s m å l 2 1

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Evalueringsrapporten om Kongsvinger – Kristiansundmodellen som Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bestilte fra Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU), bekreftet at modellen har vært særdeles vellykket for Kongsvingers vedkommende. NIFU-rapporten foreslår en såkalt kontraktsmodell for finansiering av desentraliserte studietilbud.

Vil statsråden utprøve kontraktsmodellen i Kongsvinger?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg har vurdert evalueringsrapporten frå NIFU, og eg har registrert at den gjev ein grundig analyse av den desentraliserte verksemda i Kongsvinger og Kristiansund. Hovudinntrykket frå evalueringa er at dei desentraliserte studia i Kongsvinger og Kristiansund har vore vellykka tiltak. Til dei fleste studia har det vore god søking, særleg i Kongsvinger. Studentane har høg gjennomføringsprosent innanfor normert tid, 78 pst. i Kongsvinger og 75 pst. i Kristiansund, og karakternivået er tilnærma det samme som ved tilsvarande ordinære studium.

Når det gjeld spørsmålet om vidare finansiering av det desentraliserte utdanningstilbudet i Kongsvinger, ser eg behovet for å gjere ei meir prinsipiell vurdering av kontraktsmodellen i høve til organisering, drift, målgruppe m.m. i lys av kompetansereforma.

Den desentraliserte verksemda i Kongsvinger vil derfor verte vidareført som tidlegare i studieåret 1999-2000. Vidare vil ulike problemstillingar og modellar knytte til drift og organisering verte vurderte i samband med oppfølginga av St. meld. nr. 42 for 1997-98, Kompetanse-reformen, og utgreiinga frå utvalet som skal utgreie norsk høgre utdanning etter år 2000, Mjøs-utvalet.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen att.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg takker statsråden for svaret, og er enig i statsrådets utsagn om at de desentraliserte studiene i Kongsvinger og Kristiansund har vært vellykkede. For Hedmark og spesielt Glåmdalsdistriktet, som har ligget i utdanningsskyggen i lengre tid, har dette

høyskoletilbudet vært av meget stor betydning. Høsten 1998 fikk Kongsvinger anledning til å drive desentralisert sykepleier- og IT-utdanning. Jeg vil nytte dette høvet til å takke statsråden for hans sterke bidrag til å få realisert disse studietilbudene. Jeg er imponert over høyskolestiftelsen i Kongsvinger, som har samlet inn penger fra mange bidragsytere til administrative stillinger, til inventar og utstyr. Stiftelsen sliter med økonomien inneværende år. Det er derfor viktig at det ikke tar for lang tid før statsråden tar endelig stilling til framtidig organisering, finansiering mv.

Vil statsrådens avgjørelse foreligge i god tid før studieåret 2000-2001, og kan statsråden bidra til at høyskolestiftelsen sikres driftskapital inntil avgjørelsen foreligger?

Statsråd Jon Lilletun: Eg takkar for hyggelege ord. Eg fekk ved sjølvsyn sett studiesenteret for to veker sidan, og det er, som Skogholt sa, gjort ein veldig god jobb der.

Eg er innstilt på å vere med og medverke til at finansieringa i år går i orden. Det er ein dialog med studiesenteret om det, og eg er innstilt på å imøtekomme det representanten Skogholt ber om. Eg skal òg vere med og få til ei avklaring, slik at den kjem i god tid før neste studieår tek til.

Eg er innstilt på at det som har vist seg så livskraftig, må få lov å leve, og så får vi sjå litt på om det er etter kontraktsmodellen i ei eller anna form vi skal organisere det, eller om det er på ein annan måte.

S p ø r s m å l 2 2

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg skal tillate meg å stille eit spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren. Men før eg gjer det, vil eg på bakgrunn av ein inkurie be om å få lov til å endre ordlyden noko i spørsmålet. Det er for så vidt ikkje noka endring av innhaldet i spørsmålet, og det er i forståing med statsråden. Om presidenten tillèt det, gjer eg det.

Presidenten: Presidenten vil tillate det.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Da skal spørsmålet lyde:

«Av forslag til ny § 3-9 i opplæringslova» – altså ikkje «Av opplæringslova», som det opprinneleg stod – «går det fram at hørselshemma ungdom har lovfesta rett til vidaregåande opplæring på teiknspråk eller ved bruk av tolk.

Korleis vil statsråden forvalte og organisere skuletolketenesta slik at retten til å velje utdanning med bruk av tolk blir reell og uavhengig av bustad?»

Statsråd Jon Lilletun: På bakgrunn av korreksjonen av spørsmålet vil eg gje følgjande svar:

Høyringsfristen for det utkastet som er på høyring, er 5. mars, og Regjeringa tek sikte på å leggje fram ein lovproposisjon om denne saka i mai. Forslaget er ei oppfølging av Stortinget sitt vedtak om teiknspråk i vidaregåan-

de opplæring på grunnlag av Innst. S. nr. 275 for 1996-97.

Det er fleire tiltak som bør vere på plass før rettane etter forslaget kan setjast i verk, m.a. arbeid for å få til ei betre tolkeutdanning. Det er eit problem at det generelt er mangel på ferdig utdanna tolkar, men departementet arbeider for å styrkje rekrutteringa til tolkeutdanninga. Mellom anna har Høgskulen i Sør-Trøndelag som eit rekrutteringstiltak etablert eit årsstudium i teiknspråk for høyrande. Eg er kjend med at Universitetet i Oslo vurderer å etablere eit tilsvarande grunnfag. Desse tiltaka er ei oppfølging av omtalen i St.meld. nr. 8 for 1998-99, Om handlingsplan for funksjonshemma 1998-2001.

I nemnde handlingsplan står det òg at departementet vil fylgje opp spørsmålet om organisering av tolketeneste for døve på ulike utdanningsnivå. Tolketenesta ved hjelpemiddelsentralane har ansvar for å skaffe tolk til alle situasjonar der hørselshemma har behov for tolk, med unntak av tolk i ordinær opplærings situasjon. Det er i dag kommunane sitt ansvar å sørge for tolketeneste for døve elev-ar i grunnskulen, og det er fylkeskommunane sitt ansvar i den vidaregåande opplæringa. Fleire rapportar viser at det er manglande styring med og samordning av døvetolkinga i grunnskulen og i den vidaregåande skulen.

Hjelpemiddelsentralen i Sør-Trøndelag har gjennomført eit svært interessant prosjekt som har gått over tre år, der hjelpemiddelsentralen koordinerte og administrerte alle typar tolking i fylket. Med bakgrunn i erfaringane frå dette prosjektet har Sosial- og helsedepartementet sett ned ei arbeidsgruppe for å sjå nærare på korleis skuletolkinga bør organiserast. Gruppa skulle etter planen leggje fram sluttrapport før jul i 1997. At rapporten enno ikkje ligg føre, viser vel at dette området er problematisk. Eg er likevel gjord kjent med at sluttrapporten vil verte oversend frå Rikstrykdeverket innan kort tid, truleg før 1. mai 1999. Regjeringa, Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet, vil deretter kunne vurdere kva som vil vere ei høveleg organisering av skuletolkinga for døve. Siktemålet må vere å få til eit heilskapleg tolketilbod som er i samsvar med brukarane sine behov.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Eg takkar statsråden for svaret. Det er korrekt at det er ei oppfølging av Innst. S. nr. 275 for 1996-97, men det er òg ei oppfølging av Stortinget si behandling av opplæringslova og St.meld. nr. 23 for 1997-98, så det er bra.

Eg er kjend med det svaret statsråden gav til representanten Simonsen den 17. desember 1997, altså for vel eit år sidan, om at Sosial- og helsedepartementet har sett ned ei arbeidsgruppe. At tidsplanen – før jul 1997 – ikkje heldt, slik statsråden nemnde, får ein berre ta til orientering. Statsråden ymta nå om at datoen truleg kan bli før 1. mai, det får me òg ta til orientering. Men eg må leggje til at det har også blitt sagt første kvartal 1997.

Når det gjeld tolkeutdanninga, vil eg spørje statsråden om kva departementet har gjort i den samanhengen. Alt-så konkret: Kor aktivt har departementet jobba med å rekruttere til tolketenesta?

Statsråd Jon Lilletun: Det er mogeleg det har vore sagt fyrste kvartal 1997, det var i så fall av ein annan statsråd.

Det eg tek ansvar for og seier meg lei for på vegner av Regjeringa, er sjølv sagt at det har gått så lang tid før vi har fått denne rapporten som vi no ventar på. Det er min klare føresetnad at den no kjem på bordet til den nemnde dato, og at vi då kan vidareføre arbeidet på den måten som eg skisserte i det fyrste svaret mitt.

Når det gjeld rekruttering elles, er det klart at det framfor alt er på utdanningsida det gjeld om å få bygt opp og rekuttert til tolketenesta for døve. Det er dette departementet har lagt hovudvekta på, og det vil vi halde fram med.

S p ø r s m å l 2 3

Olaf Gjedrem (KrF): Eg har eit spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren:

«Skuleskipet «Gann», som utdanner sjøfolk, har økonomiske problem sidan skulen kjøpte nytt skip.

Vil statsråden vurderer å gje auka støtte, slik at denne verdfulle utdanningsinstitusjonen kan drivast vidare?»

Statsråd Jon Lilletun: Innleiingsvis vil eg seie meg samd med representanten Olaf Gjedrem i at Rogaland sjøaspirantskule driv eit verdfullt utdanningstilbod om bord på skuleskipet «Gann». Skulen får tilskot etter privatskulelova § 26 tilskotsregel nr. 3. Tilskot etter denne regelen vert fastsett etter budsjett som departementet godkjenner på grunnlag av framlegg frå skulen. I lova heiter det at

«85 pst. av dei driftsutgifter som kjem inn under tilskotsgrunnlaget vert dekkja ved statstilskot».

I vurderinga av kva driftsutgifter som skal vere med i tilskotsgrunnlaget, må ein leggje vekt på at det skal vere mest mogeleg lik vurdering av skular med tilsvarende tilbod. Det kan derfor ikkje vere slik at ein skule som har eit stort skip, som også er dyrt i drift, skal få høgare tilskot enn andre skular som gjev tilsvarende opplæring. Omgrepet «driftsutgifter» viser at det ikkje er meininga at staten skal dekkje kapitalutgifter til innkjøp av nytt skip. Det er skuleeigaren som har ansvaret for å finansiere dei utgiftene skulen har teke på seg.

I forarbeida til privatskulelova heiter det at også utgifter i samband med elevanes opphald om bord kan gå inn i tilskotsgrunnlaget for sjøaspirantskulane. Desse skulane får derfor høgare tilskot enn skular som driv tilsvarende opplæring på land. Budsjettet for Rogaland sjøaspirantskule skuleåret 1998-99 tilsvarar ein sats på 130 440 kr pr. elev. Tilskotsatsen for tilsvarende skular på land er 80 430 kr.

Om lag samstundes med at skulen kjøpte nytt skip, vart tilbodet utvida med ein klasse. Til å dekkje utgifter til den nye klassen, auka tilskotet med 556 750 kr. Skuleåret 1998-99 får skulen i alt 6 541 600 kr i statstilskot. Skulen har såleis fått ein auke i tilskotet på grunnlag av auka elevtal, men ikkje til å finansiere utgifter knytte til byte av skip.

Olaf Gjedrem (KrF): Eg takkar kyrkje-, undervisnings- og forskingsministeren for svaret.

Nå blir det kvart år utdanna ca. 60 personar frå skuleskipet. Det er ein attraktiv utdanningsinstitusjon, og dei elevane som kjem ut frå denne vidaregåande utdanningsinstitusjonen, blir handplukka av norsk skipsfart. Det er ei høgt skatta arbeidskraft som blir presentert på den norske skipsfartsmarknaden. Det passar godt inn med målsetjinga om å auka talet på norske sjøfolk, så denne institusjonen trengst.

Dersom staten, som det står i avisa, har pengar til vedlikehald av seglskuter som ikkje gjev utdanning i det heile, finn eg det rimeleg at staten i ein overgangsperiode vurderer å gje eit noko auka tilskot til skuleskipet «Gann», slik at gjeldsbelastinga kan nullast ut – det er overkomeleg.

Statsråd Jon Lilletun: Eg vil igjen presisere at det er ei verdfull utdanning som vert gjeven, og vi treng auka rekruttering av norsk mannskap til den norske flåten.

Når det gjeld seglskutene, vil eg nok seie at det ikkje utan vidare er mogleg å samanlikne, for der tek ein òg vare på ein kulturarv, som er ei sjølvstendig forplikting. Vi har tre seglskuter, og dei må ein take vare på. Dei har litt varierende status. To av dei har same type skulefunksjon som «Gann», den tredje har det ikkje.

Når det gjeld om eg er villig til å sjå på dette i forhold til den gjeldsbelastinga som no ligg føre, er det det å seie at etter at satsane er fastsette, er det ikkje pengar på budsjettet til den typen vurderingar. Men ved fyrste høve der det skal behandlast nytt budsjett, er eg villig til å ha ei individuell behandling av «Gann».

S p ø r s m å l 2 4

Karin Andersen (SV): Jeg vil få stille følgende spørsmål:

«NOVA har nylig kommet med en forskningsrapport om lesbiske og homofiles levekår. Undersøkelsen viser at unge i denne gruppen er spesielt utsatt for trakassering, mobbing og diskriminering. Hver fjerde utsettes for diskriminering ved studiested. Lærere og undervisningspersonell gis i dag ingen utdanning om holdninger til lesbiske og homofile, eller hvordan de best mulig skal hjelpe unge som er i tvil om egen seksuell identitet.

Hva vil statsråden gjøre for at slik informasjon og undervisning nå gis alle lærere?»

Statsråd Jon Lilletun: Dei forholda som vert kartlagde i NOVA sin rapport om lesbiske og homofile sine levekår, uroar meg, og dei uroar Regjeringa. Det er skremmande at unge i vårt demokratiske samfunn vert utsette for trakassering, mobbing og diskriminering på grunn av si seksuelle legning. Vi har alle eit moralsk ansvar som medmenneske, på arbeidsstad eller studiestad, for å motarbeide ei slik haldning i samfunnet. Særleg må vaksne verte tydelegare rollemodellar for barn og unge ved å vise respekt og toleranse overfor medmenneske.

Som representanten Karin Andersen sitt spørsmål peikar mot, har opplæringsystemet òg eit ansvar. Å informere om og arbeide for å førebyggje mobbing og diskriminering av dei som t.d. har ein annan kultur, religion, kjønn eller seksuell legning, er ei sentral oppgåve for skulen. Eg vil samstundes understreke at det er foreldra som har hovudansvaret for barna si oppdraging, og skulen må derfor ha samarbeid med heimen på dette området. Vi må i tillegg vere klare over at nokre undersøkingar kan tyde på at unge føretrekkjer å lære om seksualitet og samliv frå andre enn læraren sin.

I den nye læreplanen for grunnskulen er det i fleire fag lagt opp til at elevane skal drøfte etiske konflikhtar og val knytte til spørsmål om seksualitet, samliv og seksuell identitet, m.a. homofili. Emnet er nemnt i faget kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering, i samfunnsfag og i natur- og miljøfaget. I tillegg er det sagt at samlivslære og homofili er eit kunnskapsområde på tvers av fag. Eg vil òg framheve at anna haldningsskapande arbeid generelt, som t.d. når det gjeld mobbing og diskriminering, vert teke opp i fleire samanhengar i opplæringa.

I den nye rammeplanen for allmennlærerutdanninga er forhold som gjeld seksuell identitet m.a. teke opp i faget natur, samfunn og miljø. Det er likevel den enkelte lærerstudentane som må konkretisere innhaldet for at lærerstudentane skal nå måla i rammeplanen. Eit slikt lokalt eksempel finn ein t.d. ved Høgskulen i Telemark. Her har lærerstudentane laga ein nettstad om samliv og seksualitet, tilrettelagd for både elevar og lærarar. Departementet vil leggje til rette for at høgskulepersonale får etterutdanning i temaet seksualitet og samliv.

Når det gjeld etterutdanning av grunnskulelærarar, vil emnet seksualkunnskap verte teke inn som eit moment i det etterutdanningsopplegget som departementet er i ferd med å utarbeide i natur- og miljøfag.

Statens helsetilsyn informerer i ein katalog om det undervisningsopplegget i sex og samliv som er utvikla for barn og unge. Lærarar gjev likevel uttrykk for at ein manglar læremiddel på området. Sosial- og helsedepartementet har derfor i samarbeid med Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet teke initiativ til å utvikle nytt læremateriell om samliv, seksualitet og prevensjon. Nasjonalt læremiddelsenter har såleis fått i oppdrag å utvikle læremateriell som byggjer på læreplanane for grunnskulen, og som er retta mot lærarar. Ei særleg utfordring er nok å vurdere metodar og strategiar for haldningsskapande arbeid på området. (Presidenten klubbar.) Eg seier meg lei for det, president, men det var kanskje interessant for spørjaren om eg fekk halde fram, i og med at det berre er høve til eitt oppfølgingsspørsmål i dag. Men det overlèt eg til presidenten.

Presidenten: Presidenten vil med heimel i forretningsordenen gi høve til å fullføre svaret, då det står at svaret bør vere innanfor tre minutt.

Statsråd Jon Lilletun: Takk for det, president.

Ei særleg utfordring er nok som eg nettopp sa, å vurdere metodar og strategiar for haldningsskapande arbeid på området. Styringsgruppa, der KUF er representert, vil vurdere rapporten frå NOVA i det vidare utviklingsarbeidet. Læremateriellet som vert utvikla, vil verte formidla til lærarutdanningsinstitusjonar, grunnskular og lærarar. I tillegg bør det nemnast at KUF i 1999 vil setje i verk eit FoU-prosjekt, der målet er å auke kvaliteten på opplæringa i samlivsspørsmål og verdiformidlinga i vidaregåande opplæring.

Eg meiner såleis at det gjennom læreplanar og utviklingsprosjekt vert lagt til rette for at skulen kan møte dei utfordringane som representanten Karin Andersen tek opp. For Regjeringa vil det vere viktig å sjå dette arbeidet på tvers av fleire departement. Dette er m.a. gjort i ein handlingsplan for førebygging av uynskte svangerskap og abort, der m.a. seksualitet og samliv er handsama.

Rapporten frå NOVA viser likevel at mange fordommar mot homofile er rotfesta i samfunnet, og at det framleis må arbeidast med haldningsskapande og førebyggjande tiltak blant barn og unge.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for svaret som viser at Regjeringen har satt i gang tiltak og har tenkt å jobbe med saken.

Dette har altså stått i læreplaner en stund nå. Allikevel sier mange elever at dette har de overhodet ikke hørt noe om på skolen. At lærere da selvsagt kanskje trenger noe mer oppbakkingsmateriale for å klare denne jobben, forstår jeg.

Det er viktig å satse på skolen, for der møtes alle. Men jeg tror at det viktigste strakstiltaket vi kan treffe nå for å hindre at denne ulykkelige utviklingen skal fortsette, er å se på våre egne roller, våre utsagn og de verdiene vi formidler med alt vi sier og gjør overfor folk med en slik seksuell legning. Dette burde være et tema som f.eks. Verdikommisjonen kunne ta opp. Det er også viktig at vi, både stortingsrepresentanter og Regjeringens medlemmer, er forsiktige med hvordan vi ordlegger oss i dette spørsmålet, slik at vi ikke bidrar til å sementere fordommene og øke problemene for dem det gjelder.

Statsråd Jon Lilletun: Fyrst vil eg gjerne få lov til å uttrykkje respekt for representanten Karin Andersens måte både å ta opp spørsmålet på og også måten ho kommenterte svaret på. Det er mange som gjer dette atskilleg mykje meir lettvint enn ho gjorde no.

Eg er heilt samd med representanten Karin Andersen i at det er nødvendig at vi tenkjer gjennom korleis vi uttrykkjer oss. Og det er heilt klart at det kanskje er spesielt nødvendig for oss som har det synet at alle kyrkjesamfunn skal ha eit indre sjølvstyre. Det at vi òg respekterer det, kan opplevast som ein indirekte kritikk av dei det gjeld. Det gjer at vår måte å uttrykkje oss på og vår måte å handtere dette på er frykteleg viktig.

Til slutt vil eg berre seie at å bli tiltala og respektert på den måten som representanten Karin Andersen gjorde det no, gjer at ein som statsråd som arbeider med dette

vanskelege spørsmålet akkurat no, verkeleg vil strekkje seg.

S p ø r s m å l 2 5

Britt Hildeng (A): «Et flertall i Oslo bystyre bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fattet 17. februar 1999 et prinsippvedtak om stiftelse av Ullevål sykehus og Aker sykehus som aksjeselskap fra 1. januar 2000.

Hvilke konsekvenser mener statsråden en eventuell overgang til AS ved to av landets største sykehus vil ha for samarbeidet i den aktuelle helseregionen og oppfyllelsen av de nasjonale mål i helsepolitikken?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Sørensen-utvalget, som snart vil avgi innstilling, ser på ulike tilknytningsformer for sykehusene. Dette utvalget skal foreta en analyse av hvordan dagens modeller fungerer, for å se om det er behov for en tilpasning av modellene og for å vurdere om sykehuseierne bør kunne velge mellom flere typer organisatoriske løsninger enn det det er rom for i dagens lovverk.

Når innstillingen foreligger, vil denne i henhold til gjeldende praksis sendes ut på høring. Jeg ønsker å avvente Sørensen-utvalgets innstilling før jeg generelt tar stilling til en spesifikk organisasjonsmodell.

Når det gjelder en eventuell omdanning av Ullevål sykehus og Aker sykehus til aksjeselskaper, vil dette være en sak som må forelegges departementet for konkret vurdering av hvorvidt omdanningen utløser krav om ny godkjenning etter sykehusloven § 3. Etter gjeldende rett vil en vesentlig endring av virksomheten utløse krav om ny godkjenning. I vurderingen av dette vil det bl.a. være sentralt hvordan vedtektene i selskapet er utformet og hvilke avtaler som er inngått mellom kommunen og selskapet.

Jeg kan ikke før saken har vært til vurdering i departementet uttale meg om hvilke konsekvenser en eventuell omdanning av de nevnte sykehus til aksjeselskap vil få for det regionale helsesamarbeidet og oppfyllelsen av nasjonale mål i helsepolitikken. Det vil bl.a. være avhengig av om Oslo kommune har sikret seg muligheter til å styre virksomheten, slik at kommunens forpliktelser etter helselovgivningen i tilstrekkelig grad kan ivaretas. Dette gjelder bl.a. plikten til å delta i det regionale helsesamarbeidet og gjennomføre de endringer i funksjonsfordeling mv. som en vedtatt regional helseplan resulterer i. Også forholdet til arbeidsmarkedet for helsepersonell vil være viktig her.

Som nevnt vil Sørensen-utvalgets innstilling foreligge om kort tid. Etter at innstillingen har vært på høring, vil jeg kunne gi mer fyllestgjørende svar på spørsmål om mitt syn nå det gjelder ulike tilknytningsformer for sykehus. Jeg tar sikte på en første tilbakemelding til Stortinget på grunnlag av utvalgets arbeid i revidert nasjonalbudsjett for 1999.

Britt Hildeng (A): Gjennomføringen av vedtaket i Oslo kan åpne for en privatisering og todeling av det

norske helsevesen. Byrådet har da også uttalt at det ikke avviser at sykehusene som aksjeselskap fritt kan bestemme om de vil levere til andre enn det offentlige. Således kan resultatet av dette vedtaket bl.a. innebære at Aker sykehus og Ullevål sykehus åpnes for private forsikringselskaper.

Vedtaket i Oslo ble gjort med én stemmes overvekt. Finner statsråden det betenkelig at et så omfattende vedtak presses igjennom med knappest mulig flertall? Og vil han overfor kommunen eller overfor sine partifeller som sørget for flertallet, gripe inn og bidra til at vedtaket blir omgjort?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg har tidligere i denne sal uttalt at spørsmålet om omdanning av en så stor del av vårt sykehusvesen til aksjeselskap er et betydelig helsepolitisk spørsmål. En av grunnene til at jeg tok initiativet til Sørensen-utvalget, var å legge basis for en nasjonal helsepolitisk debatt om tilknytningsformer. Jeg ber om respekt for at jeg av hensyn til utvalgets arbeid ikke konkluderer før jeg har fått innstillingen. Men det ligger helt klart i det jeg har sagt og foretatt meg i denne saken, at jeg vil legge til rette for en behandling i Stortinget av disse viktige spørsmålene.

Når det gjelder forholdet til Oslo kommune, viser jeg til det jeg sa i mitt første svar, at departementet mener at dette spørsmålet må vurderes i forhold til sykehusloven § 3. Hvis ikke Oslo kommune sørger for det, vil departementet sørge for at saken blir tatt opp og vurdert i forhold til den paragrafen.

For øvrig har jeg merket meg at Oslo bystyre ikke har gjort noe endelig vedtak, og at deler av det flertallet som det ble referert til, har tatt sine forbehold.

S p ø r s m å l 2 6

Asmund Kristoffersen (A): Jeg skal få lov til å stille helseministeren følgende spørsmål:

«Ifølge NTB 18. februar 1999 har mer enn 1 000 norske bedrifter gjennom helseforsikring sikret seg garantert behandling for sine ansatte. En av bedriftene er Norsk Hydro ASA, som har kjøpt privat helseforsikring for sine 20 000 ansatte i Norge.

Hva mener statsråden om at et offentlig kontrollert selskap forsikrer sine ansatte i det private marked i konkurranse med det offentlige helsevesen?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Når det gjelder problemstillinger rundt private helseforsikringer, har jeg tidligere uttalt meg om dette i spørretimen den 5. november 1997.

Som tidligere uttalt, forstår jeg den skepsis som mange har til private helseforsikringer, samt den frykt enkelte føler for at dette kan føre til en svekkelse av det offentlige helsevesen. Betydningen av de private forsikringsordningene avhenger i stor grad av den tillit den enkelte, og i denne sammenheng bedrifter, har til det offentlige helsevesen. Det at flere bedrifter har gått til det skritt å kjøpe private helseforsikringer for sine ansatte, tar jeg som et

signal på at det offentlige tilbudet ikke blir oppfattet som godt nok, til tross for at vi har gjort mye for å redusere ventetiden ved norske sykehus og har oppnådd gode resultater.

Som jeg sa til representanten Kristoffersen i spørretimen den 5. november 1997, vil knappheten på helsepersonell påvirke tilgjengeligheten til offentlige helsetjenester, og den kan føre til uakseptabelt lange ventetider for mange pasienter. En økning i private helsetjenester kan føre til en overføring av helsepersonell til det private marked, og det er ikke ønskelig.

Jeg finner det imidlertid nødvendig å si at antallet personer som har kjøpt forsikringer, ikke er spesielt høyt. Og som tidligere uttalt, finner jeg ikke grunn til å forby denne type ordning. Jeg vil imidlertid arbeide for at dagens offentlige helsetilbud blir stadig forbedret for på den måten å øke den alminnelige tillit til dette offentlige tilbud. Økt tillit vil kunne føre til at omfanget av private helseforsikringer begrenses. For sykehusenes vedkommende har vi kontrollmulighet gjennom den godkjenningsordning som gjelder for sykehus. Jeg viser i denne forbindelse til sykehusloven § 3. Det følger av denne bestemmelsen at opprettelse av nye private sykehus eller vesentlig utvidelse av eksisterende tilbud krever godkjenning av departementet. Ved vurderingen av om godkjenning skal gis, kan det legges vekt på helsepolitiske hensyn. I utkastet til spesialisthelsetjenestelov er krav om godkjenning av sykehus foreslått videreført.

Når det gjelder mitt syn på at et offentlig kontrollert selskap som Norsk Hydro, forsikrer sine ansatte i det private marked, vil jeg si at jeg i denne sammenheng ikke ser forskjell på en bedrift som Norsk Hydro og andre bedrifter. Norsk Hydro er et allmennaksjeselskap. Staten utøver sitt eierskap i Norsk Hydro hovedsakelig gjennom deltakelse i og stemmegivning på generalforsamlingen.

Når det er sagt, vil jeg igjen fremheve at jeg syns at den utviklingen som har skjedd på dette området, er beklagelig. Men det er uavhengig av bedriftens tilknytning eller ikke til det offentlige. Mitt svar er altså ikke et inngrep mot denne type ordninger, men et intensivt forbedringsarbeid i det offentlige helsevesen.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg er helt enig med helseministeren i at svaret på flere private helseforsikringer er et bedre offentlig tilbud. Jeg skal verken bebreide den enkelte person som gjennom en privat forsikringsordning ønsker å få et raskere behandlingstilbud, eller bebreide bedriftene for å gardere seg mot at arbeidstakere blir lenge borte fra jobben.

La meg likevel minne om åpenbare uheldige virkninger ved privat helseforsikring: Det blir et ulikt helsetilbud til befolkningen avhengig av både personlig økonomi og arbeidssted, ved at man får flere private helsetilbud i konkurranse med det offentlige om bl.a. helsepersonell. Man fremmer et forskjellssamfunn der store grupper blir

utelatt, og ved bedriftsbaserte ordninger vil man se at enkelte grupper faller utenfor.

Jeg vil derfor stille helseministeren følgende tilleggs-spørsmål: Hvordan kan man ivareta fellesskapets prioriteringer dersom privat helseforsikring utvikles videre?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Fellesskapets prioriteringer må først og fremst ivaretas gjennom utviklingen av fellesskapets ordninger. Gjennom en satsing på de svakeste og mest forsømte områdene i helsevesenet ønsker Regjeringen å sørge for at tilliten til det offentlige tilbudet kan økes. Gjennom en bedre organisering og mer effektiv utnyttelse av ressursene kan vi oppnå enda bedre resultater når det gjelder dette. Det er vi i gang med.

Den andre strategien må være å holde styring med personellmarkedet, først og fremst når det gjelder leger – her har Stortinget vedtatt nye styringsmekanismer i loven – og å ivareta den kontroll vi har med opprettelsen av nye private eller utvidede private sykehustilbud gjennom sykehusloven.

S p ø r s m å l 27

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«I henhold til flere oppslag i avisa Nordlys før og etter foregående helg, så er akuttberedskapen i forhold til alvorlige stråleskader sentralisert til Oslo, mens Region-sykehuset i Tromsø kun har kompetanse til å ta seg av mindre skader som følge av radioaktiv stråling.

Mener statsråden at det er klokt å sentralisere atomberedskapen i forhold til stråleskader på en slik måte?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det må skilles mellom atomulykker og stråleulykker. Ved en atomulykke, som f.eks. den i Tsjernobyl-kraftverket, er det kun i nær-området, dvs. innen få kilometer fra ulykkesstedet, at det har vist seg nødvendig med akutt medisinsk intervensjon og behandling. Hovedproblemet på norsk territorium ved ulykker i utlandet vil være radioaktiv nedfall, men stråledosene fra slikt nedfall er normalt så små at de ikke gir noen akutt medisinsk effekt. Forurensningen kan allikevel representere store problemer for befolkning og samfunn, og det er viktig å kartlegge nedfallet og gjennomføre tiltak for å redusere stråledosene på innbyggerne. Dette vil kreve koordinert innsats over hele landet, fra mange myndigheter og fagområder. Denne atomulykkeberedskapen er organisert gjennom Kriseutvalget for atomulykker, hvor Statens strålevern er sekretariat og forestår den daglige driften. Atomulykkeberedskapen er basert på en desentralisert organisasjon, med koordinering og planlegging også på regionalt nivå. Fylkesmannen i alle fylker i landet spiller en viktig rolle her.

Stråleulykker hvor enkeltindivider blir akutt skadet av strålingen, og hvor rask medisinsk behandling er påkrevd, vil bare kunne skje når avstand mellom pasient og en kraftig strålekilde er kort. Den hyppigste årsaken til slike ulykker, også internasjonalt, er uhell med industrielle eller medisinske strålekilder. Slike ulykker skjer hel-

digvis meget sjelden i Norge. Økt oljeaktivitet i nord kan øke risikoen for slike hendelser også i Nord-Norge, men de fleste tilløp til slike stråleulykker de senere år har vært i Sør-Norge. Det kan også oppstå akutte stråleskader i umiddelbar nærhet til en forulykket reaktor, også om den er en fartøys- eller en forskningsreaktor. Det passerer atomdrevne fartøyer langs kysten av Nord-Norge, men vi har også to forskningsreaktorer på Østlandet.

Dagens planlegging for den strålemedisinske beredskap går i korthet ut på at alle akuttpsykehus skal ha tilstrekkelig kompetanse og utstyr for å unngå at det oppstår tidlige feil som kan påvirke behandlingsutfallet uheldig. Ved behov forutsettes overflytting til regionsykehus, alternativt av ressurspersoner reiser ut til lokalsykehuset. Statspsykehusenes ressurser er tenkt å være et supplement til de lokale og regionale helseinstitusjonene, dels ved at lokale sykehus uten denne erfaringen kan støttes faglig, og dels ved at pasienter med behov for spesielle landsdekkende tjenester, f.eks. benmargstransplantasjon, kan overføres. Det er i denne sammenheng ikke gitt noen ekstrabevilgninger til statpsykehusene for å ivareta denne oppgaven, da den anses som et ledd i den generelle medisinske service.

Systemet i dag er altså at regionsykehusene har ansvaret for stråleskadde innen sin region på samme måte som for alle andre pasientgrupper, og at de statlige sykehuse- ne, Rikshospitalet og Radiumhospitalet, har et ansvar utover det som kan dekkes regionalt. Jeg kan derfor forsikre representanten Nymo om at man ikke har til hensikt å gi Nord-Norge noen dårligere akuttmedisinsk service ved eventuelle stråleulykker enn andre deler av landet.

L o d v e S o l h o l m hadde her gjeninntekke presidentplassen.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret. Det var en nyttig avklaring i forhold til den engstelse og oppfatning som har kommet til uttrykk i Distrikts-Norge, om at all medisinsk beredskap og kompetanse skal sentraliseres til Rikshospitalet og Radiumhospitalet.

Jeg oppfatter det slik – statsråden må gjerne korrigere meg – at den medisinske beredskapen ved stråling og atomulykker skal ivaretas av de respektive regionsykehus, og at de statlige sykehusene har et ansvar utover det som kan dekkes regionalt.

Jeg minner også om at utenrikskomiteen i en innstilling har bedt om at Regionsykehuset i Tromsø blir gitt et spesielt ansvar.

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg bare kort bekreftes til representanten Nymo den fremstilling jeg gav når det gjaldt beredskapen i forhold til atomulykker på den ene siden og stråleulykker på den andre siden. Regjeringen har til hensikt å følge opp i tråd med den redegjørelsen jeg gav.

S p ø r s m å l 28

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Stortinget har vedtatt at mammografiscreening skal utvides til å bli et landsdekkende tilbud. Om nødvendig kunne også private institutter brukes for å få plass til en slik ordning. Møre og Romsdal har ikke kommet inn under denne ordningen ennå, og det er bekymringsfullt at det er din bostedsadresse som bestemmer om du skal få dette tilbudet.

Hva vil statsråden gjøre, slik at også kvinner i Møre og Romsdal får tilbudet?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Mammografiscreening er nå etablert i følgende ni fylker: Akershus, Hordaland, Rogaland, Oslo, Telemark, Vest-Agder, Aust-Agder, Troms og Finnmark. I tillegg vil fire nye fylker starte opp med screening i år. Disse fylkene er Nordland, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Buskerud. I alt vil 13 fylker få tildelt midler til å starte arbeid med mammografiscreening i 1999.

Arbeidet med å etablere mammografiscreening for kvinner mellom 50 og 69 år til et landsdekkende tilbud er nå dermed kommet godt i gang, og vil bli gjennomført så raskt som personellsituasjonen tillater det, i tråd med Stortingets forutsetninger. For at utbyggingen skal bli like vellykket som den har vært i de fire første prøvefylkene, kreves det skikkelige forberedelser fra fylkeskommunenes side, i samarbeid med den fagekspertise som har fulgt opp prøvefylkene.

Mammografiscreening krever spisskompetanse på mange felt og kan uten at høy kvalitet er til stede, føre til en rekke utilsiktede ulemper for de kvinner som inviteres til undersøkelsen. Dette gjelder bl.a. faren for falske negative og falske positive prøver. Det er derfor svært viktig at kvalitet er til stede når screeningen starter. Dette gjelder både selve organiseringen og kompetansen hos de enkelte aktører i prosjektet.

Valg av hvilke fylker som skal innlemmes i mammografiscreening, foretas etter en grundig faglig vurdering av fylkenes prosjektplaner og i tett dialog med de enkelte fylker. De fire nye fylkene som ble valgt i år, har alle prosjektplaner som oppfyller de kvalitetskrav som er satt til prosjektet med hensyn til organisering og tilgang på fagfolk.

Det gjenstår nå seks fylker som ennå ikke har startet opp med mammografiscreening: Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hedmark, Oppland, Østfold og Vestfold. Når de nødvendige avklaringer i forhold til disse fylkenes prosjektplaner er foretatt, vil departementet ta endelig stilling til hvilke fylker som bør starte mammografiscreening i år 2000.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det er vel ikke til å undres over at jeg ikke var helt fornøyd med det. Det går selvfølgelig først og fremst på problemstillingen rundt dette, og det kunne vært interessant å spørre statsråden hva man mener som mangler bl.a. i Møre og Romsdal. Det er private institutter i dette fylke som er ISO-standardisert og ISO-godkjent, som sier at de har ledig kapasitet. Jeg har nå mine tvil når det gjelder dette spørsmålet, men det kan jo stats-

(Nesvik)

råden rette på: Har man tatt kontakt med de private instituttene? Det står helt tydelig i innstillingen til et Dokument nr. 8-forslag, som ble framlagt av bl.a. meg selv og John I. Alvheim, at man skal kunne bruke private institutter for å få dette gjennomført.

Jeg lurer også på om statsråden vil komme tilbake i forbindelse med revidert budsjett, slik at bl.a. Møre og Romsdal kan få dette tilbudet. Hvis man ser på hvilke fylker som har det, ser man at det er nesten bare Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Hedmark og Oppland, som mangler dette tilbudet.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Nesvik er godt kjent med de rammer som er lagt for utviklingen av det nasjonale mammografiprogrammet. For det første er det i det vedtatte budsjett, som flertallet i Stortinget har gitt sin tilslutning til, en begrensning på fire nye fylker i 1999. Basis for utvelgelsen av disse fire nye fylkene er en strengt faglig vurdering av hvilke fylker som ligger lengst framme i forhold til planer og tilgang på folk som tilfredsstillende de kvalitetskrav som må stilles, og valget er altså gjort slik som jeg redegjorde for i mitt første svar.

Jeg kan bekrefte at departementet har et samarbeid med de private røntgeninstituttene organisasjon, slik Stortinget har forutsatt, og at vi vil arbeide med en videreutvikling, slik Stortinget også har bedt om, så raskt personellsituasjonen tillater det.

S p ø r s m å l 29

Siri Frost Sterri (H): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«Utenriksministeren sa i sin Europa-redegjørelse 19. januar 1999 at blant annet EU-direktivet om tilsetningsstoffer i barnemat er uakseptabelt for Norge, og antydde en mulig bruk av vetoadgangen. Nå er det fremkommet at ernæringsmyndighetene mangler kunnskap om kostholdet til norske småbarn og vil igangsette en landsomfattende kartleggingsundersøkelse.

Hva er da begrunnelsen for Regjeringens standpunkt til dette direktivet?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: I forbindelse med de ernæringsmessige konsekvenser ved beriking av barnemat er to undersøkelser av betydning, en som ble utført i forbindelse med EUs barnematdirektiv, og en ny som nå er i gang. Forskjellen mellom disse to undersøkelsene er at den førstnevnte ble foretatt på et mindre utvalg av barn på seks og ni måneder i Oslo-området, mens den nye undersøkelsen vil være en landsomfattende undersøkelse av barn på seks måneder og to år som skal gjentas hvert tredje år for å overvåke kostholdet i Norge.

Undersøkelsen i forbindelse med barnematdirektivet ble avsluttet sommeren 1998 og resulterte i en rapport som beskriver ernæringsmessige konsekvenser av implementering av EUs direktiv for barnemat. Arbeidsgruppen anbefalte at direktivet ikke bør implementeres i Nor-

ge, og at norske myndigheter bør be EU-kommisjonen om at EUs vitenskapskomite tar det faglige grunnlaget opp på nytt. Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapskomite og Statens ernæringsråds arbeidsutvalg gjennomgikk rapporten og gav sin tilslutning til konklusjonene. Anbefalingene er fulgt opp av departementet, og rapporten er oversendt EU.

Barnematdirektivet tillater beriking med næringsstoffer i mye større grad enn det norske helsemyndigheter anbefaler. Det prinsipp for beriking av matvarer som følges i Norge, er at det skal foreligge et dokumentert behov for beriking i hele eller grupper av befolkningen før beriking tillates. Matvaren som berikes, må så anses som godt egnet til å nå de deler av befolkningen som trenger ekstra tilførsel av næringsstoffet. Det er et fåtall matvarer som berikes i dag. I barnematdirektivet er det satt minimums- og maksimumsgrenser for en del næringsstoffer, mens det for de andre stoffene som det tillates å berike med, vil være opp til produsenten å fastsette mengden. Dette anses som en svært lite gunstig situasjon.

Arbeidsgruppen konsentrerte sitt arbeid spesielt om protein, fett, sukker, jern, vitamin D og vitamin A. Det ble gjennomført modellberegninger, basert på data fra kostholdsundersøkelser over dagsmenyer for barn seks måneder og barn ni måneder gamle, hvor maksimum tillatt innhold av næringsstoffene nevnt ovenfor, ble benyttet. Undersøkelsen anses å gi svært gode data for forbruk av grøtpulver og morsmelkerstatning. Data for bruk av kosttilskudd, deriblant tran, er også samlet inn. På bakgrunn av disse dataene vurderte arbeidsgruppen modellberegningene som svært gode i forhold til å vurdere mulig inntak av næringsstoffer ved implementering av EUs direktiv for barnemat. Beregningene viste at ved maksimal tilsetning i henhold til direktivet av protein, sukker, vitamin A, vitamin D og jern til grøtpulver vil barn med høyt grøtinntak kunne få et svært høyt og helsemessig uheldig inntak av de fleste av disse næringsstoffene.

Landsrepresentative data for kostholdet blant spedbarn og småbarn som grunnlag for modellberegningene i rapporten angående ernæringsmessig vurdering av EU-direktivet var ikke nødvendige. Modellberegningene er av en slik karakter at de foreliggende data var tilstrekkelige og gode for dette formålet.

Jeg mener at Regjeringens holdning til dette spørsmålet på denne bakgrunn er meget solid faglig fundert.

Siri Frost Sterri (H): Jeg takker for svaret, selv om jeg er noe forundret over det. Bare for å vise ett eksempel fra den arbeidsgruppen som helseministeren refererte til, siterer jeg følgende:

«Inntaket av vitamin B vil for en stor gruppe barn, selv uten bruk av tran/vitamin D-tilskudd, kunne komme opp på et nivå som er forbundet med økt risiko for vitamin D-toksisitet hos spedbarn, og som derfor må anses som helsemessig meget uheldig.»

Nå sier Ernæringsrådet at de bl.a. har til hensikt med denne undersøkelsen å finne ut om toåringer får i seg nok av D-vitaminer, og de frykter også for at småbarna kan få for lite jern i seg. Jeg er derfor glad for at man nå setter i

gang en landsomfattende undersøkelse for å få et sikrere faktagrunnlag for å kunne gi råd videre, men jeg er meget forbauset over at Regjeringen for sin del mener at det som foreligger til nå, er tilstrekkelig til å vurdere bruk av veto.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det må være meg til-latt å si at forundringen til en viss grad er gjensidig, for hvis en regjering som står overfor en klar faglig tilråding fra den arbeidsgruppen som har undersøkt og gjennomgått spørsmålet, og som får den samme tilråding fra Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapelige komite og Statens ernæringsråd, skulle komme til et annet standpunkt enn alle disse faginstansene samlet har gjort, ville det være egnet til forundring. Det som ligger i mitt svar, er at den første undersøkelsen er gjort helt konkret i forhold til å undersøke konsekvensene av barnematdirektivets bestemmelser. Den andre undersøkelsen er et ledd i en jevnlig kartlegging av ernæringsinntaket hos småbarn i Norge. Opplegget og innretningen på disse undersøkelsen må forstås på bakgrunn av de to forskjellige formålene.

Presidenten: Forundringane si tid er tydelegvis ikkje over.

S p ø r s m å l 30

Olav Gunnar Ballo (SV): «Ifølge en ny rapport fra NOVA om lesbiske og homofiles levkår kommer det frem sjokkerende tall vedrørende deres psykiske helse. Tallene viser at unge lesbiske og homofile er spesielt utsatt, og at hver fjerde har forsøkt å ta sitt eget liv minst en gang. Det er stor grad av manglende kunnskap blant helsepersonell når det gjelder denne gruppens livssituasjon og levkår.

Hva vil statsråden gjøre slik at det raskt kan gis god hjelp, ta disse unge på alvor på deres premisser, samt å få ned selvmordstallene?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg først si at jeg som helseminister ser alvorlig på de opplysninger om lesbiske og homofiles psykiske helse som er kommet fram i media omkring NOVA-rapportens konklusjoner. Jeg skulle ønske jeg kunne si at det er gjort mye for å møte disse problemene. Det kan jeg ikke. Vi taler om en del av helsevesenet, psykisk helsevern, der det er konstatert svikt i alle ledd som følge av årelange forsømmelser. Men vi har grepet fatt i det. Det er satt i gang en betydelig satsing som skal bedre tilbudet til hele befolkningen, og som også vil gi homofile som trenger hjelp, et bedre tilbud. Det er viktig for meg å understreke at utvikling og oppbygging av tjenester og kunnskap må ha som mål å betjene hele befolkningen, uansett hvilke behov en har. Men samtidig må helsetjenesten ha spesiell kunnskap om behov og problemer i spesielle grupper.

Opptrappingsplan for psykisk helse skal både bidra til utvikling og utbygging av tjenestetilbudene i kommuner og fylkeskommuner og sørge for at personell har den

kunnskap som trengs for å møte folks behov i dag. Stortinget har behandlet både stortingsmelding og opptrappingsplan om psykisk helse, hvor svært mange nye tiltak er foreslått, og noen spesielle gruppers behov er omtalt. Homofile og lesbiskes situasjon er ikke omtalt og vurdert spesielt.

Jeg har nå bedt departementet gjennomgå rapporten fra NOVA og gjennomgå alle tiltak i opptrappingsplanen for psykisk helse for å vurdere hvilke av de mange igangsatte tiltak som også bør vurderes spesielt i forhold til denne gruppen. Utdanning av helsepersonell og behov for kompetansehevede tiltak er en del av dette, og viktige forebyggende tiltak i helsevesenet, som helsestasjoner for ungdom, er et annet.

Representanten Ballo viser i sitt spørsmål til at unge lesbiske og homofile er spesielt utsatt, og at hver fjerde har forsøkt å ta sitt eget liv. Organisasjonen Voksne for barn har i april invitert til et seminar om selvmordsforebyggende arbeid blant barn og unge. Homofili er etter siste uke også blitt tema der. Det er positivt og viktig at frivillige organisasjoner bidrar i arbeidet, fordi vi vet at mye av kjernen i problemene er de unges redsel for egne og andres holdninger. Det trengs opplysning som kan bidra til at den personlige belastningen ikke blir for stor, spesielt i de sårbare ungdomsårene når identiteten skal på plass. Uansett utgangspunkt handler dette også om respekt for menneskeverdet og respekt for den enkelte.

Statens handlingsplan mot selvmord har pågått siden 1994 og avsluttes i år. Et mål har vært bedre oppfølging for grupper som er særlig risikoutsatt for selvmord. Jeg kan ikke omtale alle de tiltak som er gjennomført, men vil nevne at det har vært et samarbeid med Landsforeningen for Lesbisk og Homofil frigjøring om ulike former for informasjonsvirksomhet. Når vi nå skal vurdere hvilke tiltak og områder som det må arbeides videre med etter planperioden, tilsier opplysningene fra NOVA-rapporten at det er viktig at denne målgruppen inkluderes i det videre arbeidet.

Det er i fortsettelsen naturlig for meg å invitere de aktuelle organisasjoner til dialog for å avklare hvordan vi best kan bidra til dette fra helsevesenets side.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg registrerer at statsråden, som for så vidt også barne- og familieministeren, vektlegger behandlingsaspektet. Og det er klart at der hvor homofile på grunn av stor mental belastning utvikler psykiske lidelser, er det viktig å ha et behandlingsapparat som kan ta hånd om det. Likevel må det vel være slik at det helt sentrale er å hindre at psykiske lidelser oppstår. I veldig stor grad skulle man jo mene at det handler om hvilke holdninger homofile og lesbiske blir møtt med i samfunnet.

Ser statsråden at en betydelig årsak til at den typen plager oppstår, kan være at vi har hatt et samfunn som har behandlet spørsmål omkring homofili med for mye intoleranse, og at man på den måten har skapt identitetsproblemer hos unge i en vekstfase, slik at de av den grunn har utviklet psykiske lidelser?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg vil ikke legge en- sidedig vekt på behandlingstilbudet i denne sammenheng. Planene jeg refererte til, både psykiatriplanen og selv- mordsplanen, er jo i stor grad forebyggende orientert.

Jeg er også enig med representanten Ballo i at det sen- trale her bl.a. må være det å møte mennesker med re- spekt, uavhengig av de forskjeller som de representerer. Det er det sentrale. Og det må man kunne forene med en debatt om politiske spørsmål knyttet til homofiles rettig- heter i samfunnet. Det er fullt mulig å ha en saklig og nøktern debatt om disse spørsmålene uten å fordømme og uten å trække på menneskeverd og menneskerettig- heter. Det er en kombinasjon som jeg vil stå for.

S p ø r s m å l 3 1

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg vil gjerne stille føl- gende spørsmål til fungerende justisminister:

«I Dagbladet 22. februar 1999 kommer det fram at statsråden har gitt retningslinjer om at muslimer som har konvertert til kristendommen, og dermed risikerer ubeha- geligheter i hjemlandet, automatisk skal få opphold i Norge uten ytterligere vurdering av saken.

Mener statsråden at dette er i tråd med regelverket på området?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg vil starte med å presisere at klager over avslag på asyl i sin helhet be- handles av Justisdepartementet. Utlendingsdirektoratet er første instans. Departementet foretar en individuell vur- dering av alle de forhold som er påberopt i søknaden og i klagen. Både troverdigheten av den påståtte asylgrunnen og sannsynligheten for at disse forhold vil medføre for- følgelse, må vurderes. At muslimer konverterer til kristen- dommen, gir dermed ikke automatisk opphold i Norge. Dette går også klart fram av Justisdepartementets brev til Utlendingsdirektoratet om endring av praksis på dette området.

Troverdigheten av et påberopt forhold vurderes ut fra asylsøkerens forklaring, faktiske omstendigheter og våre kunnskaper om hjemlandet. Når det gjelder forfølgelses- faren, vurderes denne ut fra de kunnskaper en har om sø- kerens hjemland.

Når en asylsøker lar seg døpe i forbindelse med en søknad om asyl, kan det oppstå et troverdighetsproblem. Viktige momenter ved vurderingen er hvorvidt konverte- ringen har skjedd etter en opplæringsperiode, eller som en reaksjon på et endelig avslag. Departementet legger ved vurderingen vekt på hvorvidt asylsøkeren har gjen- nomgått opplæring, har kunnskaper om kristendommen, går i gudstjenester, om familiemedlemmer har konver- tert, og om dåp er foretatt. Det er i denne forbindelse ut- talelser fra konvertittens prest er av betydning. Presten vil være den nærmeste til å uttale seg om konvertittens forhold til kristendommen. Presten vil ofte ha hatt samta- ler og gitt veiledning og kanskje også opplæring.

Har en prest gått god for at asylsøkeren faktisk sitter inne med nok kunnskaper om kristendommen til å foreta et reelt valg, bør dette valget respekteres. Departementet

ønsker ikke å foreta en vurdering av en konvertitts from- het eller teologiske innsikt, da valg av religion er et pri- vat forhold. På den annen side vil en lett kunne anse en konvertering som proforma om konvertitten overhodet ikke har kjennskap til kristendommen.

Når departementet finner det sannsynliggjort at asyl- søkeren har konvertert, vil dette forholdet være en del av den helhetsvurderingen som foretas. En norsk prest vil ikke ha forutsetninger for å vurdere konsekvensene av dåpshandlingen ved en mulig retur f.eks. til Iran eller et annet muslimsk land. Dette forhold vurderes av departe- mentet. Hver enkelt klagesak vurderes konkret og indivi- duelt.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg takker for svaret. Det var godt med en runde som jeg følte var noe mer opp- klarende enn de uttalelsene som falt fra politisk hold i de- partementet i debatten som fulgte etter dette oppslaget, og som for de fleste ble oppfattet som mer forvirrende enn oppklarende. Men fortsatt har jeg en presisering jeg gjerne vil ha bekreftet. Når statsråden sier at uttalelser fra presten er av betydning, går jeg ut fra at det betyr nettopp det – at på samme måte som tidligere skal uttalelser fra presten, som fra andre fagmenn i andre typer saker, leg- ges vekt på og være av betydning, men ikke av *avgjøren- de* betydning i forhold til utfallet.

Når det da gjelder saker hvor det for så vidt er avklart at forfølgelse vil finne sted dersom vedkommende er kristen, sånn at det avgjørende punktet for om vedkom- mende får bli i landet eller ikke, er om han har blitt kris- ten, (presidenten klubber) går jeg ut fra at det fortsatt vil være sånn at prestens anbefaling og prestens syn på det vil tillegges avgjørende betydning – men ikke være av en slik karakter at det ikke skal overprøves, som det har blitt sagt.

Presidenten: Presidenten vil minne om at taletida er avgrensa til eitt minutt, og ber om at representantane held seg til det.

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg først slå fast at det er viktig at vi i Norge gir beskyttelse for mennes- ker som forfølges, også for sin tros skyld. La meg videre presisere at det som er sagt klart, er at uttalelser fra pres- ten vedrørende konvertittens omvendelse skal være med og tillegges vekt i den helhetlige individuelle vurdering som departementet må gjøre, men de skal selvsagt ikke være avgjørende for utfallet av saken som sådan. Deri- mot må jeg nok si at departementet må være tilbakehol- dende med – og det er poenget i denne saken – å gå inn og overprøve prestens vurdering av hvorvidt en omven- delse faktisk har skjedd. Men det er en nyanse, som en del av saksbehandlingen, og bare som en del av en helhet i den enkelte sak.

S p ø r s m å l 3 2

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Fem ungdommer ble for ett år siden dømt til fengsel og prøvetid under tilsyn for en rekke forhold, hvorav ran var det hyppigste. Nesten et år etter at dommen falt, og over to år etter at de siste ranene ble begått, har ungdommene ikke fått noen straffereaksjon eller tilsyn da dommene ikke har blitt oversendt Kriminalomsorg i frihet som har ansvar for å iverksette dommen.

Er statsråden enig i at dette er uakseptabelt, og at noe må gjøres øyeblikkelig for å få brakt slik praksis til opphør?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Et av de helt sentrale formålene med en straffereaksjon er at den skal medvirke til at lovovertrедeren ikke faller tilbake til kriminell virksomhet. Et av virkemidlene for å oppnå dette vil være tilsyn i regi av Kriminalomsorg i frihet. Særlig i forhold til unge lovovertrедere vil slik oppfølging kunne ha gunstig effekt.

Det er domstolene som i forbindelse med betingede dommer kan ilegge tilsyn i prøvetiden. Etter straffeloven § 53 er hovedregelen at tilsynstiden er ett år, og denne løper fra den dag dommen er rettskraftig.

Ut fra de tidsmessige rammer lovgivningen oppstiller for gjennomføring av tilsyn, er det svært viktig at dette etableres så raskt som mulig. En sen iverksettelse vil kunne svekke effekten av dette kriminalitetsforebyggende tiltak.

I forbindelse med fullbyrdelsen av straffedommen er det politiets ansvar å sørge for at Kriminalomsorg i frihet kobles inn, slik at tilsyn kan etableres. For at den tid tilsynet skal gjennomføres i, ikke skal spises opp av saksbehandlingsstid, er det viktig med effektive saksbehandlingsrutiner.

I den konkrete sak som ligger til grunn for dette spørsmålet, var straffedommen rettskraftig den 31. juli 1998, mens Kriminalomsorg i frihet først ble koblet inn i begynnelsen av januar 1999. Dette er helt utilfredsstillende.

Ut fra erfaringene fra denne og enkelte andre saker har Oslo politidistrikt nå endret sine interne rutiner, slik at den rettskraftige straffedommen skal oversendes Fullbyrdelseskantoret innen en uke. Det er videre understreket at bl.a. dommer med tilsyn må behandles særlig raskt. Dette skulle dermed sikre en langt raskere etablering av tilsyn enn hva som var tilfellet i den sak som ligger til grunn for spørsmålet fra representanten Nymo.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for et positivt svar.

Treg iverksettelse av dommer gjør det mulig for mange straffedømte personer å gjøre seg skyldig i nye kriminelle handlinger eller bryte prøvevilkårene. Stortinget har ved flere anledninger sagt at saker som omfatter vold og unge lovbyrtere, skal prioriteres. Det er derfor svært viktig, ikke minst i forhold til respekten for Stortingets intensjoner og tilliten til norsk rettsvesen, at det settes inn ressurser og gis nødvendige prioriteringer, slik at en unngår å oppleve noe tilsvarende for ettertiden.

S p ø r s m å l 3 3

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til statsråd Høybråten:

«En samlet stab i Justisdepartementets utlendingsavdeling ber om at en «asylsøker» som har søkt tilflukt i en kirke i Oslo, pågripes. Kirkeasylanten har truet en saksbehandler i departementet nærmere 120 ganger de siste månedene. I 1995 ble det besluttet å utvise «asylanten» fra landet. Likevel oppholder en landsforvist straffedømt utlending seg i landet fordi han oppholder seg i en kirke.

Hva vil statsråden gjøre for at en rettskraftig dom som er stadfestet i denne saken, blir etterlevet?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er kjent med at en av departementets ansatte har vært utsatt for telefonsjikaner fra en kirkeasylant, og forholdet er anmeldt til politiet. Justisdepartementet har som arbeidsgiver for saksbehandleren anmodet politiet om å intensivere arbeidet med å oppspore samtaleene, samt vurdere hvilke tiltak som kunne gjennomføres.

Norsk Tjenestemannslag har på vegne av saksbehandleren bedt om pågrepelse av kirkeasylanten.

Kirkeasylanten ble i 1994 dømt til fengsel i seks år og tre måneder for medvirkning til innførsel og oppbevaring av 417 gram heroin. På denne bakgrunn ble han ved Justisdepartementets vedtak av 21. desember 1995 utvist fra Norge. Utvisningsvedtaket ble brakt inn for Oslo byrett, og ved dom av 25. februar 1998 ble staten frifunnet. Ved departementets vedtak av 18. mars 1998 fikk han avslag på sin søknad om asyl. Vedtakene er ikke effektuert, fordi han har gått i kirkeasyl.

En person som er utvist fra Norge og har fått avslag på sin søknad om asyl, er forpliktet til å forlate riket. Ved å gå i kirkeasyl velger vedkommende å ikke respektere et lovlig fattet vedtak.

På den annen side respekterer vi kirkefreden, og politiet henter derfor ikke utlendinger med tvang i kirkerommet for å effektivere forvaltningsvedtak. Det gjelder alle utlendinger, uavhengig av om de har fått avslag på sin søknad om asyl, eller er utvist fra Norge på grunn av straffbare handlinger.

La meg avslutningsvis presisere at beslutningen om å pågripe personer som sitter i kirkeasyl, og som der begår kriminelle handlinger, tilligger påtalemyndigheten.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg synes det var et litt oppsiktsvekkende svar fra statsråden. Jeg vil likevel takke for svaret.

Det virker på meg som at rettsstaten legger seg flat for utlendinger som har tatt loven i egne hender og søker til kirken for å få kirkeasyl. I kirken kan det i dag oppholde seg kriminelle asylanter ut fra det statsråden nå sa. Der er man trygg, der gjelder ikke norsk lov. Og hvorfor ikke? Jo, fordi det ikke er politisk vilje hos stortingsflertallet til å la politiet gå inn i kirkerom for å hente ut domfelte utlendinger.

I denne konkrete saken reagerer jo arbeidskollegaer og fagforeningen. De mener det går på rettssikkerheten

løs når det offentlige beskytter en straffedømt som begår terrorhandlinger fra kirkeasyl. Departementet klarer helt tydelig ikke å få gjort noe. Men jeg må en gang til stille statsråden følgende spørsmål: Hva ønsker statsråden å gjøre for at norsk lov skal gjelde for hele riket, uavhengig av rase, tro, religiøs tilhørighet eller statsborgerskap?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Departementets holdning til kirkeasyl har nylig vært prøvd i Stortinget, og det standpunkt som jeg har redegjort for, er i samsvar med det standpunkt som et flertall i Stortinget tok når det gjaldt respekten for kirkefreden og Kirken. Den gjelder uavhengig av hva som er årsaken til at personer har gått i kirkeasyl, om det er en utvisning eller om det er et avslag på søknad om asyl. Det er én side av saken. Den andre siden av saken gjelder spørsmålet når en kirkeasylant fra kirken begår ulovlige handlinger. Det har jeg sagt er en sak for politiet. Den konkrete saken er anmeldt til politiet. Jeg viste også til det initiativ som Justisdepartementet har tatt. Utover dette har jeg ikke noe å meddele i øyeblikket om saken.

S p ø r s m å l 3 4

Jan Simonsen (Frp): Jeg vil stille følgende spørsmål til justisministeren:

«27. mars 1998 ble fem barneranere dømt til betingede fengselsstraffer for ran, mishandling og vold. En av rettens begrunnelser for de ekstremt milde dommene var at voldsmennene hadde «en lavere terskel for utøvelse av straffbare handlinger enn normalt», blant annet på grunn av manglende fritidstilbud.

Vil statsråden ta initiativ for å hindre at det skal kunne brukes som begrunnelse for mildere straffer at det ikke eksisterer nok offentlige fritidstilbud?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kan ikke uttale meg om hvorvidt det er utmålt en «riktig» straff i den konkrete saken spørsmålsstilleren refererer til. Jeg vil imidlertid bemerke at slik jeg leser dommen, beror spørsmålet på en forståelse av domspremissene som jeg ikke kan dele. Rettens merknad om manglende tilbud av fritidsaktiviteter fra det offentlige mv. er gjort i tilknytning til drøftelsen av om de kriminelle handlinger er begått som ledd i gjengkriminalitet. Dette spørsmålet hadde en viss betydning for skyldspørsmålet, altså spørsmålet om de tiltalte kunne straffes etter tiltalen. Retten synes imidlertid *ikke* å ha tillagt momentene omkring fritidstilbud mv. avgjørende vekt ved selve straffeutmålingen.

Straffelovgivningen gir sjelden konkrete pålegg til dommerne om hva som skal tillegges vekt ved straffeutmålingen. Det er et viktig prinsipp i norsk rett at straffeutmålingen skjer på fritt grunnlag for den enkelte sak. Det betyr at dommeren ved straffeutmålingen tar stilling til en rekke momenter. Disse momentene er fremkommet gjennom svært omfattende rettspraksis og -teori.

Hvilken vekt de ulike momenter tillegges, må vurderes konkret i den enkelte sak. Slik bør det etter mitt syn fortsatt være. Jeg vil derfor ikke foreslå lovendringer

som regulerer hvilke momenter som generelt kan tillegges vekt ved straffeutmålingen i enkeltsaker.

Jan Simonsen (Frp): Selvsagt må straffen fastsettes av domstolen ut fra et fritt grunnlag i den enkelte sak. Men i dette tilfellet synes det som om det er blitt brukt som en unnskyldning for meget grov kriminalitet som ran, vold og mishandling at det er manglende fritidstilbud i en bydel, og det har ført til at overgriperne slipper å sone i fengsel, men får en betinget straff, som i realiteten etter min vurdering ikke er noen straff. Det er etter min vurdering helt uakseptabelt.

Dersom statsråden ønsker å gjøre noe med denne problemstillingen, kan han innføre minstestraffer som sier at det er umulig å gi så lave straffer for så grov kriminalitet. Jeg har to spørretimespørsmål her, og jeg forventer at statsråden svarer på dette i forbindelse med mitt andre spørsmål senere i dag.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg skal få lov til å komme tilbake til det generelle spørsmål senere i spørretimen.

La meg bare understreke at jeg fortsatt er av den oppfatning at representanten Simonsens spørsmål ikke trefter helt godt i forhold til premissene i den konkrete saken som det vises til. Det heter bl.a. i domspremissene i forhold til påstanden om at man her bagatelliserer de kriminelle forhold som saken gjelder:

«Retten presiserer imidlertid at den med bemerkningene foran, ikke ønsker å bagatellisere de forhold som er beskrevet i tiltalebeslutningene; – spesielt ikke de forholdene som er subsumert som ran. Etter rettens oppfatning dreier dette seg om alvorlige forhold selv om bruk av fysisk vold har vært beskjedent eller fraværende.»

S p ø r s m å l 3 5

Vidar Kleppe (Frp): Jeg ser meg helt nødt til å stille justisministeren følgende spørsmål:

«27. mars 1998 ble fem barneranere dømt til betingede fengselsstraffer for ran, mishandling og vold. En av rettens begrunnelser for de ekstremt milde dommene var at voldsmennene hadde «en lavere terskel for utøvelse av straffbare handlinger enn normalt», blant annet fordi de var av utenlandsk opprinnelse.

Vil statsråden ta initiativ for å hindre at kriminelles etniske opprinnelse skal kunne brukes som begrunnelse for mildere straffer?»

Presidenten: Presidenten vil seie at det er ei frivillig sak å stille spørsmål.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg viser til det svaret som jeg nettopp gav til representanten Simonsen. Jeg vil i tillegg bemerke at jeg ut fra dommen fra Oslo Byrett av 27. mars 1998 ikke kan se at retten ved straffeutmålingen har lagt vekt på at utenlandsk opprinnelse i seg selv er en formildende omstendighet. Også dette forholdet ble

trukket inn i drøftelsen av om handlingen var begått som ledd i gjengkriminalitet, som igjen hadde en viss betydning for skyldspørsmålet.

Straffelovgivningen gir sjelden konkrete pålegg til dommerne om hva som skal tillegges vekt ved straffeutmålingen. Det er et viktig prinsipp i norsk rett at straffeutmålingen skjer på fritt grunnlag for den enkelte sak. Det betyr at dommeren ved straffeutmålingen tar stilling til en rekke momenter.

Hvilken vekt de ulike momenter tillegges, må etter min mening vurderes konkret i den enkelte sak. Det bør fortsatt være slik. Jeg vil derfor ikke foreslå lovendringer som regulerer hvilke momenter som generelt kan tillegges vekt ved straffeutmålingen i enkeltsaker.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg er fullstendig klar over at det er en frivillig sak å stille spørsmål. Det var jo derfor, president, jeg presiserte at dette spørsmålet var så viktig at jeg så meg nødt til å bruke min rett.

Men så til oppfølgingsspørsmålet. Synes statsråden, hvis dommere skulle legge til grunn at folk har en etnisk opprinnelse og bruke det som begrunnelse når de skal utmåle straffene for de alvorlige kriminelle handlingene de har begått, at det er rett og rimelig i en rettsstat som Norge? Jeg forventer at statsråden, selv om han ikke vil blande seg inn i enkeltsaker, i hvert fall tindrende klart og tydelig gir uttrykk for hva Regjeringen og justisministeren mener i en så viktig sak. Signaler kan også ha sin virkning.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er hjertens enig med spøreren i at signaler er viktig i kriminalpolitikken, men det er min oppfatning – og jeg synes i og for seg den siste ukens debatt understreker betydningen av det – at politiske signaler om hvilke momenter som skal tillegges vekt i straffeutmålingen, ikke er ønskelig. Og det bygger jeg på ganske lang rettspraksis og teori i norsk rett, og jeg er faktisk av den oppfatning at det fortsatt bør være slik.

S p ø r s m å l 36

Jan Simonsen (Frp): Jeg skal få lov til å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«27. mars 1998 ble fem barnereanere dømt til betingede fengselsstraffer for ran, mishandling og vold.

Vil statsråden ta initiativ for å hindre at det skal være mulig å idømmes så milde straffer som betingede fengselsstraffer for så alvorlig kriminalitet som ran, mishandling og vold?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg verken kan eller vil gripe inn i straffeutmålingen i den enkelte straffesak. Spørsmålet må eventuelt bli om jeg vil ta initiativ til å skjerpe straffen for kriminalitet knyttet til utøvelse av ran og vold mv.

Loven har i dag ingen begrensninger i adgangen til å idømme betinget fengsel. I forarbeidene er det imidlertid forutsatt at betinget fengsel normalt ikke skal idømmes

ved alvorlige forbrytelser; betinget fengsel i over ett år skal brukes bare i helt spesielle tilfeller. Først og fremst er det Høyesterett som har trukket opp retningslinjene for når betinget fengsel skal idømmes. Ved en del voldsforbrytelser har Høyesterett vært lite villig til å godta betinget dom.

Praksis gir også anvisning på en del momenter som kan tilsi at det idømmes betinget fengsel i tilfeller hvor straffen ellers burde ha vært ubetinget. Et slikt moment er at det har gått lang tid mellom den straffbare handlingen og dommen, uten at den siktede kan bebreides for det. Et slikt synspunkt synes å ha hatt avgjørende betydning i den saken spørsmålsstilleren refererer til.

Jeg kan som nevnt ikke kommentere om retten har utmålt riktig straff i denne saken. Men etter mitt syn gir ikke dommen foranledning til at det bør foretas endringer i reglene om betinget dom. Jeg viser til at Straffelovkommisjonen i sin femte delutredning bl.a. har vurdert reglene om betinget dom. Kommisjonen har funnet at det ikke er behov for vesentlige endringer.

Etter mitt syn illustrerer imidlertid dommen en av de uheldige virkningene det kan ha hvis straffesaker tar for lang tid: Straffen ble mildere enn den ellers ville ha vært. Det er uheldig. Sammen med riksadvokaten og de andre aktørene i strafferettsapparatet arbeider Justisdepartementet med å få redusert saksbehandlingstiden i straffesaker. Blant annet ble det i går arrangert et symposium om effektivitet i straffesaksjeden. Her kom det fram viktig materiale og erfaringer som så vel departementet som andre aktører vil arbeide videre med.

Jan Simonsen (Frp): Vi står her overfor et helt konkret eksempel på at det idømmes ekstremt milde straffer for meget grov kriminalitet av typen mishandling og vold. Mitt spørsmål er helt generelt. Man ser at slikt skjer. Uansett om det er begrunnet med at det var gått lang tid før dommen kom opp, eller hva som helst annet, får altså disse kriminelle ungdommene lov til å sone på gaten. De kan gå rundt på puber, de kan gå rundt og røyke hasj i smug, selv om de har tilsyn, de kan gå på kino – de kan gjøre akkurat som de vil. Og dette kalles for straff. Jeg kaller ikke dette for straff i det hele tatt.

Så sier justisministeren at han ønsker ikke å gjøre noe med dette. Han ønsker ikke noen generell regel i norsk straffelov som sier at det ikke skal være mulig å idømme så milde straffer. Det er jeg sjokkert og skremt over. Og det bare dokumenterer at Kristelig Folkeparti fortsetter med sin dumsnillisme i forhold til kriminelle, og gir kriminelle ungdommer et signal om at det er positivt og bra å stjele og rane og drive med vold mot andre.

Presidenten: Presidenten vil seie at han ikkje synest «dumsnillisme» er eit parlamentarisk uttrykk.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg tar skarpt avstand fra de beskyldninger som representanten Simonsen nå rettet mot Kristelig Folkeparti og justisministeren når det gjelder signaler til norsk ungdom.

Jeg tar også avstand fra det han sa om at jeg gav uttrykk for at jeg ikke ville gjøre noe. Det jeg sa, var at jeg er enig i Straffelovkommisjonens konklusjon om at man ikke bør gjøre endringer i reglene om betinget dom. Men jeg sa også at de problemer som synes å ligge til grunn for at det ble en slik dom i denne konkrete saken – nemlig at det har gått så lang tid – er forhold som departementet og statsråden i aller høyeste grad er opptatt av å gjøre noe med. Jeg viste til konkrete tiltak som vi har på gang i så måte, og jeg viser også til mitt svar til representanten Ny-mo, om hva Oslo politikammer for egen del har gjort.

S p ø r s m å l 3 7

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil gjerne stille statsråd Høybråten følgende spørsmål:

«Det er besluttet at bare 50 studenter skal få starte studiene til høsten ved Politihøgskolen i Bodø. Høsten 1997 ble det tatt opp 72 studenter. Dette er en reduksjon fra tre til to klasser. Mange studenter er blitt «henvist» til Oslo for gjeldene skoleår.

Mener statsråden at en reduksjon i antall studieplasser ved Politihøgskolen i Bodø er i samsvar med intensjonen i stortingsvedtaket som ble fattet i juni 1996, hvor ønsket var å bedre rekrutteringen av fagutdannede polititjenestemenn til Nord-Norge?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det totale studentopptaket er redusert fra 432 i 1998 til 250 i 1999. Det er i tråd med Stortingets budsjettvedtak.

For å få til best mulig utnyttelse av de faste ressursene så vel ved Politihøgskolen i Oslo som ved filialen i Bodø, har vi valgt å redusere antall studentplasser ved begge læresteder, dog slik at Bodø vil få et høyere opptak enn hva en forholdsmessig reduksjon skulle tilsi.

Selve reduksjonen av studentplasser for 1999 har som kjent sin bakgrunn i at man nå har en gjennomgang av fremtidig behov for politiutdannet personell. I forhold til dagens stillingstall vil tilgangen på politiutdannet personell være god.

En god tilgang på politiutdannet personell vil dermed være med på å sikre en bedre rekruttering av fagutdannede polititjenestemenn også til Nord-Norge.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Jørn L. Stang (Frp): Det er helt klart en sammenheng mellom Politihøgskolen i Oslo og i Bodø, men jeg velger å forholde meg til Bodø i dette tilfellet.

En konsekvens av kutt i det totale opptaket og et lave antall studenter og klasser kan faktisk bli at det å ansette lærere i fulle stillinger vil bli meget vanskelig, spesielt i Bodø. For å kunne etablere et noenlunde faglig miljø ble det høsten 1997 etablert tre klasser, fordi en hadde dette i tankene. Det har ført til at antall såkalt kvalifiserte søkere fra Nord-Norge har økt. Akkurat det svarer med intensjonen til Stortinget om å bedre rekrutteringen i Nord-Norge – og det er mitt hovedbudskap.

Jeg vil spørre statsråden – et siste spørsmål – om han mener at en slik utvikling med kutt i antall klasser kan forsvares, når Regjeringen selv hevder at den skal styrke lov og orden i landet.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Som jeg sa i mitt første svar, er denne reduksjonen en del av gjennomføringen av det vedtatte statsbudsjettet for 1999. Jeg kan forsikre representanten Stang om at også departementet er opptatt av rekrutteringen i Nord-Norge, og derfor gjennomfører man budsjettforutsetningene slik at man i noen grad skjærer filialen i Bodø.

Vi vil følge rekrutteringen i Nord-Norge i tiden fremover, i lys av den gjennomgang av behovet for politiutdannet personell som nå skal skje.

S p ø r s m å l 3 8

Dag Danielsen (Frp): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Ifølge politivedtektene for Oslo kommune av 1996 er grunneierne pålagt å forestå strøing og feiing av tilstøtende kommunale fortauer. Dette innebærer en betydelig belastning for mange grunneiere. Dagens ordning hevdes å være utilstrekkelig. Lovhjemmelen for å pålegge grunneierne i stedet for Oslo kommune å forestå strøing og feiing av kommunale fortauer er trukket i tvil, senest av professor Fleischer.

Hva er statsrådets vurdering av dagens praksis og lovhjemmelen for denne?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Spørsmålet gir meg anledning til å redegjøre for rettstilstanden på dette området – om jeg får si, president: på en dag da spørsmålet synes særdeles relevant.

Lov om politiet av 4. august 1995 nr. 53 § 14 nr. 2 gir den enkelte kommune adgang til å bestemme at hus- eller grunneiere må holde det rent og ryddig på fortau eller tilsvarende område i umiddelbar tilknytning til eiendommen, rydde for snø og strø når det er glatt i samsvar med lokale sedvaner. Henvisningen til lokale sedvaner gjelder slike sedvaner som i den enkelte kommune har lovs kraft. Slike sedvaner finnes i en rekke kommuner, deriblant Oslo.

Det er imidlertid strenge vilkår for at en sedvane på dette området vil kunne godkjennes som en sedvane, og Justisdepartementet fører en streng praksis ved vurderingen av om det har utviklet seg slike sedvaner. Dersom det ikke allerede er fastslått, f.eks. i forbindelse med tidligere stadfestelse av lokale politivedtekter, at det har utviklet seg en eller flere sedvaner på dette området, innhentes nærmere opplysninger om praksis, alder, omfang og regelmessighet, og om det er en alminnelig oppfatning blant hus- og/eller grunneiere om at de har plikt til renhold av fortau og rennestein – såkalte feieplikt – plikt til å strø ved glatt føre eller snøryddingsplikt etter snøfall. Når det gjelder plikt til å rydde fortauet for snø og is etter takras, har departementet antatt at kommunen kan gi en slik bestemmelse, selv om lokal sedvane ikke foreligger.

I forbindelse med de nye politivedtektene for Oslo uttalte Justisdepartementet i et brev av 12. mars 1996 til Oslo kommune at man gikk ut fra at bestemmelsene i renholdskapitlet lå innenfor den da gjeldende politivedtekt av 21. mai 1979.

Tvil om det foreligger lokal sedvane av denne karakter og i hvilken utstrekning den kan gjøres gjeldende, avgjøres i siste instans i domstolene.

Høyesterett har allerede i 1922 godtatt at kommunen kan gi regulerende bestemmelser i politivedtekt og at grunneierne i Kristiania har hatt plikt til renhold av fortauene utenfor sine eiendommer.

Ved den nye politiloven er den tidligere rettstilstand bekreftet og opprettholdt.

Hvordan disse problemene blir løst i praksis, må bero på et samarbeid mellom hus- og grunneierne, kommunen og politiet. Selve håndhevelsen av politivedtekten tilligger alene politi- og påtalemyndighet.

Jeg ser etter dette ikke grunn til å vurdere disse spørsmål på ny så kort tid etter at den nye politiloven trådte i kraft.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg burde kanskje ha gjort spørsmålet enda mer relevant ved å inkludere måking, men det har jeg altså ikke gjort.

Når det gjelder selve kommentaren til det juridiske, kan jeg ikke komme noe nærmere inn på det her og nå, og vil bare takke for det svaret jeg har fått. Men jeg vil stille et tillegsspørsmål: Hvordan vurderer statsråden dagens praksis, fungerer den ordningen vi har i dag?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg tror ikke jeg skal begi meg inn på noen bred og analytisk gjennomgang av hvordan dagens praksis fungerer. Jeg har redegjort for hvordan rettstilstanden på området er å oppfatte, og mitt generelle inntrykk er at dette ikke er et svært konfliktfyllt område. Det er også noe av bakgrunnen for den konklusjonen jeg kom til i mitt hovedsvar. Men jeg må innrømme at det er et spørsmål som krever noe nærmere gjennomgang og analyse enn det jeg har hatt anledning til å gjøre forut for dette hovedspørsmål.

S p ø r s m å l 39

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til fungerende justisminister:

«Den ilagte tvangsmulkt til Oslo kretsfengsel for manglende brannsikring har påløpt siden 1. februar 1998. Døgnmulkten belastes fengselets ordinære driftsbudsjett. Dette er uholdbart.

Når regner statsråden at arbeidet med de pålagte utbedringer er fullført?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Oslo kretsfengsel v/Østre Fengselsdistrikt søkte i november 1998 Oslo kommune, Brann- og redningsetaten om å vurdere en reduksjon av tvangsmulkten med den begrunnelsen at det på det tidspunktet var gjort store branntekniske forbedringer ved fengslet.

Brann- og redningsetaten var enig i at det var gjort store forbedringer, men at det gjenstod en del tiltak før brannsikkerheten var tilfredsstillende, ikke minst når det gjaldt gjenstående arbeider med tetting av rør-, kabel- og ventilasjonsgjennomføringer. De avslo derfor å redusere mulkten, da de anså at det ikke var grunnlag for det sett i forhold til de arbeider som gjenstod for å bringe fengslet opp på et akseptabelt brannteknisk nivå.

Jeg kan forsikre at arbeidet fortsatt pågår for fullt. Dette er komplisert arbeid fordi bygningsmassen er stor og gammel. Det er derfor på det nåværende tidspunkt ikke mulig å angi noe eksakt tidspunkt for ferdigstilling, men det er sannsynlig at arbeidene som helhet vil fortsette ut år 2000. Det er videre løpende kontakt med Oslo kommune, Brann- og redningsetaten med sikte på å få redusert mulkten etter hvert som arbeidet går fremover, og departementet vil følge denne utviklingen nøye.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker for svaret, og registrerer at en etter statsrådens mening er kommet et stykke på vei. Men dette spørsmålet var jo oppe her i Stortinget for et år siden. Allerede da ble det påpekt at det hadde gått langt tid, og nå er det gått ytterligere et år.

Dette går på sikkerheten for de innsatte og for dem som jobber i fengselet, og det går også på arbeidsforhold og belastning for dem som arbeider i fengselet. Dessuten er det uholdbart, som jeg sa i selve spørsmålet, at dette belastes fengselets driftsbudsjett, som er stramt fra før. Oppfølgingsspørsmålet til statsråden må bli: Når det gjelder driftsbudsjettet, vil en se på muligheten for at den urimeligheten at dette skal belastes driftsbudsjettet i Oslo kretsfengsel, faller bort? Jeg føler at det er nødvendig å trykke enda mer på her. At ingen reduksjon av mulkt har skjedd til nå, viser at en ikke har kommet langt nok. Her er det gått lang tid, så jeg må bare oppfordre statsråden til å trykke videre på, slik at brannsikringen kan komme i orden.

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg si meg enig med representanten Rasmussen i at det er sterkt ønskelig med en rask fremdrift i dette arbeidet, ikke minst av hensyn til dem som er direkte berørt.

La meg også presisere at selve brannsikringsarbeidet blir dekket av investeringsmidler, mens den fortsatte dagmulkt så langt dekkes av Østre Fengselsdistrikts ordinære driftsramme.

Vårt primære utgangspunkt er fra departementets side å sikre en god fremdrift i arbeidet, og at en løpende har kontakt med Oslo kommune med sikte på å få redusert og avviklet denne dagmulkten etter hvert som det er grunnlag for det i forhold til de branntekniske vurderinger. Det vil, som jeg sa, departementet følge nøye med på. Og skulle denne dagmulkten løpe over veldig lang tid, er jeg enig i at en må se nærmere på hvordan det skal dekkes inn.

S p ø r s m å l 40

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til den fungerende justisminister:

«Det har vakt oppmerksomhet at politimesteren i Bodø mener folk bør anmelde færre saker, fordi politiet har for mye å gjøre. Det kan synes som et paradoks at det samme politikammer for kort tid siden var det første som på eget initiativ hadde kapasitet til å etterforske mulige ulovlige Brustad-buer. Selv politiet kan altså bli forvirret av alle mulige lover om dette og hint.

Ser statsråden noen løsning på dette dilemmaet?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Politiets rammevilkår er fastsatt gjennom Stortingets forutsetninger, departementets styringsdokumenter og Riksadvokatens prioriteringer. Prioriteringene fastsetter hvilke kriminalitetsområder som har forrang der det er knapphet på etterforskningsressurser, og det er politimesterens ansvar å sørge for riktig disponering av ressursene innenfor disse rammene.

Det er politiets plikt å motta anmeldelser av straffbare forhold, og det er en selvfølge at publikum skal kunne henvende seg til politiet uten selv å måtte vurdere om det skal brukes politiressurser på bakgrunn av en anmeldelse.

Jeg har et bestemt inntrykk av at de anmeldelsene som inngis til politiet, i hovedsak er gjenstand for en nøye forhåndsvurdering fra dem som føler seg fornærmet, og at det inngis et fåtall såkalt unødvendige anmeldelser.

Det er uheldig at det er skapt et inntrykk i media som kan tolkes slik at publikum skal anmelde færre saker for å begrense politiets arbeidsmengde. Dette er ingen aktuell problemstilling for politi- og lensmannsetaten.

Innenfor de rammene som er gitt, føler jeg meg trygg på at politiet gjennomgående foretar en riktig og fornøytig prioritering av sine oppgaver for å håndheve de lover som er gitt av Stortinget.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne takke for svaret.

Etter omstendighetene syns jeg det var et meget tilfredsstillende svar. Jeg merket meg særlig at statsråden bestemt hevdet at det er skapt et uheldig bilde av at politiet ikke etterforsker anmeldte saker – jeg merker meg det med tilfredshet.

Den andre delen av mitt spørsmål var om dette burde føre til større tilbakeholdenhet med hensyn til å komme med nye lover om «dette og hint», som var min formulering. Jeg har selvfølgelig full forståelse for at statsråden ikke kan blande seg inn i det, men jeg kan vel si det slik at Stortinget ikke ville ha noen innvendinger hvis statsråden skulle ha lyst til å gi uttrykk for sin mening om den saken.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg registrerer at representanten Hernæs mener at Stortinget ikke ville ha noen innvendinger om jeg gav uttrykk for min mening.

Min mening er at de lover som Stortinget finner det nødvendig å vedta, skal håndheves av de instanser som er tillagt en slik håndheving. Så blir det Stortingets sak å vurdere i hvilken utstrekning man skal gi lovreguleringer på de enkelte områder, og i hvilken utstrekning man skal tillegge lovbrudd straffekonsekvenser.

S p ø r s m å l 41

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Siri Frost Sterri til utviklings- og menneskerettighetsministeren, vil bli besvart av utenriksministeren på vegne av utviklings- og menneskerettighetsministeren.

Siri Frost Sterri (H): Jeg har følgende spørsmål til utenriksministeren, som jeg forstår svarer på vegne av utviklings- og menneskerettighetsministeren:

«Norge yter betydelig bistand til Zimbabwe til tross for at landet har et korrupt og autoritært regime med alvorlige brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

Vil statsråden stoppe bistanden og slik medvirke til at norske bistandsmidler kan gjøre nytte ved å settes inn i land som følger akseptable styringsprinsipper?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Regjeringen ser med stor bekymring på tilbakeslagene for demokrati og menneskerettigheter i Zimbabwe den siste tiden. Dette er forhold vi har tatt opp i klare ordelag med landets myndigheter.

Allerede den 29. januar i år gjorde vi en felles henvendelse i Harare sammen med andre givere, som EU, USA og Japan. Det ble uttrykt sterk bekymring over situasjonen for rettssikkerheten og pressefriheten i landet. Vi bad om at anklagene om overgrep ble etterforsket, og at eventuelle overgripere ble stilt for retten.

Som følge av manglende respons fra zimbabwisk side på giverlandenes henvendelse, og som en følge av president Mugabes utfall mot domstolene og pressen, fulgte vi den 16. februar opp med en ny henvendelse til zimbabwiske myndigheter gjennom vår ambassade i Harare.

Representanten Frost Sterri reiser spørsmålet om eventuelle bistandssanksjoner. Norges bistand til Zimbabwe har de senere årene ligget i størrelsesorden 110 – 120 mill. kr pr. år. Bistanden er sterkt fattigdomsorientert. Sosial sektor, særlig primærhelsetjeneste og vannforsyning på landsbygda, er det klart største innsatsområdet. Bistanden inkluderer også støtte til arbeidet mot hiv og aids.

Vi har fra norsk side en løpende og kritisk vurdering av vår bistand til Zimbabwe. Vi har over tid orientert bistanden i retning av økt vekt på demokrati og menneskerettigheter. Denne prosessen er nå fremskyndet som følge av den negative utviklingen i landet.

Departementet, NORAD og ambassaden i Harare er nå i ferd med å omfordele bistandsmidler til tiltak for å støtte opp om menneskerettigheter og demokrati. Denne vridningen av støtten innebærer at en større del av den norske bistanden vil bli kanalisert gjennom uavhengige, ikke-statlige organisasjoner. Dette vil understøtte de kreftene i Zimbabwe som arbeider for demokrati og respekt for menneskerettighetene i landet.

Zimbabwe er tidligere meddelt at landet var aktuelt som såkalt pilotland for samarbeid om næringsutvikling. I lys av den senere tids utvikling har vi besluttet å stryke Zimbabwe som samarbeidsland for dette prosjektet.

De norske tiltakene er et klart signal om vår misnøye med den politiske utviklingen i Zimbabwe. Dersom den

negative utviklingen fortsetter, vil vi vurdere ytterligere tiltak.

Siri Frost Sterri (H): Jeg takker utenriksministeren for svaret. Det er tilfredsstillende å høre at man nå er svært kritisk og vurderer løpende hvorvidt bistanden skal opprettholdes.

Jeg er i og for seg enig med utenriksministeren i at det å omfordele bistandsmidler kan være riktig i den situasjonen man nå er inne i. For man kan jo håpe på at det som i så fall vil gå til demokratibyggning, kan nytte. Men allikevel går betydelige midler fortsatt til å støtte opp under prosjekter som Mugabes regime står ansvarlig for. Spørsmålet er jo om disse midlene vil være med på å bringe befolkningen ut av fattigdom, på varig basis.

Jeg vil bare minne om Verdensbankens studie, som konkluderer med at bistand nytter dersom landene følger sunne styringsprinsipper. Det gjør ikke Zimbabwe i dag!

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg er enig med representanten Frost Sterri i karakteristikken av dagens regime i Zimbabwe.

Problemet vi står overfor, som jo ikke bare gjelder Zimbabwe, men mange av våre bistandsland, er at vi har å gjøre med regimer som ikke er fullt ut tilfredsstillende, samtidig som vi har befolkninger som lider. Det som er dilemmaet vårt, og det som er problemet vårt, som vi løpende må vurdere, er hvordan vi kan hjelpe den fattige befolkningen samtidig som vi støtter opp om menneskerettigheter, uten å understøtte totalitære regimer og tendenser.

Jeg forstår det slik at representanten Frost Sterri er enig med oss i at dette er et spørsmål som for Zimbabwes vedkommende må vurderes løpende. Og det vil vi gjøre.

Presidenten: Presidenten vil for ordens skyld gjøre oppmerksom på at den reglementsmessige tiden for formiddagens møte snart er omme. Vi har tre spørsmål igjen, og presidenten foreslår at møtet fortsetter inntil disse tre spørsmålene er behandlet. – Det anses vedtatt.

S p ø r s m å l 4 2

Hallgeir H. Langeland (SV): «I Vestfold ødelegges allmennhetens lovlige rett til å ferdes fritt langs strandkanten av en helt uholdbar dispensasjonspraksis. Fylkesmannen har lagt fram en rapport som viser at oppimot 600 av 750 søknader om dispensasjon innvilges. Dette er helt uakseptabelt og i strid med loven, og krever tiltak raskt.

Hva vil statsråden gjøre for å rydde opp i dette lovbruddet, eventuelt hvordan vil hun sørge for at strandsonen blir for alle?»

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg er enig med representanten Langeland i at enkelte kommuner har hatt en svært uheldig praksis når det gjelder dispensasjoner. Utstrakt bruk av dispensasjon vil i seg selv føre til at kommunen sitter igjen med en plan som er ubrukelig både for utbygging og for vern.

Spesielt viktig er det at man ikke unødige bruker dispensasjonsadgangen i områder med særlig store allmenne interesser, som f.eks. i kyst- og sjøområder i Oslofjorden. Dessverre har vi i dette sårbare området sett flere uheldige utbyggingstiltak tillatt gjennom dispensasjon og i strid med rikspolitiske retningslinjer for dette området. Dette dokumenteres bl.a. gjennom en undersøkelse foretatt av Norsk institutt for by- og regionforskning i 1996.

Departementet tar den uheldige dispensasjonspraksis meget alvorlig. I St.meld. nr. 29 for 1996-97, Regional planlegging og arealpolitikk, er dispensasjonsspørsmålet tatt opp. Det pekes der bl.a. på at den høye andel av godkjente søknader om dispensasjon reiser spørsmålet om plansystemet fungerer slik det er forutsatt. Uheldige dispensasjonssaker fører til en bit for bit-utbygging i strid med målet om en forsvarlig og langsiktig arealforvaltning.

Departementet vil derfor innskjerpe overfor kommunene at de må være varsomme med å bruke adgangen til å meddele dispensasjon. Departementet vil videre ta initiativ overfor fylkesmennene i de aktuelle fylker for å klargjøre forståelsen av bestemmelsens krav om at det skal foreligge særlige grunner. Fylkeskommunen og statlige organ vil samtidig bli bevisstgjort på klageadgangen. Departementet vil også i samarbeid med de berørte fylkene bidra til en bedre oversikt over arealsituasjonen i strandsonen, for derigjennom bedre å avdekke konsekvensene av uheldig dispensasjonspraksis.

Når det gjelder den konkrete rapport fra fylkesmannen i Vestfold, som foranlediger representanten Langelands spørsmål, vil jeg understreke at det høye antall godkjente dispensasjoner selvsagt er urovekkende. Ifølge opplysninger fra fylkesmannen er imidlertid situasjonen ikke fullt så dramatisk som tallene skulle tilsi. Dette skyldes at mange kommuner behandler også mindre vesentlige byggetiltak som dispensasjon – dette er ikke dispensasjonssaker. Det reelle antall dispensasjoner i dette området er derfor noe mindre, uten at det endrer på den generelle holdningen jeg har gitt uttrykk for.

Jeg vil også vise til at departementet har nedsatt et utvalg for å gjennomgå planleggingsbestemmelsene i lovverket. I utvalgets mandat ligger at utvalget skal se på hvordan bestemmelsene om saksbehandling og grunngeving i tilknytning til dispensasjoner kan forbedres, slik at dispensasjoner fra arealplaner ikke undergraver helheten i planen og de hensyn den ivaretar.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret. SV er generøst når ein skal vera det, og eg vil takka for eit positivt svar, fordi statsråden her gjev uttrykk for den meininga som òg SV har, at det skal vera veldig strengt i forhold til å ødelegga for allemannsretten.

Likevel vil eg utfordra statsråden på eit par punkt. Statsråden seier at kommunane skal innskjerpa praksis. Korleis har statsråden tenkt å sørgja for at dette skjer? Det kunne eg tenkt meg å få veta.

Dessutan er det alt skjedd ein del skade som gjer det vanskeleg for folk flest å nytta strandsona. Vil statsråden vera med SV på eit rivingstokt langsmed Oslofjorden?

Statsråd Guro Fjellanger: Som representanten Langeland selv sa, har SV og Regjeringen her en klar felles interesse, og det er å forsvare allemannsretten. Det er jo også en rett som står svært sterkt etter at vi fikk en dom i Høyesterett som påla at et gjerde i Sandefjord skulle rives, til tross for at gjerdet var satt opp før loven trådte i kraft. Det sier noe om hva Høyesterett mener, at allemannsretten og retten til fri ferdsel skal stå sterkt.

Representanten har rett i at det til en viss grad er skjedd skade i den forstand at det er bygd. Da har jeg lyst til å understreke at selv om både bygninger og eventuelle gjerder måtte stå i strandsonen, skal de ikke være til hinder for fri ferdsel. Og hvis de er det, er det grunn til å se nærmere på saken.

Jeg har også bedt fylkesmannen i Vestfold spesielt å vurdere hvorvidt regionale myndigheter er informert, og om det foreligger særlige hensyn i de dispensasjonene som er gitt, for det skal skje.

S p ø r s m å l 4 3

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille miljøvernministeren følgende spørsmål:

«Det kan synes, på bakgrunn av Regjeringens «positive» holdninger til rovdyr, at mange grunneiere vil få en betydelig mindre inntekt på sin bruk av utmark. Jeg tenker da spesielt på jaktbart vilt, som vil bli sterkt redusert etter rovdynenes herjinger.

Hvordan vil statsråden forholde seg til dette?»

Statsråd Guro Fjellanger: De målsettinger og prinsipper som Regjeringen jobber etter i rovviltforvaltningen, er avklart av Stortinget. Jeg viser bl.a. til Stortingets behandling av rovviltmeldingen i 1997.

Selv om det i rovviltforvaltningen har vært fokusert mest på forholdet til sau- og reindriftsnæring, er andre utmarksinteresser ikke uteglemt. Forholdet mellom rovvilt og hjortevilt er særskilt omtalt i rovviltmeldingen fra 1997, som oppsummerer eksisterende kunnskap på dette området. Det konkluderes bl.a. med at den viktigste utfordringen for å oppnå en god flerbstandsforvaltning i kjerneområdene for rovdyr, vil være å gjennomføre en presis og kontrollert hjorteviltforvaltning som sikrer høyproduktive bestander av god kvalitet.

Direktoratet for naturforvaltning har, sammen med svenske myndigheter, tatt initiativ til forskning som skal gjøre oss bedre i stand til sammen å forvalte både hjortevilt og rovvilt på en best mulig måte. I dette ligger også at jegere og jaktrettshavere vil måtte justere litt på aktivitetstøvelsen sin i visse områder.

Jeg finner grunn til å minne om at de store rovdynene er en del av helheten og det biologiske mangfoldet i naturen i Norge. Hjorteviltet er de store rovdynenes naturlige og viktigste byttedyr. Det er ikke i samsvar med verken internasjonale eller nasjonale målsettinger å legge opp til optimalisering av enkeltbestander på bekostning av andre viltarter.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg forstår dit hen at statsråden mener at også

jegere og jaktrettshavere må rette seg etter rovdynenes ve og vel.

For di distriktpolitikk skal ha en høy stjerne hos Regjeringen, vil jeg si at svaret er noe skuffende. Jakt- og opplevelsesturer er for mange en viktig inntektskilde og har flere funksjoner. De aller fleste pløyer store deler av denne inntekten tilbake til naturen i form av bl.a. viltpleie. Det gir dessuten noen arbeidsplasser, bl.a. i jaktoppsyn, som har ført til sterk reduksjon av ulovlig jakt som i en del tilfeller har ført til skadeskyting, med de lidelser dette medfører for dyrene, samt en skjev avskyting. En annen del av overskuddet blir tilført opprustning av gamle koier, setrer og andre boalternativ, som medlagte boplasser, og nye alternativer, som gapahuker, med en mer primitiv standard. Dermed er dette også et kulturspørsmål.

Kan statsråden love at hun skal se ekstra nøye på dette, slik at utmarksinntektene vil bli tilnærmet uforandret?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov å si at det ikke medfører riktighet det representanten Bredvold påstår, at Regjeringen ensidig ivaretar rovdynenes interesser. Vi gjør vårt ytterste for å føre en balansert politikk, en politikk som kombinerer ulike hensyn, både mulighetene for å bruke utmarksbeitene til sau og rein, fordi det er en svært miljøvennlig kjøttproduksjon, hensynet til at vi skal ha levedyktige bestander av de fire store rovdynene i Norge, som vi er forpliktet til etter internasjonale avtaler og som også er et nasjonalt mål, og ikke minst også interessene i forhold til friluftsliv, inkludert jakt.

Vi er også opptatt av at vi i tiden framover må sørge for at det i distriktene finnes gode muligheter for ulike kilder til inntekt, og ikke minst vil inntekt fra utmarka være en vesentlig del av dette.

S p ø r s m å l 4 4

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg vil stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Ifølge opplysninger i avisa Nordlys 22. februar 1999 fremgår det at det innenfor Direktoratet for naturforvaltning er gitt forskjellige tolkninger av forskriftene for gaupefangst.

Hva vil statsråden gjøre for å få til et regelverk som er lett tilgjengelig og forståelig, og som ikke kan tolkes på ulike måter?»

Statsråd Guro Fjellanger: Fangst av gaupe må skje i henhold til forskrift om bruk av fangstredskaper og forskrift om våpen og ammunisjon til storviltjakt og småviltjakt. Begge forskriftene er fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning.

Jeg har forelagt spørsmålet fra representanten Korsberg for Direktoratet for naturforvaltning. Direktoratet antar at spørsmålet sikter til at det for et års tid siden ved en telefonisk henvendelse til direktoratet ble gitt en feilaktig fortolkning av hvilke våpen som kan benyttes til å avlive gaupe som er fanget i bås. Dette ble rettet opp ved

at direktoratet i et brev til fylkesmannen i Troms senere presiserte hvilke regler som gjelder ved slik avlivning.

Direktoratet opplyser for øvrig at alle fylkesmenn har fått tilsendt beskrivelse og tegninger av tillatte gaupefeller, slik at det ikke skal være tvil om hvordan slike gaupebåser skal konstrueres. Fram til neste fangstsesong vil direktoratet gå gjennom forskrift og regelverk for å vurdere behovet for ytterligere presiseringer og forbedringer.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Det har tydeligvis vært mye uklart regelverk og forskrifter som jegerne har måttet gjennomgå. Jeg er derfor fornøyd med at statsråden opplyser at direktoratet vil gjennomgå regelverket, slik at jegerne kan jakte på gaupe uten å bruke for mye tid til å jakte seg gjennom et uklart regelverk.

Jeg har et spørsmål til statsråden: Kan statsråden garantere at gjennomgangen av lovverket blir gjort i god tid før neste års gaupejakt, slik at jegerne vet hvilket lovverk de skal forholde seg til?

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg tror nok representanten Korsberg drar svaret mitt litt langt når han sier at jeg har innrømmet at vi har et meget uryddig regelverk. Det vi snarere står overfor, er vel at det ved en feiltakelse ble gitt en feil opplysning over telefon, som senere ble rettet opp i et brev. Men det er ikke til hinder for viktigheten av det representanten Korsberg tar opp, nemlig at regelverket er lett tilgjengelig og lett å få informasjon om. Derfor er det slik at alle fylkesmenn har fått tilsendt beskrivelse og tegninger av tillatte gaupefeller. Som jeg også sa i mitt første svar, vil det fram til neste fangstsesong – hvilket betyr at gjennomgangen skal være ferdig før fangstsesongen – bli en gjennomgang av forskrift og regelverk for å vurdere behovet for ytterligere presiseringer og forbedringer.

Presidenten: Spørretimen er dermed over.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger intet referat.

Møtet hevet kl. 15.15.
